

วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2567 Vol. 6 No. 2 April-June 2024

- ▶ **บทความรับเชิญ : ข้อเสนอเชิงนโยบายสุขภาวะบุคคลข้ามเพศ**
โดย ชเนตติ กินนาม
- ▶ **การวิจัยสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษา: การทำกายกระบวนทัศน์สื่อโป๊ในฐานะปัญหาสังคม**
โดย ธนวุฒิ ศรีสวัสดิ์
- ▶ **แพลตฟอร์มกราฟฟี่ฟองดูว์: นวัตกรรมเพื่อการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน**
โดย ชรินทร์ สักระจ่าง และนิภาพรรณ เจนสันติกุล
- ▶ **ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**
โดย นิสากร ใจเฟื้อ ศิวาพร ใจหล้า ชลธิชา บ่อคำ และบัณฑิตมา นาคาพงศ์ อัครรักษ์
- ▶ **การปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**
โดย รัตนวัชร เพ็ญรัตนศิริ
- ▶ **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
เพื่อพัฒนากิจกรรมวิจัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**
โดย กฤตชัย ชุมแสง
- ▶ **การบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์
ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู**
โดย พัทธนันท์ พาป้อ

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน) ฉบับนี้ นับเป็นฉบับที่มีความพิเศษกว่าฉบับอื่น ๆ ด้วยเป็นฉบับที่มีบทความให้ท่านได้เลือกอ่านเพิ่มขึ้นจาก 4 บทความเป็น 7 บทความ อีกทั้งหนึ่งในนั้นยังเป็นบทความรับเชิญชิ้นแรกของวารสาร ดังนั้นวารสารสังคมวิจัยและพัฒนาเล่มนี้ จึงเต็มไปด้วยเนื้อหาสาระที่ควรค่าให้ท่านได้ศึกษาค้นคว้า

โดยบทความชิ้นแรกเป็นบทความที่ร่วมเฉลิมฉลองเดือนแห่งความภาคภูมิใจของชาวหลากหลายทางเพศ (Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Pride Month) ที่ผ่านมา รวมไปถึงร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ.... หรือ ร่าง พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียมที่ผ่านที่ประชุมวุฒิสภาเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2567 ซึ่งเป็นบทความรับเชิญของชนคดี ทินนาม ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสุขภาวะบุคคลข้ามเพศ โดยผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า แม้ในภาพรวมดูเหมือนสังคมไทยจะเปิดกว้าง และมีทัศนคติเชิงบวกต่อกลุ่ม LGBTQN+ มากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ไม่ใช่ LGBTQN+ ทุกกลุ่มจะมีพื้นที่ในสังคมหรือถูกมองเห็นอย่างเท่าเทียมกัน และการถูกทำให้มองไม่เห็นหรือไม่มีตัวตนในเชิงโครงสร้างสังคมทำให้บุคคลข้ามเพศต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาวะในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งผู้เขียนมีข้อเสนอว่า นโยบายสุขภาวะคนข้ามเพศจะช่วยให้เกิดการสนับสนุนการเข้าถึงการดูแลสุขภาพสำหรับคนข้ามเพศได้

บทความต่อมาเป็นบทความวิชาการของธนวุฒิ ศรีสวัสดิ์ ที่ได้นำเสนอให้เราได้เห็นว่า กระบวนทัศน์ไปศึกษาในการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ ได้เคลื่อนออกจากสื่อโป๊ในฐานะปัญหาสังคมสู่ปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรมอย่างไร องค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ของนักวิชาการด้านไปศึกษา และช่องว่างองค์ความรู้การศึกษาวิจัยสื่อโป๊ในสังคมไทยเป็นอย่างไร ซึ่งผู้อ่านสามารถนำไปใช้ในการวิจัยต่อยอดได้ในอนาคต

สำหรับบทความที่สามเป็นบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเมืองของชินรัตน์ ลีกระจ่าง และนิภาพรรณ เจนสันติกุล โดยบทความนี้จะทำให้ท่านได้รู้จักกับ “แพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์” นวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้กับการให้บริการสาธารณะ เพื่อรับเรื่องราวร้องเรียนของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกว่าการรับเรื่องราวร้องเรียนแบบเดิม ๆ

ส่วนบทความที่เหลือเป็นบทความด้านการศึกษา ทั้งในประเด็นด้านจิตวิทยาการศึกษา และการจัดการเรียนรู้ โดยในประเด็นด้านจิตวิทยาการศึกษา มี 2 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยของนิสากร ใจเผื่อ และคณะ ที่แสดงให้เห็นว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนักศึกษาเป็นอย่างไร อะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนักศึกษา และนักศึกษาที่อยู่ชั้นปีต่างกัน มีเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ด้วยความสุขในการเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการเรียนของนักศึกษา

บทบรรณาธิการ

ส่วนบทความอีกชิ้นหนึ่ง ได้แก่ บทความวิจัยของรัตนวัชร เพ็ญรัตนศิริ ที่ทำให้เราเห็นว่า นักศึกษามีการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาช่วยให้นักศึกษาอย่างไร และอะไรบ้างที่ทำให้การปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาแตกต่างกัน ด้วยการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาจะช่วยให้พวกเขาเหล่านั้นสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในการเรียนมหาวิทยาลัย

สำหรับบทความวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้นั้นมี 2 บทความ ได้แก่ บทความวิจัยของกฤตชัย ชุมแสง ที่แสดงให้เห็นถึงทักษะการวิจัยของผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นว่า เป็นอย่างไร และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นในรายวิชาประวัติศาสตร์เป็นอย่างไร ด้วยการจัดการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าว เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งนอกจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นแล้ว ยังรวมไปถึงหนังสือ นิตานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งบทความของพัทธนันท์ พาป้อ ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหนังสือ นิตานอิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักศึกษาวิชาชีพครู

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความทั้ง 7 บทความ น่าที่จะทำให้ท่านได้เกิดความรู้ ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวมากขึ้น อีกทั้งยังคาดหวังว่าท่านจะได้สร้างสรรค์ผลงานวิชาการให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการขยายขอบเขตพรมแดนแห่งความรู้ออกไป ซึ่งกองบรรณาธิการยินดีที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่ผลงานของท่านในโอกาสต่อไป

ทรงชัย ทองปาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงชัย ทองปาน

บรรณาธิการวารสาร

บทความรับเชิญ

ข้อเสนอเชิงนโยบายสู่สาธารณะบุคคลข้ามเพศ

ชเนตตี ทินนาม¹

E-mail : chanettee_tinnam@yahoo.com

บทนำ

นับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 ถือเป็นจุดเปลี่ยนการเรียกร้องสิทธิเชิงบวก มีการผลักดันให้วาระความหลากหลายทางเพศกลายเป็นกระแสในมิติสุขภาพ ดังจะเห็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อคุ้มครองสิทธิทางสุขภาพของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศโดยองค์การสหประชาชาติและการขับเคลื่อนผลักดันขององค์การอนามัยโลก ปัจจุบันองค์การสหประชาชาติได้ให้ความคุ้มครองอัตลักษณ์ทางเพศของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือ LGBTIQN+ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศวิถี (Sexuality) อัตลักษณ์ทางเพศ (Sexual Identity) และวิถีทางเพศ (Sexual Orientation)² (ชเนตตี ทินนาม, โกสุม โอมพรนุวัฒน์ และรัตน ด้วยดี, 2564)

ในส่วนของบุคคลข้ามเพศ (Transgender)³ นักเพศศาสตร์ทั้งในด้านการแพทย์และจิตเวชศาสตร์ได้มีการแถลงยอมรับร่วมกันที่สถาบันแพทย์แห่งนิวยอร์กเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2496 ว่าการข้ามเพศถือเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเบี่ยงเบนทางเพศ ซึ่งเป็นโรคชนิดหนึ่งที่ยังไม่พบวิธีการรักษานอกจากการผ่าตัดแปลงเพศและการรักษาด้วยฮอร์โมน (วราภรณ์ อินทนนท์, 2552 อ้างถึงใน อารยา สุขสม, 2559) กระทั่งที่ประชุมใหญ่องค์การอนามัยโลกได้มีมติเมื่อ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ยกเลิกให้การข้ามเพศ (Transgenderism) เป็นอาการของความบกพร่องทางจิตอย่างเป็นทางการ ในคู่มือวินิจฉัยและจัดประเภทของ

¹ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² LGBTIQN+ เป็นตัวย่อที่มาจากอัตลักษณ์ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ได้แก่ Lesbian (หญิงรักหญิง) Gay (ชายรักชาย) Bisexual (บุคคลรักได้ทั้งสองเพศ) Transgender (บุคคลข้ามเพศ) Intersex (บุคคลที่มีเพศกำกวม) Queer (บุคคลที่ปฏิเสธการนิยามตนเองด้วยอัตลักษณ์ทางเพศทุกรูปแบบ) Non-Binary (นอน ไบนารี หรือบุคคลที่ปฏิเสธการนิยามตนเองด้วยอัตลักษณ์ทางเพศที่วางอยู่บนฐานการแบ่งเพศเป็นสองขั้วตรงข้ามคือ ชายและหญิง) ส่วนสัญลักษณ์ + มีความหมายถึงการนับรวมอัตลักษณ์ทางเพศอื่น ๆ โดยบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่หยุดนิ่งหรือตายตัว เพื่อให้เป็นนิยามที่เปิดกว้างสามารถสั่นไหวต่อไปได้ เพราะรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอาจสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคตข้างหน้า

³ บุคคลข้ามเพศ (Transgender) หมายถึงผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) หรือการแสดงออกทางเพศไม่ตรงตามเพศกำเนิด สามารถแบ่งได้เป็นบุคคลข้ามเพศชาย (Transgender Man) และบุคคลข้ามเพศหญิง (Transgender Woman)

โรครระหว่างประเทศ (The International Classification of Diseases หรือ ICD-11) โดยจัดหมวดหมู่ใหม่ให้อยู่ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศแทน โดยเรียกว่า ความไม่สอดคล้องทางเพศ (Gender Incongruence) เพื่อหวังการลดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศในสังคมโลก (ชเนตตี ทินนาม และคณะ, 2564)

สำหรับบริบทและสถานการณ์ปัญหาสุขภาพของบุคคลข้ามเพศในประเทศไทย ข้อมูลจากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้เปิดเผยตัวเลขว่ามีจำนวนหญิงข้ามเพศในประเทศไทยทั้งหมดประมาณ 313,747 คน จำนวนของชายข้ามเพศในประเทศไทยยังไม่มีข้อมูลที่แน่ชัด (วรพล รัตนเลิศ และกฤติมา สมิทธิพล, 2563) แม้ว่าในภาพรวมดูเหมือนสังคมไทยจะเปิดกว้าง และมีทัศนคติเชิงบวกต่อกลุ่ม LGBTIQ+ มากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ไม่ใช่ LGBTIQ+ ทุกกลุ่มจะมีพื้นที่ในสังคมหรือถูกมองเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ความรุนแรงต่อชีวิตที่เกิดขึ้นยังเป็นภัยคุกคามบุคคลข้ามเพศอันเนื่องมาจากความเกลียดชัง โครงการติดตามเหตุฆาตกรรมบุคคลข้ามเพศ (The Global Trans Murder Monitoring: TMM) สืบค้นข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ.2551- ธันวาคม พ.ศ.2557 เก็บข้อมูลการฆาตกรรมบุคคลข้ามเพศ 1,731 รายจาก 62 ประเทศ ในประเทศไทยพบการฆาตกรรมบุคคลข้ามเพศจำนวน 14 ราย (UNDP, 2015)

นอกจากนี้การปรากฏตัวทั่วไปและเห็นได้ง่ายของผู้หญิงข้ามเพศในสังคมไทยนำไปสู่การรับรู้ทั่วไปว่าบุคคลข้ามเพศเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย อย่างไรก็ตาม การศึกษาของบุษกร สุริยะสาร พบว่าผู้หญิงข้ามเพศไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ พวกเธอรู้สึกว่าจะไม่ได้รับการยอมรับอย่างแท้จริงเพราะยังไม่มี การรับรองอัตลักษณ์ทางเพศในทางกฎหมายในประเทศไทย การปรากฏตัวของผู้หญิงข้ามเพศมักถูกตีความผิดว่าเป็นความเท่าเทียมกันในทางกลับกัน การยอมรับคนข้ามเพศยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับพวกเธอ เนื่องจากขาดการปกป้องจากอคติและการเลือกปฏิบัติจากโครงสร้างและสถาบันทางสังคมโดยแท้จริง (บุษกร สุริยะสาร, 2557 อ้างถึงใน Nachale Boonyapisompan, 2018)

การถูกทำให้มองไม่เห็นหรือไม่มีตัวตนในเชิงโครงสร้างสังคมทำให้บุคคลข้ามเพศต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพในหลากหลายรูปแบบ ในรายงาน “การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของกลุ่ม LGBTIQ ในประเทศไทย” พ.ศ.2561 ของธนาคารโลก พบปัญหาในด้านการประกันสุขภาพที่กลุ่มบุคคลข้ามเพศต้องเผชิญดังนี้ (บุษกร สุริยะสาร, 2557อ้างถึง ใน Nachale Boonyapisompan, 2018)

- 1) การกีดกันการผ่าตัดแปลงเพศในแผนประกันสังคม
- 2) การจำกัดการเข้าถึงการบำบัดโดยใช้ฮอร์โมนเพศทดแทนและการบำบัดอื่น ๆ ภายใต้การประกันสุขภาพ
- 3) การเข้าถึงบริการสุขภาพและการประกันชีวิตของเอกชนได้จำกัดเนื่องจากเบี้ยประกันที่สูงและนโยบายที่เคร่งครัด
- 4) การตีตราและการใช้ภาพจำเกี่ยวกับผู้หญิงข้ามเพศและชายรักชายว่าเป็น “กลุ่มเสี่ยง” ในการติดเชื้อเอชไอวี
- 5) การคิดเบี้ยประกันชีวิตและประกันสุขภาพบุคคลที่เป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศสูงกว่า

- 6) บริษัทประกันส่วนมากไม่มีนโยบายการยกผลประโยชน์การทำประกันชีวิตให้กับคู่ที่เป็นเพศเดียวกัน
- 7) ประกันสังคมและประกันภัยจากบริษัทเอกชนไม่ครอบคลุมบริการทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการยืนยันเพศสภาพ (การแปลงเพศ การใช้ฮอร์โมน)
- 8) บริการสุขภาพเรียกหาหลักฐานการยืนยันตัวตนตามเพศกำเนิดของคนข้ามเพศ
- 9) บริการเฉพาะทางสำหรับชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย ผู้หญิงข้ามเพศ และผู้ชายข้ามเพศ มีจำกัด และไม่มีบริการที่เฉพาะทางสำหรับหญิงรักหญิงและผู้หญิงไบเซ็กชวล
- 10) มีพื้นที่การให้บริการที่ไม่พอเพียง มีปัญหาเกี่ยวกับการรักษาความลับ ความเป็นส่วนตัว และทัศนคติของพนักงาน

คนข้ามเพศต้องเผชิญกับการตีตราและการเลือกปฏิบัติที่ขัดขวางไม่ให้พวกเขาเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ มีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลให้คนข้ามเพศเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้ไม่ดี ซึ่งรวมถึงทัศนคติของผู้ให้บริการด้านสุขภาพ การขาดนโยบายที่ครอบคลุม การขาดความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับสุขภาพของคนข้ามเพศ การขาดบริการด้านสุขภาพที่ราคาไม่แพง และลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมาะสมของการดูแลสุขภาพสำหรับคนข้ามเพศ สำหรับคนข้ามเพศที่มีประสบการณ์การเลือกปฏิบัติเมื่อได้รับบริการด้านสุขภาพ (Bradford et al. in Nachale Boonyapisompan, 2018) ระบุว่าประสบการณ์การเลือกปฏิบัติอาจนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจของผู้ให้บริการด้านการดูแลสุขภาพในปัจจุบันหรือในอนาคต

สวัสดิการสุขภาพสำหรับบุคคลข้ามเพศ

การเข้าถึงบริการสุขภาพของบุคคลข้ามเพศขึ้นอยู่กับปัจจัยสนับสนุนทางเศรษฐกิจ การถูกเลือกปฏิบัติในทุกมิติส่งผลทำให้บุคคลข้ามเพศมีโอกาสน้อยที่จะมีรายได้ในการใช้จ่ายเพื่อเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ ต่ำกว่าเพศอื่นรายงานขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานของประเทศไทย ได้ระบุว่า ในภาคเอกชน ผู้สมัครเข้าทำงานที่เป็นบุคคลข้ามเพศมักต้องทำแบบทดสอบทางจิตวิทยาซึ่งไม่ได้ให้ผู้สมัครคนอื่น ๆ ทำ และถูกปฏิเสธไม่รับเข้าทำงานในภายหลัง การเลือกปฏิบัติยังมีอยู่แม้กับบุคคลซึ่งถูกรับเข้าทำงานแล้วหรืออยู่ระหว่างการฝึกอบรมเช่นเดียวกัน โดยบุคคลข้ามเพศเข้าถึงโอกาสการจ้างงานได้น้อยกว่า ถูกแบ่งแยกและรับเข้าทำงานเฉพาะในสาขาที่ถูกมองว่าเป็นงานของบุคคลข้ามเพศเท่านั้น และยังมีความมั่นคงทางอาชีพต่ำกว่าด้วย และเมื่อไม่มีหน่วยงานใดเป็นเจ้าภาพในการจัดการกับปัญหาการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน บุคคลข้ามเพศจึงมักเลือกไม่สมัครงานกระแสหลักของสังคม (UNDP, 2015)

งานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติที่ดำเนินการโดย World Bank Thailand มุ่งเน้นไปที่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่ม LGBTI ข้อมูลของงานวิจัยนี้ไม่ใช่งานวิจัยเฉพาะกลุ่มคนข้ามเพศ และไม่ได้เน้นที่สุขภาพของคนข้ามเพศ อย่างไรก็ตาม World Bank Thailand พบว่าบุคคลข้ามเพศต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติที่เลวร้ายยิ่งกว่ากลุ่ม LGBTI อื่น ๆ ตัวอย่างเช่น ผู้ตอบแบบสอบถาม 77% ที่เป็นบุคคลข้ามเพศกล่าวว่าถูก

ปฏิเสธจากการสมัครงานเนื่องจากเป็นคนข้ามเพศ 23.7% ของผู้ตอบแบบสอบถามข้ามเพศได้รับคำสั่งให้ใช้ห้องน้ำตามเพศกำเนิด 3 ใน 4 ของผู้ตอบแบบสอบถามข้ามเพศรายงานว่ามีการเลือกปฏิบัติในที่ทำงานหรือเมื่อสมัครงาน และ 60% ของผู้ตอบแบบสอบถามข้ามเพศต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติในที่ทำงาน เมื่อเทียบกับเลสเบี้ยน (29%) และผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเกย์ (19%) (Nachale Boonyapisomporn, 2018)

บุคคลข้ามเพศถูกกีดกันจากการจ้างงาน มีช่องว่างทางนโยบายในสถาบันทางเศรษฐกิจตั้งแต่การปฏิเสธการจ้างงานเมื่อพบว่าเพศตามกฎหมายไม่ตรงกับลักษณะการแสดงออก ลูกจ้างที่เป็นชายรักชายและหญิงรักหญิงไม่สามารถแสดงอัตลักษณ์ทางเพศวิถีของตนเองในระยะเริ่มแรกของการทำงานเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกปฏิเสธ ก่อนจะเปิดเผยอัตลักษณ์ในภายหลัง เมื่อรู้สึกถึงความมั่นคงในตำแหน่งงานนั้นแล้ว LGBTIQ+ จำนวนมากเลือกที่จะทำงานนอกระบบ เนื่องจากช่องว่างของระบบได้ถูกกีดกันในเรื่องการจ้างงาน ทำให้ขาดโอกาสในการได้รับค่าแรงและสวัสดิการที่มั่นคง

ผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่มีทางเลือกทางอาชีพที่จำกัด และมักจะจบลงด้วยการทำงานในหน้าที่การงาน เช่น นักแสดงคาบาเร่ต์ ช่างแต่งหน้า งานขายเครื่องสำอาง และการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ งานบริการทางเพศยังเป็นอีกทางเลือกทางอาชีพสำหรับผู้หญิงข้ามเพศ แนวโน้มนี้ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการจ่ายเงินและเข้าถึงบริการด้านสุขภาพเฉพาะบุคคลข้ามเพศ (Nachale Boonyapisomporn, 2018) ข้อมูลจากรายงาน “โครงการส่งเสริมสิทธิความหลากหลาย และความเท่าเทียมในโลกของการทำงาน (PRIDE)” ขององค์กรแรงงานระหว่างประเทศ โดยบุษกร สุริยสาร (2557) พบว่ามีช่องว่างทางนโยบายในด้านการจ้างงาน ผู้ให้ข้อมูล LGBT ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การถูกเลือกปฏิบัติตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาและการฝึกอบรมในวิชาชีพ ไปจนถึงการเข้าถึงการจ้างงาน โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานและอาชีพ และการเข้าถึงสิทธิประโยชน์จากการจ้างงาน สวัสดิการ และการประกันสังคม คนข้ามเพศได้รับแรงกดดันมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ข้อมูลเชิงปริมาณเปิดเผยว่าผู้ตอบแบบสอบถาม 40.7% มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท และมีเพียงครึ่งเดียวเท่านั้นที่มีงานเต็มเวลาเนื่องจากการเลือกปฏิบัติในระดับสถาบันสังคมในสังคมไทย สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละบุคคลส่งผลกระทบต่อความสามารถของตนในการจัดหาบริการด้านสุขภาพ รวมถึง การเข้าถึงบริการผ่าตัดข้ามเพศ (Nachale Boonyapisomporn, 2018) กำลังในการจ่ายค่ารักษาพยาบาลดังกล่าวยังจำกัดอยู่เฉพาะผู้ที่มียาได้สูงและจ่ายเงินเพื่อรับการรักษาขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีระยะเวลาการดูแลนาน แต่ที่สำคัญคือคนข้ามเพศประสบปัญหาการว่างงานและถูกกีดกันจากงานกระแสหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานของรัฐบาล ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงข้ามเพศส่วนใหญ่รวมถึงผู้ที่มีคุณวุฒิสองจึงมีทางเลือกทางอาชีพที่จำกัด

ข้อมูลจากรายงาน “การเคารพคนข้ามเพศ เปรียบเทียบกับการเกลียดกลัวคนข้ามเพศ ประสบการณ์ทางสังคมของคนข้ามเพศในประเทศไทย” โดย เครือข่ายเพื่อนกะเทยไทย พ.ศ.2558 เก็บข้อมูลจากคนข้ามเพศ จำนวน 202 คน ในประเด็นเกี่ยวกับการเข้ารับบริการสุขภาพโดยเฉพาะสำหรับบุคคลข้ามเพศพบว่าร้อยละ 32 เคยเข้ารับการรักษาครั้งหนึ่ง หรือไม่กี่ครั้ง ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลจำนวนถึงร้อยละ 48 ตอบว่าตนเองไม่เคยรับคำปรึกษาจากแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านฮอร์โมน ศัลยกรรม หรือวิชาชีพอื่น ๆ เกี่ยวกับ

การแปลงเพศหรือการดูแลสุขภาพโดยเฉพาะของกลุ่มคนข้ามเพศเลย โดยในจำนวนผู้ที่ตอบว่าไม่เคยรับคำปรึกษาทั้งหมดร้อยละ 55 เห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องเข้ารับบริการ ร้อยละ 10 ไม่สามารถจ่ายค่าบริการได้ ร้อยละ 9 ไม่รู้ว่าจะเข้าถึงบริการได้อย่างไร ขณะที่ร้อยละ 8 มองว่าบริการดังกล่าวเข้าถึงได้ยาก

การสำรวจของโครงการส่งเสริมสุขภาวะและลดช่องว่างบริการสุขภาพสำหรับคนข้ามเพศในประเทศไทย (2564) ได้สรุปสถานการณ์สุขภาพของบุคคลข้ามเพศสูงวัยอายุ 45 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยข้อมูลผู้ชายข้ามเพศจำนวน 7 คน และผู้หญิงข้ามเพศจำนวน 14 คน พบว่า ผู้ชายข้ามเพศอายุ 45-61 ปี จำนวน 71% อยู่ในระบบประกันสุขภาพ ขณะที่จำนวน 29% ใช้สิทธิประกันสังคมและสิทธิข้าราชการ และ 14% ได้รับสิทธิเบี้ยผู้สูงอายุเดือนละ 600 บาท ส่วนความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของการใช้บริการสุขภาพ (Affordability) จำนวน 28.5% ของผู้ชายข้ามเพศที่เริ่มสูงวัยเท่านั้นที่ยังมีเงินเดือนประจำ มีจำนวน 71% เป็นผู้ที่ทำงานรับจ้าง/รายได้ไม่แน่นอน และเป็นวัยเกษียณ โดยเฉพาะตั้งแต่เกิดสถานการณ์โควิด ทำให้รายได้ลดลง 28% สำหรับกรณีที่เข้าสู่บริการข้ามเพศแบบทั้งระบบ คือ ตัดหน้าอก รั้งไข่มดลูก ให้ฮอร์โมน และเปลี่ยนอวัยวะเพศ บุคคลข้ามเพศให้ข้อมูลว่าได้เงินมาจากการถูกเลิกจ้างในสถานการณ์โควิด และวางแผนเก็บเงินเพื่อการเปลี่ยนแปลงร่างกายดังกล่าว และมีบุคคลข้ามเพศจำนวนหนึ่งทำการตัดหน้าอกและใช้ฮอร์โมน ในจำนวนนี้มีแผนจะเก็บเงินเพื่อเปลี่ยนอวัยวะเพศ แต่สถานการณ์โควิดทำให้ไม่มีงานทำ ต้องอยู่บ้าน

ข้อมูลจากโครงการส่งเสริมสุขภาวะและลดช่องว่างบริการสุขภาพสำหรับคนข้ามเพศในประเทศไทย (2564) ยังระบุว่า ผู้หญิงข้ามเพศอายุ 45-64 ปี จำนวน 71% มีสิทธิในหลักประกันสุขภาพ ส่วนจำนวน 21% ใช้สิทธิประกันสังคม และจำนวน 7% ใช้สิทธิข้าราชการบำนาญ ในด้านความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของการใช้บริการสุขภาพ (Affordability) ประสบการณ์ของผู้หญิงข้ามเพศในช่วงวัยรุ่นเริ่มต้นตั้งแต่การไต่ถามกำเนิดจากของแม่ ขโมย หรือให้แม่ไปขอให้ตามสถานีนามัยในช่วงที่ยังไม่มีอำนาจซื้อ และจะเริ่มปรับระดับของยาคุม ยาฮอร์โมน ตามศักยภาพการหาเงินและข้อมูลที่ได้รับจากรุ่นสู่รุ่น กรณีที่ทำหน้าอก หรืออวัยวะเพศ หากมีความบกพร่อง หรือมีอาการอักเสบเกิดขึ้น ในการเข้ารับบริการเพื่อแก้ไขปัญหาในคลินิกหลาย ๆ แห่ง ผู้ใช้บริการจะต้องเสียเงินใหม่เพื่อแก้ไข ทำให้หลายคนต้องใช้เวลาเก็บเงิน

การขาดหลักประกันด้านสุขภาพเป็นปัญหาสำคัญสำหรับคนข้ามเพศ ในประเทศไทยค่าใช้จ่ายจากการรับบริการทางการแพทย์เพื่อการแปลงเพศไม่ครอบคลุมโดยระบบประกันสุขภาพของรัฐและเอกชน บุคคลข้ามเพศต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเองเพื่อเข้ารับคำปรึกษา การวินิจฉัย การตรวจวิเคราะห์โดยห้องปฏิบัติการ การรับฮอร์โมน การกำจัดขน การผ่าตัด หรือการรักษาอื่น ๆ การบริการเหล่านี้มักมีในคลินิกหรือโรงพยาบาลเอกชนซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูง บุคคลซึ่งซื้อประกันสุขภาพของเอกชนมักถูกปฏิเสธการได้รับเงินชดเชย (UNDP, 2015)

ทั้งนี้การเข้าถึงฮอร์โมนและการผ่าตัดแปลงเพศของกลุ่มคนข้ามเพศไม่ถูกจัดให้เป็นสวัสดิการไม่ถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วน จำเป็นต้องผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติว่าการเข้าถึงฮอร์โมนและการผ่าตัดแปลงเพศเป็นการทำงานเชิงป้องกันปัญหาสุขภาวะทางจิตใจ งานวิจัยข้อมูลจากการศึกษา เรื่อง การใช้ฮอร์โมนบำบัด สุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตของคนข้ามเพศ (Hormone Therapy, Mental Health, and

Quality of Life Among Transgender People: A Systematic Review) ระบุว่า ประสพการณ์การใช้ชีวิตที่ไม่ดีจากสังคมที่กีดกันทางเพศ ส่งผลต่อสุขภาพใจของคนข้ามเพศ ทำให้มีภาวะซึมเศร้าหรือเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายมากขึ้น แต่การใช้ฮอร์โมนเพื่อการข้ามเพศ ปรับร่างกายให้ตรงตามอัตลักษณ์ทางเพศนั้นส่งผลดีต่อสุขภาพจิต การศึกษานี้ได้รวบรวมงานวิจัย 20 ชิ้น ของประชากรในยุโรป พบว่า การใช้ฮอร์โมนเพื่อการข้ามเพศสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าที่น้อยลง และช่วยให้ภาวะวิตกกังวลดีขึ้น (โครงการส่งเสริมสุขภาวะและลดช่องว่างบริการสุขภาพสำหรับคนข้ามเพศในประเทศไทย, 2564)

ในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2552 มีความพยายามริเริ่มการให้บริการสุขภาพแก่บุคคลข้ามเพศในรูปแบบบริการของรัฐ แพทยสภาได้นำ WPATH SOC 7⁴ เข้ามาใช้สำหรับการให้บริการแก่บุคคลข้ามเพศในระบบบริการสุขภาพของรัฐ อย่างไรก็ตามการดำเนินงาน SOC ต้องมีการลงทุนในระยะยาวเพื่อพัฒนาศักยภาพ จัดอบรม และสร้างให้บุคลากรมีความละเอียดอ่อน พร้อมกับการมีทักษะของห้องปฏิบัติการ รวมถึงการสร้างและเตรียมอาคารและอุปกรณ์ และทำให้การรับบริการเหล่านี้สามารถเบิกจ่ายได้ ดังนั้นผลคือ SOC ไม่ได้มีการดำเนินงานโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพ และสำนักงานประกันสังคม ซึ่งรวมกันแล้วครอบคลุมผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ในประเทศไทย (UNDP, 2015)

รายงานการจัดกระบวนการ Transman Safe Space โดย กลุ่ม TEAK (Trans empowerment) ได้รวบรวมข้อเสนอสวัสดิการสุขภาพของกลุ่มชายข้ามเพศ โดยเสนอให้มีกองทุนที่สามารถช่วยเหลือทั้งในรูปแบบสนับสนุนหรือให้กู้ยืมเพื่อการผ่าตัดหน้าอก มดลูก รังไข่ รวมทั้งการดูแลสุขภาพจิต ทั้งนี้ควรมีการผลักดันในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในประกันสุขภาพ ประกันสังคม ให้เท่าเทียมกับคนทั่วไป การจัดบริการข้ามเพศต้องเป็นบริการสุขภาพที่จำเป็น ผู้ชายข้ามเพศมองข้อจำกัดด้านสวัสดิการสุขภาพได้ทำให้ทุนชีวิตของคนข้ามเพศที่ต้องใช้ไปกับการเปลี่ยนแปลงร่างกาย ทำให้การเริ่มต้นชีวิตเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีเพศสภาพตรงกับเพศกำเนิดนั้นผู้ชายข้ามเพศต้องเผชิญกับความยากลำบากมากกว่า

การมีสวัสดิการที่สนับสนุนการผ่าตัดข้ามเพศจะเป็นหนึ่งในหลักประกันการส่งเสริมด้านสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของบุคคลข้ามเพศ หากต้องการให้เกิดผลอย่างยั่งยืนในระยะยาว การกำหนดเป้าหมายของนโยบายสุขภาพจึงควรไปถึงการกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งในระบบประกันสุขภาพ

นโยบายสุขภาวะบุคคลข้ามเพศ

จากการทบทวนเอกสารนโยบายสุขภาวะคนข้ามเพศ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนการเข้าถึงการดูแลสุขภาพสำหรับคนข้ามเพศ การพัฒนานโยบายที่เหมาะสมตามแบบจำลองสี่องค์ประกอบสำหรับบริการด้านการดูแลสุขภาพที่ครอบคลุมสำหรับคนข้ามเพศเป็นข้อเสนอที่น่าสนใจ โมเดลนี้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญต่อการสร้างบริการด้านสุขภาพสำหรับคนข้ามเพศ ส่วนประกอบเหล่านี้รวมถึง

⁴ The World Professional Association for Transgender Health หรือ WPATH เป็นผู้กำหนดมาตรฐานการดูแลทางการแพทย์เพื่อดูแลสุขภาพบุคคลข้ามเพศ

1) การตระหนักรู้ถึงปัญหาสุขภาพแบบรอบด้านของคนข้ามเพศ (Awareness) หมายถึง การยอมรับ และเข้าใจว่าปัญหาสุขภาพของคนข้ามเพศมีความละเอียดอ่อนเพราะเชื่อมโยงกับการถูกเลือกปฏิบัติทางสังคม การสร้างความตระหนักรู้ถึงการมีตัวตน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกลุ่มคนข้ามเพศ การให้บริการที่เป็นมิตร และละเอียดอ่อนจึงมีความสำคัญ

2) ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม (Affordability) หมายถึง การคำนึงถึงกำลังในการจ่ายเพื่อรับบริการสุขภาพ องค์ประกอบนี้หมายถึงการให้บริการในรูปแบบสวัสดิการรัฐรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบเองสำหรับคนข้ามเพศต้องสมเหตุสมผลและตระหนักถึงค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่คนข้ามเพศอาจต้องเสีย เช่น ค่าเดินทางและเวลา

3) การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและเป็นมิตรกับคนข้ามเพศ (Accessibility) หมายถึง ความสะดวกสำหรับบุคคลข้ามเพศในการเข้าถึงผู้ให้บริการด้านการดูแลสุขภาพและกระบวนการในการรับบริการที่เป็นมิตร

4) การมีบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (Availability) ระบบบริการสุขภาพที่จะต้องมียุ่อย่างทั่วถึงในทุก ๆ พื้นที่ โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องระยะทางและเงื่อนไขของเวลา

องค์ประกอบทั้ง 4 ด้านดังกล่าว ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ถึงปัญหาสุขภาพแบบรอบด้านของคนข้ามเพศ (Awareness) ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม (Affordability) การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและเป็นมิตรกับคนข้ามเพศ (Accessibility) และการมีบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (Availability) นำมาสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายสุขภาพของคนข้ามเพศที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ปัญหาสุขภาพะบุคคลข้ามเพศ ดังนี้

1. การพัฒนาองค์ความรู้ ฐานข้อมูล และการบริหารจัดการองค์ความรู้ ที่นำไปสู่การตระหนักรู้ถึงปัญหาสุขภาพแบบรอบด้านของคนข้ามเพศ (Awareness) ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม (Affordability) การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและเป็นมิตรกับคนข้ามเพศ (Accessibility) การมีบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (Availability)

- การสนับสนุนการสำมะโนประชากรกลุ่มข้ามเพศ ที่สามารถสะท้อนข้อมูลความทับซ้อนของอัตลักษณ์ทางเพศ
- การส่งเสริมให้มีทุนวิจัยสร้างองค์ความรู้เฉพาะของกลุ่มคนข้ามเพศ
- การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์ความรู้ด้านสุขภาพะของกลุ่มคนข้ามเพศที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้ง่าย

2. ด้านนวัตกรรม การประเมินผล การเฝ้าระวัง การติดตามระบบสุขภาพ ที่อยู่บนพื้นฐานของการตระหนักรู้ถึงปัญหาสุขภาพแบบรอบด้านของคนข้ามเพศ (Awareness) ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม (Affordability) การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและเป็นมิตรกับคนข้ามเพศ (Accessibility) และการมีบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (Availability)

- การสร้างนวัตกรรมและระบบเฝ้าระวังการถูกละเมิดสิทธิการเข้าถึงบริการทางสุขภาพของบุคคลข้ามเพศ
- การพัฒนาระบบช่องทางการบริการให้คำปรึกษาทางสุขภาพจิต มีทั้งการให้คำปรึกษาแบบเข้าพบที่คลินิก และผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์
- การพัฒนาระบบการประเมินประสิทธิภาพของระบบบริการสุขภาพสำหรับบุคคลข้ามเพศ
- การสร้างนวัตกรรมเพื่อทำงานเชิงเฝ้าระวัง (monitoring) เพื่อลดการตีตราและการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลข้ามเพศที่ส่งผลต่อสุขภาพในพื้นที่สื่อกระแสหลัก และ platform ทางเลือกต่าง ๆ
- การพัฒนาแพลตฟอร์มกลไกการยื่นเรื่องร้องเรียนที่เป็นระบบเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกรณีกลุ่มประชากรข้ามเพศถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ส่งผลต่อสุขภาพ

3. คลินิกสุขภาพ ศูนย์บริการสุขภาพ บ้านพักฉุกเฉิน บ้านพักคนชรา ที่อยู่บนพื้นฐานของการตระหนักรู้ถึงปัญหาสุขภาพแบบรอบด้านของคนข้ามเพศ (Awareness) ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม (Affordability) การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและเป็นมิตรกับคนข้ามเพศ (Accessibility) และการมีบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (Availability)

- การจัดตั้งคลินิกหรือศูนย์การให้บริการทางสุขภาพที่เป็นมิตร ปลอดภัย และเข้าถึงได้ สำหรับประชากรกลุ่มบุคคลข้ามเพศให้ครอบคลุมทั่วประเทศ
- การสร้างต้นแบบการให้บริการสุขภาพที่ครบวงจรและได้มาตรฐานสำหรับหญิงข้ามเพศ และชายข้ามเพศ เช่น การใช้ฮอร์โมน การใช้ฮอร์โมนกับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสหรือยาอื่น ๆ และการรักษาสุขภาพของบุคคลข้ามเพศ
- นวัตกรรมการให้บริการสุขภาพ เช่น telemedicine/telehealth เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสุขภาพของคนข้ามเพศที่อยู่ห่างไกลจากคลินิกสุขภาพคนข้ามเพศ
- การพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือฉุกเฉิน เช่น บ้านพักฉุกเฉิน สำหรับบุคคลข้ามเพศที่ถูกล่วงละเมิด ถูกกระทำความรุนแรง
- การมีบ้านพักคนชราสำหรับคนข้ามเพศที่เข้าถึงความต้องการเฉพาะด้าน ส่งเสริมคุณค่าการใช้ชีวิต และการอยู่ร่วมกัน

4. ผู้ให้บริการ มีทักษะและหัวใจของการให้บริการที่คำนึงถึงความอ่อนไหวทางเพศสภาพที่อยู่บนพื้นฐานของการตระหนักรู้ถึงปัญหาสุขภาพแบบรอบด้านของคนข้ามเพศ (Awareness) การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและเป็นมิตรกับคนข้ามเพศ (Accessibility) และการมีบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (Availability)

- การพัฒนาหรือประยุกต์ใช้กระบวนการที่เป็นมิตรกับบุคคลข้ามเพศ ในการให้บริการการดูแลรักษา และตอบสนองต่อความจำเป็นที่เฉพาะของบุคคลข้ามเพศ

- การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ทุกคนให้สามารถปฏิบัติงานด้วยความละเอียดอ่อนต่อบุคคลข้ามเพศและสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่แสดงถึงการต้อนรับ ไม่ตัดสิน และไม่เลือกปฏิบัติ
- การพัฒนาทักษะเฉพาะและความเข้าใจที่ละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นต่อการให้บริการเสริมสร้างสุขภาวะ การป้องกัน การรักษา การติดตาม และการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลข้ามเพศที่เหมาะสม
- การสร้างบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะครูแพทย์ ครูพยาบาล ครูด้านสาธารณสุขให้มีฐานคิดเรื่องเพศภาวะ เพศวิถี เป็นผู้นำในถ่ายทอดและสร้างการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ที่เคารพในคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชากรข้ามเพศ การผนวกประเด็นสุขภาวะของบุคคลข้ามเพศ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสุขภาพแบบสหวิชา เช่น แพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ สังคมสงเคราะห์ และจิตวิทยา

5. แนวปฏิบัติในการให้บริการ หลักสูตรการเรียนรู้การให้บริการ ที่อยู่บนพื้นฐานของการตระหนักรู้ถึงปัญหาสุขภาพแบบรอบด้านของคนข้ามเพศ (Awareness) การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและเป็นมิตรกับคนข้ามเพศ (Accessibility) และการมีบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (Availability)

- การสนับสนุนจัดทำแนวปฏิบัติและบูรณาการประเด็นการไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ เข้าไว้ในหลักสูตรการฝึกอบรมบุคลากรที่ให้บริการด้านสาธารณสุข
- การพัฒนาหลักสูตรสำหรับการจัดบริการด้านสุขภาวะบุคคลข้ามเพศให้แก่ผู้บริหารและบุคลากรผู้ให้บริการ

6. เครือข่ายความร่วมมือ หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรคนข้ามเพศ หน่วยงานด้านการศึกษาด้านสาธารณสุข ที่อยู่บนพื้นฐานของการตระหนักรู้ถึงปัญหาสุขภาพแบบรอบด้านของคนข้ามเพศ (Awareness) การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและเป็นมิตรกับคนข้ามเพศ (Accessibility) และการมีบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (Availability)

- การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและระบบส่งต่อการให้บริการสุขภาวะด้านต่าง ๆ สำหรับบุคคลข้ามเพศ อย่างเหมาะสม เพื่อลดอุปสรรคในการค้นหาการให้บริการและพัฒนาความร่วมมือและเชื่อมประสานระหว่างบริการแต่ละประเภท
- การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการสุขภาพ นักวิชาการด้านสุขภาพ องค์กรที่ทำงานด้านบุคคลข้ามเพศโดยทำงานอย่างใกล้ชิดและเปิดโอกาสให้บุคคลข้ามเพศร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบาย ในการประเมินความจำเป็นและสำรวจข้อมูลพื้นฐานความจำเป็นด้านสุขภาวะของบุคคลข้ามเพศ เพื่อแก้ปัญหาค่าจำเป็นด้านสุขภาวะที่มีอยู่

7. สถิติการและกองทุนสุขภาพเพื่อคนข้ามเพศภายใต้หลักประกันสุขภาพ ที่อยู่บนพื้นฐานของการตระหนักรู้ถึงปัญหาสุขภาพแบบรอบด้านของคนข้ามเพศ (Awareness) ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม

(Affordability) การเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและเป็นมิตรกับคนข้ามเพศ (Accessibility) และการมีบริการสุขภาพที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ (Availability)

- ผลักดันให้เกิดนโยบายสวัสดิการ และการจัดตั้งกองทุนภายใต้หลักการประกันสุขภาพเพื่อสุขภาวะของบุคคลข้ามเพศ

บทสรุป

Sai-Rhoog หนึ่งในผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ในงานศึกษาวิจัยด้านสุขภาวะคนข้ามเพศกล่าวว่า “คนข้ามเพศไม่ขอความพิเศษ เราขอความเท่าเทียมกัน” (Nachale Boonyapisompan, 2018)

การสร้างระบบบริการสุขภาพที่เป็นธรรมสำหรับบุคคลข้ามเพศมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง การมีระบบบริการสุขภาพที่เข้าถึงได้และเป็นธรรมเป็นการตอบสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของบุคคลข้ามเพศ สุขภาวะที่ดีถือเป็นสิทธิมนุษยชน บุคคลข้ามเพศมีสิทธิที่จะมีสุขภาวะที่ดีอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม การที่ประชากรกลุ่มนี้เข้าไม่ถึงบริการด้านสุขภาพและสาธารณสุข จึงต้องเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสุขภาพ ได้รับผลกระทบจากการถูกเลือกปฏิบัติและการตีตราซึ่งมีผลโดยตรงต่อมิติสุขภาพ การพัฒนาระบบการบริการสุขภาพที่เป็นมิตรต่อบุคคลข้ามเพศต้องคำนึงถึงความต้องการเฉพาะกลุ่มและอัตลักษณ์ทับซ้อนซึ่งไม่เพียงทับซ้อนในมิติเพศสภาพในฐานะที่เป็นบุคคลข้ามเพศแต่ยังรวมถึงวัย สภาพร่างกาย ภูมิลำเนา ศาสนา เชื้อชาติ อาชีพ การศึกษา ฯลฯ อีกด้วย

ในเชิงนโยบายสุขภาวะ การเปลี่ยนฐานคิดด้านสิทธิมนุษยชนในระบบสังคมอาจใช้ระยะเวลา แต่การปรับฐานคิดของสถาบันสาธารณสุขเป็นสิ่งที่สามารถเริ่มได้ก่อน การทำงานผ่านบุคลากรในระบบสาธารณสุข ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปรับเปลี่ยนฐานคิดต่อประเด็นสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลข้ามเพศเป็นหน้าที่ลำดับแรกในการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย งานฝึกอบรมผู้ให้บริการสาธารณสุขให้มีทักษะและหัวใจของการให้บริการที่คำนึงถึงความอ่อนไหวทางเพศสภาพเป็นเรื่องเร่งด่วนที่สามารถดำเนินการได้ทันทีควบคู่ไปกับการพัฒนาจัดทำแนวปฏิบัติและบูรณาการประเด็นการไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศเข้าไปในหลักสูตรการฝึกอบรมบุคลากรที่ให้บริการด้านสาธารณสุข ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการจัดบริการด้านสุขภาวะบุคคลข้ามเพศให้แก่ผู้บริหารและบุคลากรผู้ให้บริการ ประเด็นเร่งด่วนในนโยบายนี้คือ การจัดตั้งคลินิกหรือศูนย์การให้บริการทางสุขภาพที่เป็นมิตร ปลอดภัย และเข้าถึงได้ สำหรับประชากรกลุ่มบุคคลข้ามเพศให้ครอบคลุมทั่วประเทศ การพัฒนาระบบช่องทางการบริการให้คำปรึกษาทางสุขภาพ มีทั้งการให้คำปรึกษาแบบเข้าพบที่คลินิก และผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การพัฒนาระบบการประเมินประสิทธิภาพของระบบบริการสุขภาพสำหรับบุคคลข้ามเพศ การมีบริการที่เป็นมิตรและละเอียดอ่อน องค์กรประกอบนี้รวมถึงวิธีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและอ่อนไหวต่อคนข้ามเพศด้วย การจัดฝึกอบรมสำหรับผู้ให้บริการด้านการดูแลสุขภาพเป็นประเด็นสำคัญ

นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและระบบส่งต่อการให้บริการสุขภาวะด้านต่าง ๆ สำหรับบุคคลข้ามเพศอย่างเหมาะสม เพื่อลดอุปสรรคในการค้นหาการให้บริการและพัฒนาความร่วมมือและเชื่อมประสานระหว่างการให้บริการแต่ละประเภท และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการสุขภาพ นักวิชาการด้านสุขภาพ องค์กรที่ทำงานด้านบุคคลข้ามเพศโดยทำงานอย่างใกล้ชิดและเปิดโอกาสให้บุคคลข้ามเพศร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดนโยบาย เพราะเรื่องสุขภาวะเป็นการนับรวมทุกคน ในการประเมินความจำเป็นและสำรวจข้อมูลพื้นฐานความจำเป็นด้านสุขภาวะของบุคคลข้ามเพศ เพื่อแก้ปัญหาความจำเป็นด้านสุขภาวะที่มีอยู่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทั้งหมดจะช่วยให้มองเห็นปัญหาในเชิงลึกและค้นหาแนวทางแก้ไขที่จะช่วยผลักดันความพยายามในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพเฉพาะบุคคลข้ามเพศและปฏิบัติต่อบุคคลข้ามเพศอย่างมีศักดิ์ศรี ความเสมอภาค และความเคารพ ในด้านสวัสดิการสุขภาพ อย่างน้อยควรผลักดันให้เกิดการหารือในระดับนโยบายสวัสดิการ ศึกษาวิจัยร่วมกันเพื่อหาแนวทางต้นแบบที่เหมาะสมด้านการจัดสวัสดิการเพื่อวางแนวทางในการจัดตั้งกองทุนเพื่อสุขภาวะของบุคคลข้ามเพศในระยะต่อไป

สุขภาวะที่ดีถือเป็นสิทธิมนุษยชน บุคคลข้ามเพศคือพลเมืองสุขภาวะ ความเป็นธรรมทางสุขภาพไม่ควรถูกแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติ เพราะเรื่องสุขภาวะเป็นการนับรวมทุกคน การมีสุขภาพดีร่วมกัน (Inclusive Health) จึงเป็นนโยบายที่รวมทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

เอกสารอ้างอิง/References

- เครือข่ายเพื่อนกะเทยไทย. (2558). *การเคารพคนข้ามเพศ เปรียบเทียบกับการเกลียดกลัวคนข้ามเพศ*. ประสพการณ์ทางสังคมของคนข้ามเพศในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชน.
- โครงการส่งเสริมสุขภาวะและลดช่องว่างบริการสุขภาพสำหรับคนข้ามเพศในประเทศไทย. (2564). *รายงานสรุปการเสวนาออนไลน์การผนวกรวมบริการสุขภาพจิตกับบริการสุขภาพสำหรับคนข้ามเพศในคลินิกสุขภาพคนข้ามเพศ*.
- ชเนตติ ทินนาม โกสม โอมพรนุวัฒน์ และรัตน ด้ายดี. (2564). *ยุทธศาสตร์สุขภาวะLGBTIQN+ ในประเทศไทย*. นครปฐม: สมาคมเพศวิถีศึกษา.
- บุษกร สุริยสาร. (2557). *อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ.
- บุษกร สุริยสาร. (2557). *โครงการส่งเสริมสิทธิความหลากหลาย และความเท่าเทียมในโลกของการทำงาน (PRIDE)*. กรุงเทพมหานคร : องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ.
- อารยา สุขสม. (2559). *สิทธิมนุษยชนในเรื่องวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศในระบบกฎหมายไทย*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

Nachale Boonyapisomparn. (2018). *The Examination of Discrimination against transgender people in Health care settings in Thailand*. School of Business and Graduate Studies Trinity Washington University.

United Nations Development Program. (2015). *แนวทางต้นแบบให้บริการสุขภาพที่ครอบคลุมแก่บุคคลข้ามเพศและชุมชนข้ามเพศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Blueprint for the Provision of Comprehensive Care for Trans People and Trans Communities)*. Washington, DC.: Future Group, Health Policy Project.

การวิจัยสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษา: การท้าทายกระบวนทัศน์สื่อโป๊ในฐานะปัญหาสังคม

Using Porn Studies to Challenge the Pornography Paradigm as a Social Problem

ธนวุฒิ ศรีสวัสดิ์¹

Thanawut Srisawat

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University

E-mail : thanawutsri@gmail.com

Date Received : 17 January 2024 Date Revised : 28 March 2024

Date Accepted : 28 March 2024 Date Published online : 27 June 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่ออธิบายกระบวนทัศน์โป๊ศึกษา (porn studies) ในการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ (pornography) ที่เคลื่อนออกจากสื่อโป๊ในฐานะปัญหาสังคมสู่ปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม (sociocultural practice) (2) เพื่อสำรวจองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ของนักวิชาการด้านโป๊ศึกษา (porn studies scholars) และช่องว่างองค์ความรู้การศึกษาวิจัยสื่อโป๊ในสังคมไทย บทความนี้อาศัยการรวบรวมและสังเคราะห์จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่าการศึกษาหัวข้อสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษาที่ก้าวข้ามว่าเป็นปัญหาสังคม ในแง่นี้ นักวิชาการด้านโป๊ศึกษามักไม่ถูกสนับสนุนผ่านพื้นที่ทางวิชาการมากพอ ในทางกลับกันการผลิตองค์ความรู้ของนักวิชาการด้านโป๊ศึกษากลับแสดงให้เห็นถึงมิติที่ซับซ้อนของสื่อโป๊ทั้งเทคโนโลยี อุตสาหกรรม สภาพปัญหา อำนาจ ความหลากหลาย ความสุข รายได้ เพศวิถี และการถูกตีตราของผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการสื่อโป๊ ดังนั้นผู้เขียนเสนอว่าการศึกษาสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่องค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ยังไม่หลากหลายมากพอ สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทั้งในเชิงนโยบายและพื้นที่ทางวิชาการต่อการถกเถียงอภิปรายประเด็นสื่อโป๊หลากหลายมุมมอง โดยไม่ใช่แค่มุ่งไปที่ผลกระทบของสื่อโป๊ว่าดีหรือไม่ดีต่อสังคมไทยอย่างไร อีกทั้งการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ด้วยแนว

¹ บทความนี้พัฒนาจากวิธีการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษา (porn studies) โดยเป็นส่วนหนึ่งในวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน เรื่อง “เซ็กซ์ครีเอเตอร์กะเทย: ปฏิบัติการไมโครเซเลบริตี ความดึงดูดของทุนกามารมณ์ และความท้าทายในงานสร้างคอนเทนต์ทางเพศ” หลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โป๊ศึกษา ยังเป็นการสำรวจพลวัตสื่อโป๊ในสังคมวัฒนธรรมไทยและสร้างความเข้าใจใหม่ต่อผู้คนในสังคมที่มีต่อสื่อโป๊ด้วยการมีมุมมองที่กว้างขึ้นตามมาด้วย

คำสำคัญ : สื่อโป๊ การวิจัยสื่อโป๊ โป๊ศึกษา นักวิชาการด้านโป๊ศึกษา สตรีนิยม

Abstract

This article 1) examines the porn studies paradigm in pornography research as a paradigm shift from viewing pornography as a social problem to studying it as a sociocultural practice; and 2) explores knowledge production of porn studies scholars to reveal pornography research knowledge gaps in society in Thailand. Data was collected and synthesized from diverse pertinent documents. Results were that studying the topic of pornography with a porn studies approach is a paradigm shift from viewing pornography as a social problem. Porn studies scholars are often under supported in academic spaces. Yet knowledge production of porn studies scholars reveals complex dynamics of pornography, comprising technology, industry, problems, power, diversity, happiness, income, sexuality, and stigmatization of pornography industry stakeholders. These findings suggest that the porn studies approach in Thailand where knowledge from research on pornography is insufficiently diverse may facilitate policy and academic social change and debate on the issue of pornography from different viewpoints. Instead of merely focusing on harmful and beneficent effects of pornography on Thai society, the porn studies approach also explores pornography dynamics in Thai culture, building new social understanding with a wider perspective.

Keywords: Pornography, Pornography research, Porn studies, Porn studies scholars, Feminism.

บทนำ

สังคมไทยช่วงปี พ.ศ. 2564–2565 ได้เกิดปรากฏการณ์ที่ผู้คนในสังคมให้ความสนใจและเกิดข้อถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากต่ออาชีพที่เรียกว่าเซ็กซ์ครีเอเตอร์ที่ถูกนำเสนอโดยสื่อมวลชนและสื่อสำนักต่าง ๆ บนพื้นที่ออนไลน์ว่าคืออาชีพอะไร ทำงานกันอย่างไร ซึ่งการนำเสนอเช่นนี้เป็นผลมาจากปรากฏการณ์การจับกุมเซ็กซ์ครีเอเตอร์กรณี “ไข่นา” เมื่อปี พ.ศ. 2564 เนื่องจากปัจจุบันของสังคมไทยในการผลิต เผยแพร่ และบริโภคสื่อโป๊/สื่อลามก (pornography) ยังเป็นสิ่งที่ไม่ถูกอนุญาตเสรีทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 287 (1) และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 (ฉบับที่ 2) มาตรา 14 (4) (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2565) ซึ่งจากปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้

ได้รับความสนใจจากผู้คนในสังคมไทยเป็นอย่างมากและเกิดกระแสลูกฮือของประชาชนผ่านการติดแฮชแท็ก (hashtag) น้องไข่น้ำ (#น้องไข่น้ำ) บนแพลตฟอร์มเอกซ์/ทวิตเตอร์ (X/Twitter) เพื่อต้องการให้ งานสร้างคอนเทนต์ทางเพศหรืออาชีพเชกซ์ครีเอเตอร์ถูกกฎหมาย ไม่ตีตราผู้ทำงานด้านนี้ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) และตอบโต้กับการกระทำจากการจับกุมและคำกล่าวอ้างเจ้าหน้าที่รัฐของรองโฆษกสำนักงานตำรวจ แห่งชาติที่กล่าวว่า “ฝากถึงประชาชน Sex creator และ Porn hubber หรือผู้ที่คิดอยากทำเนื้อหาลักษณะ ลามกจะนำไปเผยแพร่ในโลกออนไลน์...ขออย่าเห็นแก่ผลประโยชน์เฉพาะหน้า เพราะค่าตอบแทนเม็ดเงินใน วันนี้เป็นเพียงยาพิษเคลือบน้ำตาลที่จะตามส่งผลร้ายแรงในอนาคตต่อไป” (Workpoint Today, 2564) ขณะเดียวกันก็เป็นปรากฏการณ์ที่เผยให้เห็นถึงมุมมองของผู้คนในสังคมไทยในปัจจุบันที่มีต่อสื่อโป๊ และที่มีต่อ งานด้านเชกซ์ครีเอเตอร์ ทั้งกลุ่มที่บ่นด่าและติตรารว่างานเชกซ์ครีเอเตอร์เป็นงานไร้ศีลธรรมอันดีงามของ สังคมไทยและเป็นปัญหาสังคมในฐานะที่ขายความโป๊ ขายเสียว ก่อให้เกิดการกระทำผิดทางเพศ เด็กและ เยาวชนจะเลียนแบบและทำตาม จึงเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี ในทางกลับกันอีกกลุ่มก็มองต่างออกไปและกลับมาตั้ง คำถามโดยมองว่าเป็นสิทธิและเสรีภาพของผู้คนในสังคมไทยต่อการผลิตและการบริโภคสื่อโป๊

ดังนั้น ท่ามกลางข้อถกเถียงของสังคมไทยปัจจุบันที่มีต่อสื่อโป๊ในประเด็นเชกซ์ครีเอเตอร์ ประกอบกับ ในพื้นที่ทางวิชาการได้เกิดกระแสทิศทางใหม่ในการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษา (porn studies)² เพื่อผลิตองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยสื่อโป๊เผยให้เห็นมุมมองที่กว้างไปกว่าแค่การมองสื่อโป๊ในลักษณะหยุดนิ่ง ว่าเป็นปัญหาสังคม บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่ออธิบายกระบวนทัศน์โป๊ศึกษา (porn studies) ในการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ (pornography) ที่เคลื่อนออกจากสื่อโป๊ในฐานะปัญหาสังคมสู่ปฏิบัติการทางสังคม วัฒนธรรม (2) เพื่อสำรวจองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ของนักวิชาการด้านโป๊ศึกษาและช่องว่าง องค์ความรู้การศึกษาวิจัยสื่อโป๊ในสังคมไทย โดยบทความนี้อาศัยการรวบรวมและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ งานวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความสำนักข่าว

สื่อโป๊ (Pornography) กับข้อถกเถียงและการถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคม

สื่อโป๊อยู่คู่กับสังคมมนุษย์ทั่วทุกมุมโลกมาอย่างยาวนานและ พัฒนาการเรื่อยมาจากวัตถุสิ่งของหรือ ร่องรอยจากภาพเขียนสีแดงเรื่องทางเพศและการร่วมเพศของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่ถูกนำเสนอให้ เห็นผ่านหลักฐานทางโบราณคดี จนมาถึงยุคที่มนุษย์อยู่กันเป็นระบบสังคมในแบบเชิงอารยธรรมมีอักษร ภาษาเขียน ซึ่งวัตถุสิ่งของรวมทั้งภาษาเขียนที่สื่อหรือพรรณนาถึงเรื่องทางเพศและการร่วมเพศก็ยังคงมีอยู่ (Eko, 2016) ถึงกระนั้นก็ตาม สื่อโป๊ในฐานะที่ถูกถกเถียงและประท้วงตราว่าเป็นปัญหาสังคมมาอย่างยาวนาน เป็นศตวรรษ เพราะถูกผูกโยงเข้ากับชุดคุณค่าของระบบศีลธรรมทางสังคมและการได้รับอิทธิพลจากค่านิยม ทางสังคมและการควบคุมทางสังคม ทั้งบทบาทของศาสนาที่มีส่วนในการกำกับควบคุมพฤติกรรมทางเพศ/

² “โป๊ศึกษา” (porn studies) เป็นทั้งกระบวนทัศน์ (paradigm) สาขาทางวิชาการ และแนวทางการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสื่อโป๊

เพศวิถี (sexuality) ของผู้คนในสังคม โดยที่หลาย ๆ ศาสนาทั่วโลกมักไม่สนับสนุนสื่อโป๊ เพราะไม่ใช่ว่าจะมีเพศสัมพันธ์เพื่อการสืบพันธุ์และการแต่งงาน จึงถือว่าเป็นบาป และยังเป็นการแสดงออกถึงกามตัณหาที่สามารถสร้างความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและสังคมได้ (Muhammadong, 2023)

นอกจากนี้ ศีลธรรมของผู้ที่มีอำนาจในสังคมของช่วงเวลานั้น ๆ ซึ่งก็มีบทบาทในการควบคุมและกำหนดนิยามความหมายของสื่อโป๊ รวมทั้งประณามหรือปราบปรามสื่อโป๊ผ่านเงื่อนไขทางกฎหมาย อันเป็นเครื่องมือสำคัญ ตลอดจนในพื้นที่ทางวิชาการของบรรดานักวิชาการซึ่งก็มีส่วนสำคัญต่อการสร้างคำอธิบายว่าสื่อโป๊คือปัญหาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมุ่งไปที่การศึกษาและสร้างข้อสรุปเหมารวมถึงผลกระทบในด้านเดียวที่เป็นรูปแบบเชิงลบของสื่อโป๊ และมักใช้กรอบทฤษฎีทางด้านวิทยาศาสตร์และวิธีการวิจัยในแบบวิทยาศาสตร์หรือปฏิฐานนิยม (positivism) ต่อการศึกษาผลกระทบของสื่อโป๊และมีความพยายามในการอธิบายเชื่อมโยงเข้ากับการทำงานของระบบร่างกายของบุคคลจากการบริโภคสื่อโป๊ ทั้งการประทับตราว่าเป็นผู้เสพติดสื่อโป๊ การส่งผลต่อจิตใจ ปัญญา และระบบประสาท รวมทั้งก่อให้เกิดความหมกมุ่นทางเพศ สมาธิลดลง (Delmonico, 1997; Watts & Hilton, 2011; Zillmann & Bryant, 1988) อันนำมาสู่การกำจัดและปราบปรามสื่อโป๊ที่ตามมา แต่คำอธิบายด้วยลักษณะดังกล่าวนี้มักถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ายังไม่สามารถสร้างข้อสรุปต่อการอธิบายการใช้และบริโภคสื่อโป๊ได้เพียงพอ รวมทั้งมีปัญหาในด้านทฤษฎีและระเบียบวิธีวิจัยในการศึกษาผลกระทบของสื่อโป๊ด้วยแนวทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นการอธิบายเพียงมิติเดียวของผลกระทบเชิงลบของการบริโภคสื่อโป๊ และยังเป็นการลดทอนมาที่ส่วนบุคคลโดยมองไม่เห็นถึงชุดของวาทกรรมและความสัมพันธ์เชิงอำนาจในกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ที่มีส่วนต่อการควบคุมเรื่องทางเพศและสื่อโป๊ (Burke & MillerMacPhee, 2020) โดยที่การผลิตและการบริโภคสื่อโป๊รวมถึงผลกระทบของสื่อโป๊เป็นเรื่องของการประกอบสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันทางเพศโดยเฉพาะในมุมมองของกลุ่มนักสตรีนิยมที่มองสื่อโป๊ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้

สื่อโป๊ในฐานะที่ถูกประณามว่าเป็นปัญหาสังคมนั้น ซึ่งมีเงื่อนไขอันทรงพลังสำคัญที่ทำให้ถูกนิยามว่าเป็นปัญหาสังคม เพราะการถูกโยงเข้ากับผลกระทบเชิงลบในมิติเรื่องทางเพศ เช่น การดูสื่อโป๊ส่งผลให้เกิดอาชญากรรมทางเพศ ก่อให้เกิดความรุนแรงและกระทำความผิดทางเพศ หรือภายในวงการสื่อโป๊มีการเอารัดเอาเปรียบทางเพศและการลดทอนให้เป็นวัตถุทางเพศโดยเฉพาะการลดทอนผู้หญิงให้กลายเป็นวัตถุทางเพศ (sexual objectification) เพื่อถูกใช้เป็นเครื่องมือสร้างความบันเทิงเชิงกามารมณ์ของผู้ผลิตและผู้บริโภคสื่อโป๊ที่เป็นผู้ชาย สื่อโป๊จึงเป็นพื้นที่และโลกของผู้ชาย วิธีคิดดังกล่าวนี้เป็นผลพวงสำคัญจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสตรีนิยมในคลื่นลูกที่สอง (second-wave feminism) ช่วงทศวรรษ 1970-1980 ของสงครามทางเพศ นักสตรีนิยม (feminist sex wars) หรือที่เรียกว่าสงครามสื่อโป๊ (porn wars) สงครามทางเพศเลสเบียน (lesbian sex wars) ในการอภิปรายถกเถียงประเด็นเรื่องเพศของผู้หญิงในมุมมองของนักสตรีนิยม ทั้งการถกเถียงถึงความปรารถนาทางเพศ (sexual desire) กิจกรรมทางเพศ (sexual activity) สื่อโป๊ (pornography) การค้าบริการทางเพศ (prostitution) ทั้งในพื้นที่ทางวิชาการและขับเคลื่อนทางสังคมอย่างเข้มข้นจนถึงสตรีนิยมคลื่นลูกที่สาม (third-wave feminism) ในช่วงทศวรรษ 1990 และก็ยังคงถกเถียง

โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการผลิตและบริโภคสื่อโป๊ในแวดวงของสตรีนิยมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันที่มีหลากหลายมุมมองภายในกลุ่มนักสตรีนิยมด้วยกันเอง (Gerhard, 2001; Snyder-Hall, 2010)

อย่างไรก็ตาม การจัดประชุมเรื่องเพศของนักสตรีนิยมที่มีต่อสื่อโป๊ในฐานะหัวข้อหนึ่งในการอภิปรายถกเถียงที่กลายเป็นงานเขียน/งานบันทึกและเผยแพร่สู่สาธารณะในเวลาต่อมานั้น มาจากเหตุการณ์ครั้งสำคัญจากการประชุมบาร์นาร์ดเรื่องเพศ ค.ศ. 1982 (1982 Barnard Conference on Sexuality) ที่กล่าวได้ว่าเป็นชนวนของสงครามทางเพศของนักสตรีนิยม (Echols, 2016) รวมทั้งการผลิตงานทางด้านวิชาการนับตั้งแต่สงครามทางเพศของนักสตรีนิยมที่มีต่อสื่อโป๊ในเวลาถัดมานั้น ซึ่งกลับกลายเป็นว่ามีอิทธิพลต่อพื้นที่ทางวิชาการหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกในการถกเถียงประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อโป๊ ขณะเดียวกันภายในกลุ่มนักสตรีนิยมซึ่งก็มีมุมมองต่อสื่อโป๊ที่เป็นลักษณะขัดตรงข้ามทั้งกลุ่มสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊ (anti-pornography feminism) และกลุ่มสตรีนิยมที่มีมุมมองบวกต่อเรื่องทางเพศและสื่อโป๊ (pro-sex feminism/Sex-positive feminism) โดยในกลุ่มสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊นั้น ผู้มีบทบาทสำคัญทั้งในทางวิชาการและการเคลื่อนไหวทางสังคมนับตั้งแต่สงครามทางเพศของนักสตรีนิยมเป็นต้นมา เช่น อันเดรีย ดวอร์คิน (Andrea Dworkin) แคทเธอริน แม็คคินนอน (Catharine MacKinnon) โรบิน มอร์แกน (Robin Morgan) เกล ไดเนส (Gail Dines) เป็นต้น

มุมมองและการนิยามสื่อโป๊ของกลุ่มนักสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊ (anti-pornography feminism) โดยมีจุดร่วมสำคัญประการหนึ่งคือการมองว่าสื่อโป๊เป็นการกดขี่ทางเพศและเป็นผลกระทบความอันตรายของสังคมชายเป็นใหญ่ (patriarchal society) ที่มีต่อผู้หญิง และเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมทางเพศและการข่มขืนต่อผู้หญิง ดังประโยคอันโด่งดังของนักสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊ที่มองว่าการบริโภคสื่อโป๊เป็นสาเหตุที่นำไปสู่ความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิงและการข่มขืน โดยโรบิน มอร์แกน (Robin Morgan) ด้วยคำกล่าวอ้างอันคลาสสิกจากงานเขียนของเธอตั้งประโยคที่ว่า “สื่อลามกคือทฤษฎี และการข่มขืนคือภาคปฏิบัติ” (“Pornography is the theory, and rape is the practice.”) (Morgan, 1978) เนื่องจากสื่อโป๊มีลักษณะของความรุนแรงที่ถูกผลิตขึ้นในมุมมองและโลกของผู้ชายที่ได้กระทำย่ำยีและลดทอนผู้หญิงให้กลายเป็นวัตถุทางเพศ มีการใช้กำลังบังคับและความรุนแรงของการมีเพศสัมพันธ์ต่อผู้หญิงที่กระทำไม่ต่างจากวัตถุสิ่งของเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ชาย ยิ่งไปกว่านั้นสื่อโป๊ในมุมมองของสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊โดยนำเสนอให้เห็นว่าสื่อโป๊ไม่ใช่แค่เรื่องทางเพศที่สร้างความบันเทิงหรือบรรลุนิยามปรารถนาทางเพศของผู้ใช้สื่อโป๊ แต่แก่นหลักของสื่อโป๊เป็นรอยต่อหรือเป็นวิธีการสำคัญที่ผู้ชายแสดงพลังอำนาจเหนือ แสดงความยิ่งใหญ่ของผู้ชาย และผู้ชายเป็นผู้กำหนดความหมายและประกอบสร้างผู้หญิงโดยความปรารถนาของผู้ชาย ทั้งการกำหนดผู้หญิงที่แสดงในสื่อโป๊เป็นผู้หญิงสำส่อน (slut) ต้องถูกกระทำทางเพศจากผู้ชาย ผู้หญิงถูกลดรูปเหลือเพียงส่วนประกอบของร่างกายในการมีเพศสัมพันธ์เท่านั้นผ่านการถูกถ่ายภาพไปยังสัดส่วนร่างกายแบบโป๊เปลือยและขยายไปยังสัดส่วนเรือนร่างและอวัยวะเพศของผู้หญิง และให้ผู้หญิงศิโรราบแก่การมีเพศสัมพันธ์ต่อผู้ชาย สื่อโป๊จึงไม่ได้มีความเท่าเทียมทางเพศและไม่ได้ให้คุณค่าความเป็นผู้หญิงแต่อย่างใด ขณะเดียวกันเป็นการนำเสนอภาพเหมารวมที่มีต่อผู้หญิงให้เกิดมุมมองที่คับแคบ หลอกลวง และไม่สมจริงเกี่ยวกับความเป็น

ผู้หญิงด้วย เช่น การมุ่งนำเสนอผู้หญิงในสื่อโป๊ให้มีลักษณะอ่อนเยาว์ หน้าสวย ผอมเพรียว สิวผิวน้อย ผิวเรียบเนียนไม่มีขน จึงเป็นการลดทอนความซับซ้อนและความหลากหลายของความเป็นผู้หญิงให้เรียบง่าย เหลือเพียงชุดคุณลักษณะเฉพาะที่ถูกประกอบสร้างจากสื่อโป๊ ซึ่งกลายเป็นทัศนคติเหมารวมที่มีต่อผู้หญิงและความคาดหวังทางสังคมที่มีต่อผู้หญิงว่าจะต้องมีลักษณะดังกล่าวเท่านั้นที่ตามมาด้วย และในกระบวนการของการผลิตสื่อโป๊ยังมีความเกี่ยวข้องกับการบีบบังคับทางกาย รวมทั้งจิตใจและในเชิงเศรษฐกิจของผู้หญิงที่แสดงในสื่อโป๊ที่แม้ดูเหมือนว่าผู้หญิงจะรู้สึกสนุกสนานกับการแสดงในสื่อโป๊หรือเลือกที่จะอยู่ในวงการอุตสาหกรรมสื่อโป๊ แต่ผู้หญิงไม่ได้อยู่ด้วยการเลือก แต่เพราะผู้หญิงขาดทางเลือก อีกทั้งกลุ่มสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊ยังมองว่าสื่อโป๊มีความสัมพันธ์กับเรื่องของการค้าบริการทางเพศและการค้ามนุษย์ (sex trafficking) ทั้งผู้หญิงและเด็ก โดยที่สื่อโป๊เป็นวิธีหนึ่งที่ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายถูกค้ามนุษย์และค้าประเวณี หรือเสมือนเป็นช่องทางส่งต่อการถูกซื้อบริการทางเพศ (Dines, 2010; Dines, Jensen, & Russo, 1998; Dworkin, 1994; MacKinnon, 2005)

ในทางกลับกัน กลุ่มสตรีนิยมเชิงบวกทางเพศและสื่อโป๊ (sex-positive feminism) ที่ได้ผงาดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันของสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊และมีผลเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยมองสื่อโป๊มีหน้าที่ (function) ต่อผู้หญิงมากกว่าเป็นโทษและเป็นสิทธิของผู้หญิงทั่วโลกที่จะบริโภคสื่อโป๊ด้วย เช่น ข้อเสนอของ เว็นดี้ แม็กเอลรอย (Wendy McElroy) (1997) จากหนังสืออันโด่งดังในทางสตรีนิยมต่อการวิพากษ์กลุ่มสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊ ชื่อว่า “XXX: A Woman's Right to Pornography” เธอชี้ให้เห็นว่าสื่อโป๊ช่วยจัดหาข้อมูลทางเพศให้กับผู้หญิง เนื่องจากเนื้อหาในสื่อโป๊จะให้มุมมองเกี่ยวกับเรื่องเพศที่เกิดขึ้นในบริบทโลกและยังยินยอมให้ผู้หญิงมีประสบการณ์กับการจินตนาการทางเพศได้อย่างปลอดภัย ขณะเดียวกันสื่อโป๊สามารถทำให้ผู้หญิงแปลความหมายเรื่องเพศที่เหมาะสมสำหรับตัวเองได้ โดยเป็นตัวชี้แนะว่าการจินตนาการทางเพศและความปรารถนาที่อยู่ในห้วงที่ลึกสุดของผู้หญิงเป็นอย่างไร และสื่อโป๊สามารถช่วยให้ผู้หญิงสนุกสนานไปกับฉากและสถานการณ์ที่ผู้หญิงไม่สามารถพบเห็นหรือกระทำได้ในชีวิตแห่งความเป็นจริงภายใต้โครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ ขณะเดียวกันกลุ่มสตรีนิยมเชิงบวกทางเพศและสื่อโป๊ได้วิพากษ์กลุ่มสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊ถึงประเด็นสิทธิและเสรีภาพในกลุ่มผู้หญิงที่พึงมีและควรปลดปล่อยความปรารถนาทางเพศของผู้หญิงหากต้องการบริโภคสื่อโป๊และกิจกรรมทางเพศต่าง ๆ ที่เกิดจากความยินยอมทั้งหมด จึงไม่ใช่ว่าการปราบปรามสื่อโป๊ให้หมดไปจากสังคมเหมือนที่กลุ่มสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊ต้องการ เนื่องจากการเคลื่อนไหวทางสังคมที่แยกไม่ออกจากทางวิชาการในกลุ่มสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊ได้มีส่วนสำคัญต่อกระบวนการเชิงโครงสร้างสังคมโดยเฉพาะทางกฎหมาย อย่างความพยายามในการแก้ไขกฎหมายและการตั้งองค์กรในการปราบปรามสื่อโป๊ รวมทั้งการเข้ามามีส่วนในการสนับสนุนเรื่องของเซนเซอร์/ปิดกั้น (censor) สื่อโป๊ที่กลับกลายเป็นว่าได้สร้างความชอบธรรมให้กับรัฐ โดยเฉพาะทางฝั่งนโยบายพรรคการเมืองอนุรักษ์นิยมและเป็นการขัดกับหลักเสรีภาพอีกด้วย (Strossen, 1993; Willis, 2012) ทำให้กลุ่มสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊ได้ถูกวิพากษ์โดยสตรีนิยมเชิงบวกทางเพศและสื่อโป๊ต่อประเด็นดังกล่าว ถึงกระนั้นก็ตาม สตรีนิยมเชิงบวกทางเพศและสื่อโป๊ก็ถูกวิพากษ์ในกลุ่มสตรีนิยมด้วยกันเองเช่นกันว่าสตรีนิยมเชิงบวกทางเพศและสื่อโป๊มีความพยายามในการต่อสู้และการเอาชนะกับ

บรรทัดฐานแบบปิตาธิปไตยที่ผู้หญิงก็สามารถบริโภคสื่อได้ แต่กลับเป็นการต่อสู้ผ่านการเลือกชีวิตส่วนตัวมากกว่า หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับเสรีภาพส่วนบุคคลและทางเลือกภายในกรอบสังคมที่มีอยู่ แทนที่จะเปิดโปง วิจารณ์ ท้าทาย รื้อระบบบรรทัดฐานในสังคมปิตาธิปไตยขนาดใหญ่ที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติและความรุนแรงทางเพศ (Nguyen, 2013)

จากกระบวนทัศน์สื่อโป๊ในฐานะปัญหาสังคม สู่โป๊ศึกษา (Porn Studies)

ท่ามกลางข้อถกเถียงผลกระทบของสื่อโป๊ในฐานะการถูกประณามว่าเป็นปัญหาสังคม ทั้งในเชิงศาสนา ผู้ที่มีอำนาจในสังคม บรรดานักวิชาการที่มุ่งอธิบายแง่มุมเชิงลบของสื่อโป๊ภายใต้กรอบทฤษฎีและวิธีการวิจัยแบบวิทยาศาสตร์โดยละเลยความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้คนในสังคมและยังไม่สามารถหาข้อสรุปของผลกระทบสื่อโป๊ได้ และข้อถกเถียงที่มีอิทธิพลในระดับสากลโลกเป็นอย่างมากในการอธิบายปัญหาและการถกเถียงที่มีต่อสื่อโป๊คือในกลุ่มสตรีนิยมที่แบ่งเป็น 2 ฝ่ายต่อการมองสื่อโป๊เรื่อยมา แต่ถึงกระนั้นในมุมมองของสตรีนิยม ทั้งกลุ่มที่ต่อต้านสื่อโป๊ (anti-pornography) ซึ่งก็ได้ถูกวิพากษ์ว่าละเลยถึงความหลากหลายของสื่อโป๊ในแง่เรื่องของเพศโดยที่ไม่ได้มีแค่ผู้หญิงที่อยู่ในอุตสาหกรรมสื่อโป๊เท่านั้น จุดยืนของนักสตรีนิยมที่ต่อต้านสื่อโป๊มักมุ่งไปที่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางเพศที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายในวงการสื่อโป๊ที่เป็นสื่อโป๊แบบรักต่างเพศ (ชาย-หญิง) (heterosexuality) หรือแม้แต่ในกลุ่มสตรีนิยมเชิงบวกทางเพศและสื่อโป๊ (sex-positive feminism) ก็ให้ความสนใจไปที่สิทธิของผู้หญิงต่อสื่อโป๊ ซึ่งการถกเถียงสื่อโป๊ของสตรีนิยมทั้ง 2 กลุ่มได้บดบังความหลากหลายและความซับซ้อน รวมทั้งความเติบโตของสื่อโป๊ที่ถูกผลิต นำเสนอ และบริโภคในกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น สื่อโป๊เกย์ (gay pornography) สื่อโป๊เลสเบียน (lesbian pornography) สื่อโป๊คนข้ามเพศสถานะ (transgender pornography) สื่อโป๊ควีร์ (queer pornography) และประเด็นต่าง ๆ ของสื่อโป๊ (Paasonen, Nikunen, & Saarenmaa, 2007, pp. 16-18)

ด้วยลักษณะกล่าวข้างต้นได้เป็นแรงผลักดันที่นำไปสู่การศึกษาวิจัยสื่อโป๊แนวใหม่ ซึ่งค่อย ๆ เติบโตขึ้นตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 และในศตวรรษที่ 21 นี้ นามว่าโป๊ศึกษา (porn studies) อันมีรากฐานและได้รับอิทธิพลจากสำนักคิดเชิงวิพากษ์ (critical studies) และการประกอบสร้างทางสังคม (social constructivism) โป๊ศึกษาจึงเป็นการเคลื่อนกระบวนทัศน์ (paradigm shift) จากสื่อโป๊ในฐานะปัญหาสังคมสู่การมองและศึกษาวิจัยสื่อโป๊ในฐานะปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม (sociocultural practice) อันมีพลวัตซับซ้อน โดยสามารถพรรณนาผ่านการนำเสนอความโจ่งแจ้งทางเพศ (sexually explicit) ของการปลุกเร้าอารมณ์ที่เป็นคุณลักษณะของสื่อโป๊ จุดมุ่งหมายของโป๊ศึกษาและการวิจัยสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษาจึงเน้นไปที่การวิพากษ์และการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกของปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพล และมีอำนาจในการกำหนด/ควบคุม รวมทั้งประกอบสร้างในความซับซ้อนของการผลิต การบริโภค และการนำเสนอของสื่อโป๊ในแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิตทางสังคม เช่น ธุรกิจและอุตสาหกรรมสื่อโป๊ ผู้ผลิตและผู้แสดงสื่อโป๊ ผู้ชมสื่อโป๊ ประวัติศาสตร์และพิพจน์ภัยเกี่ยวประเด็นเรื่องโป๊และสื่อโป๊ กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับสื่อโป๊ วรรณกรรมประเด็นเรื่องโป๊ สื่อโป๊กับเทคโนโลยี สื่อโป๊กับเพศศึกษา สื่อโป๊กับความสุข และประเด็นร่วมสมัยของสื่อโป๊ในมิติ

ต่าง ๆ (Attwood, 2010; Attwood & Smith, 2014a; Attwood & Smith, 2014b; Comella, 2014; Williams, 2004b)

การศึกษาวิจัยสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษายังทำให้พื้นที่ทางวิชาการมีข้อมูลในการอภิปรายและวิพากษ์เกี่ยวกับสื่อโป๊หลากหลายมิติมากขึ้น สร้างความเข้าใจใหม่ต่อสังคมที่มีต่อสื่อโป๊หลากหลายมุมมองและก้าวข้ามการถกเถียงสื่อโป๊ที่มุ่งเน้นเพียงแค่ผลกระทบแบบชั่วคราวระหว่างความอันตรายและประโยชน์ของสื่อโป๊ที่มีต่อสังคม ตัวอย่างคำถามในการศึกษาสื่อโป๊แนวโป๊ศึกษามักจะเป็นในรูปแบบ เช่น แบบแผนหรือองค์ประกอบใดในเนื้อหาสื่อโป๊ที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชม เพื่อเจาะลึกถึงความซับซ้อนของการทำความเข้าใจว่าทำไมผู้คนถึงชอบสื่อโป๊ในรูปแบบต่าง ๆ แล้วการที่ผู้ชมดูสื่อโป๊ประเภทนั้น ๆ สะท้อนถึงการนำเสนอเพศวิถีในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ อย่างไร อะไรทำให้พวกเขามีความสุขหรือตื่นเต้นและสิ่งที่อาจนำไปสู่ความรู้สึกรังเกียจสื่อโป๊คืออะไร เพื่อสะท้อนถึงวิถีดิจิทัลที่ถูกนำเสนอในสื่อโป๊ที่ผู้คนไม่ยอมรับ (Smith, 2021) จึงไม่ใช่การตั้งคำถามและแสวงหาความรู้สื่อโป๊ที่อยู่กับคำถามแบบเดิมที่ถกกันมาหลายทศวรรษว่าผลกระทบของสื่อโป๊ส่งผลดีหรือผลเสียอย่างไรต่อสังคม และเพื่อที่จะเข้าใจถึงสื่อโป๊ในมิติต่าง ๆ อย่างลุ่มลึกต้องอาศัยการผลิตความรู้แบบสหวิทยาการ (interdisciplinary) จากนักวิชาการด้านโป๊ศึกษาที่มีภูมิหลังทางสาขาวิชาที่แตกต่างกัน ในการศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้ของสื่อโป๊ เช่น สังคมวิทยา มานุษยวิทยา สื่อศึกษา เพศสถานะและเพศวิถีศึกษา กฎหมาย รัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ซึ่งทำให้การศึกษาสื่อโป๊ได้ข้อเสนอหลากหลายมุมมองมากขึ้น และในปัจจุบันโป๊ศึกษานอกจากเป็นแนวทางการศึกษาสื่อโป๊ยังได้กลายเป็นแขนงหนึ่งทางวิชาการที่ถูกขับเคลื่อนเข้ามาในหลักสูตรผ่านการเรียนการสอนระดับมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 นี้ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยทางฝั่งประเทศอเมริกาของรายวิชาที่ชื่อว่า “Porn Studies” ซึ่งก่อนหน้านี้มักเป็นการถกเถียงแทรกซึมในสาขาวิชาต่าง ๆ ประกอบกับความล้มเหลวของกรอบการรู้เท่าทันสื่อในปัจจุบันที่มีต่อสื่อโป๊ที่เตือนคนหนุ่มสาว (young people) เกี่ยวกับผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นจากสื่อโป๊จนละเลยการสำรวจวัฒนธรรมดิจิทัลของคนหนุ่มสาวซึ่งมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมกับสื่อโป๊มากขึ้นในหลากหลายมิติ (Byron, 2024; Noble, 2024)

อย่างไรก็ตาม ผลงานทางวิชาการที่ถูกสถาปนาว่าเป็นเล่มแรก ๆ ของการบุกเบิกการศึกษาวิจัยสื่อโป๊แนวใหม่ หรือที่ใน 2 ทศวรรษต่อมาเรียกว่าโป๊ศึกษา (porn studies) คืองานของลินดา วิลเลียม (Linda Williams) (1989) เธอเป็นผู้มีบทบาทสำคัญของโป๊ศึกษา เรื่อง “Hard Core: Power, Pleasure, and the Frenzy of the Visible” ซึ่งงานของเธอต้องการก้าวข้ามข้อจำกัดจากข้อถกเถียงของสตรีนิยมที่แบ่งเป็น 2 ช่วงที่มีต่อสื่อโป๊ โดยฉายภาพให้เห็นถึงสื่อโป๊แบบฮาร์ดคอร์ (hardcore) เป็นลักษณะและมีหน้าที่อย่างไรต่อสังคม รวมทั้งสร้างความรู้และความสุข (knowledge-pleasure) อย่างไร จนในปี ค.ศ. 2004 ได้มีอีกหนึ่งผลงานวิชาการสำคัญที่รวบรวมการเขียนของนักวิชาการที่หลากหลายภูมิหลังทางสาขาวิชาการ เขียนเกี่ยวกับสื่อโป๊อย่างเป็นระบบและหลากหลายประเด็นของการศึกษาสื่อโป๊ผ่านหนังสือรวบรวมบทความ บรรณาธิการโดยลินดา วิลเลียม (Linda Williams) (2004a) เรื่อง “Porn Studies” ที่ซึ่งคำว่าโป๊ศึกษาหรือ “Porn Studies” ได้ถูกกล่าวถึงในทางวิชาการอย่างเป็นทางการ ผลงานดังกล่าวครอบคลุมประเด็นร่วมสมัยของสื่อ

โป๊ในมิติต่าง ๆ มากขึ้น นับจากนั้นทำให้นักวิชาการด้านการศึกษาสื่อโป๊แนวใหม่ด้วยโป๊ศึกษา เริ่มผลิตงานทางวิชาการและตีพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับสื่อโป๊ในลักษณะโป๊ศึกษาเผยแพร่ออกมากันมากขึ้น (Williams, 2014a)

ในการวิจัยแนวโป๊ศึกษารวมถึงนักวิชาการด้านโป๊ศึกษาที่มีความแตกต่างภูมิหลังทั้งประเทศที่ตัวเอง อยู่และสาขาวิชานั้น มีความเติบโตและได้ปรากฏเป็นรูปธรรมมากขึ้นภายใต้ร่มเงาจากการเปิดตัววารสาร นานาชาติ “Porn Studies” ฉบับตีพิมพ์ครั้งแรกปี ค.ศ. 2014 สำนักพิมพ์เร้าท์เลจ (Routledge) โดยมี ผู้ก่อตั้งวารสารและยังเป็นบรรณาธิการฉบับแรก รวมทั้งมีบทบาทสำคัญทางด้านโป๊ศึกษา คือ ฟิโอนา แอตต์วูด (Feona Attwood) และ คลาริสซา สมิธ (Clarissa Smith) โดยแอตต์วูดและสมิธชี้ให้เห็นว่าประเด็นสื่อโป๊ แม้จะมีการถกเถียงอย่างเข้มข้นโดยเฉพาะการเคลื่อนไหวของสตรีนิยมคลื่นลูกที่ 2 (second-wave feminism) เป็นต้นมานั้น ผลที่ได้คือไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน ในทางตรงกันข้ามแอตต์วูดและสมิธกลับอธิบาย ให้เห็นถึงการศึกษาสื่อโป๊ในปัจจุบันที่มีความแตกต่างจากข้อถกเถียงในกลุ่มนักสตรีนิยมที่แบ่งขั้วในการมองสื่อ โป๊ระหว่างกลุ่มที่ต่อต้านและกลุ่มที่สนับสนุนสื่อโป๊ โดยที่ความสนใจทางวิชาการเกี่ยวกับสื่อโป๊ได้รับ แรงผลักดันจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและด้วยความที่ผู้คนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสื่อต่าง ๆ (media technologies) ได้ง่ายขึ้น ประกอบกับการขยายตัวของอุตสาหกรรมและการตลาดของสื่อโป๊และ การเกิดขึ้นของมือสมัครเล่นหรือถ่ายคลิปโป๊ด้วยตนเอง (amateur porn) รวมถึงการผลิตสื่อโป๊ที่เป็นรูปแบบ ทางเลือกและอิสระ ตลอดจนสื่อโป๊สามารถเข้าถึงผู้ชมได้มากขึ้น ทำให้ในทศวรรษที่ผ่านมาความสนใจ การศึกษาสื่อโป๊มีคำถามในการศึกษาที่หลากหลายและครอบคลุมทั้งเพศ เทคโนโลยี ตัวตน และประสบการณ์ หรือแม้แต่วิธีการศึกษาสื่อโป๊ก็มีความหลากหลายอีกด้วย ซึ่งแอตต์วูดและสมิธต้องการรวบรวมให้ปรากฏใน พื้นที่ของการศึกษาสื่อโป๊ผ่านวารสารนานาชาติ “Porn Studies” ในฐานะพื้นที่ของการถกเถียงที่มีความต่าง ของศาสตร์และสาขาของนักวิชาการ/นักวิจัยที่ศึกษาสื่อโป๊ และเป็นพื้นที่ที่สามารถเผยแพร่องค์ความรู้ของ นักวิชาการด้านโป๊ศึกษาที่มีข้อจำกัดในการเผยแพร่งานวิจัยของประเทศที่นักวิชาการด้านโป๊ศึกษาสังกัดอยู่ รวมทั้งยังเป็นพื้นที่ของการถกเถียงสำหรับแนวทางปฏิบัติการวิจัย กรอบทฤษฎี จริยธรรมต่อประเด็นการศึกษา สื่อโป๊ และเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ของโป๊ศึกษาในการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ด้วย (Attwood & Smith, 2014b)

ภายหลังจากเปิดตัววารสาร “Porn Studies” ในฐานะพื้นที่สำคัญทางวิชาการต่อการนำเสนอ องค์ความรู้ของการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ก็ได้มีนักวิชาการที่นิยามว่าตัวเองสนใจศึกษาสื่อโป๊หรือที่เรียกว่านักวิชาการ ด้านโป๊ศึกษาปรากฏในพื้นที่ทางวิชาการต่าง ๆ มากขึ้น และการศึกษาสื่อโป๊ได้ถูกนำเสนอออกพื้นที่วารสาร “Porn Studies” มากขึ้นตามไปด้วย ในทางกลับกัน แม้ว่าการศึกษาสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษาจะเติบโตมากขึ้น แต่การวิจัยประเด็นเรื่องโป๊และสื่อโป๊โดยเฉพาะบางสังคมวัฒนธรรมที่ไม่ยอมรับสื่อโป๊ หรือมองว่าสื่อโป๊รวมถึง คนทำงานด้านสื่อโป๊เป็นงานที่น่ารังเกียจ เป็นงานที่ไม่ดี ผิดศีลธรรม เป็นปัญหาสังคม ทำให้นักวิชาการที่ศึกษา เรื่องโป๊และสื่อโป๊นั้นมักจะถูกทำร้าย ถูกตีตรา และถูกเบียดขับในทางวิชาการเสมอ ซึ่งการตีตรานักวิชาการ/ ผู้วิจัยสื่อโป๊มักได้รับอิทธิพลสำคัญจากกลุ่มนักวิชาการที่มุ่งโจมตีสื่อโป๊หรือเป็นปฏิปักษ์กับสื่อโป๊อยู่แล้ว รวมทั้ง จากวาทกรรมสาธารณะของกลุ่มพรรคการเมืองและผู้มีอำนาจในสังคมต่อการกำหนดนิยามความหมายสื่อโป๊

ในสังคมนั้น ๆ ด้วย ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีผลต่อการกำหนดทิศทางการวิจัย แหล่งเงินทุนสนับสนุนวิจัย และพื้นที่ทางวิชาการในการศึกษาสื่อโป๊ของนักวิชาการด้านเพศและสื่อโป๊ ในงานของเจนนิซ เอ็ม เออร์ไวน์ (Janice M. Irvine) (2018) เธอชี้ให้เห็นถึงความท้าทายที่นักวิจัยต้องเผชิญในสาขาการศึกษาเรื่องเพศและสื่อโป๊ รวมถึงการถูกตีตรา (Stigma) ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องเพศและสื่อโป๊ของพวกเขา โดยนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องเพศและสื่อโป๊มักถูกมองคล้ายกับ “ผู้ผลิตสื่อโป๊” (pornographer) ที่นักวิชาการในกลุ่มดังกล่าวมีการพรรณนาเรื่องเพศและนำเสนอความชัดเจนไม่ต่างจากการนำเสนอของสื่อโป๊/สื่อลามก ซึ่งเออร์ไวน์มองว่าการติดราดังกล่าวสามารถทำหน้าที่ในการจำกัดการผลิตความรู้ทางเพศได้ เช่น การต้องถูกเซนเซอร์ (censor) การไม่ให้ตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการ การถูกปฏิเสธให้เงินทุนสนับสนุนวิจัย รวมทั้งข้อกล่าวหาเชิงลบที่มีต่อนักวิจัยเรื่องเพศสามารถขัดขวางความสามารถในการดำเนินการวิจัยและแบ่งปันสิ่งที่ค้นพบจากอุตสาหกรรมทางเพศอย่างสื่อโป๊ได้อีกด้วย นำไปสู่ความไม่เข้าใจถึงประสบการณ์ผู้ที่ทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมทางเพศที่ตามมาด้วยขณะเดียวกันนักวิชาการที่ศึกษาสื่อโป๊ยังต้องเผชิญกับคณะกรรมการสถาบันการศึกษาและแหล่งผู้ให้ทุนวิจัย (funders) ที่ขอให้ปรับเปลี่ยนข้อเสนอโครงการวิจัย โดยให้ปรับภาษาหรือกำจัดคำหยาบ/คำลามกออก (dirty words) ในฐานะคำที่สื่อถึงเรื่องทางเพศ รวมทั้งปัญหาในด้านการตีพิมพ์และเผยแพร่ทางวิชาการจากการใช้ภาพที่โจ่งแจ้งทางเพศของสื่อโป๊เข้ามาประกอบงานวิจัยที่ยังคงเป็นปัญหาในการเผยแพร่งานวิจัย ถึงแม้จะเป็นแหล่งข้อมูลสนับสนุนข้อเท็จจริงในประเด็นการศึกษาก็ตาม ตลอดจนการนำเสนอทางวิชาการที่ในบางครั้งนักวิชาการที่ศึกษาสื่อโป๊ได้ใช้คำโป๊ประกอบการสนทนาก็จะถูกตั้งคำถามถึงความเหมาะสมด้วย ทำให้วิธีการเลี้ยงกับความท้าทายดังกล่าวของนักวิชาการ/นักวิจัยในการศึกษาสื่อโป๊ในอดีต คือการที่พวกเขามักใช้แนวทางแบบวิทยาศาสตร์ (scientific model) ในการศึกษาสื่อโป๊ เพราะการอ้างว่าเป็นกลาง ไม่ได้มีอคติ ไม่ได้ใช้ความรู้สึกและความเป็นตัวตนของนักวิจัยทำให้นักวิชาการที่ศึกษาสื่อโป๊มีความเสี่ยงกับการถูกตั้งคำถามในเชิงความเหมาะสมลดน้อยลง (Attwood, Maina, & Smith, 2018)

ขณะที่ในสังคมร่วมสมัยที่อุตสาหกรรมสื่อโป๊มีความเติบโตและถูกนำเสนอให้เห็นในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยเฉพาะช่องทางอินเทอร์เน็ต ประกอบกับกระแสสังคมปัจจุบันที่ในทางวิชาการมีแนวทางปฏิบัติการวิจัยที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงการให้ความสำคัญและการยอมรับถึงอัตลักษณ์ของผู้วิจัย (เชื้อชาติ ชนชั้น เพศ รสนิยมทางเพศ) ที่ถูกนำมาพิจารณาว่าสามารถมีอิทธิพลในกระบวนการวิจัยที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งความจำเป็นในการยอมรับจุดยืนของผู้วิจัย (มุมมอง อคติ อัตวิสัย) การสะท้อนย้อนกลับ (reflexivity) จากตัวตนของผู้วิจัย และหัวข้อที่ผู้วิจัยที่กำลังศึกษาวิจัย ตลอดจนศักยภาพการสำรวจหัวข้อการวิจัยจาก “มุมมองภายใน” ของผู้วิจัยในฐานะผู้ที่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งหรือด้วยวิธีการที่เรียกว่าอัตเชิงชาติพันธุ์วรรณนา (autoethnography) สิ่งเหล่านี้เริ่มมีความสำคัญมากขึ้นในการวิจัยหลาย ๆ ประเด็น รวมถึงการศึกษาในประเด็นสื่อโป๊ด้วย (Attwood et al., 2018) ในทางกลับกันแม้ว่าโป๊ศึกษาจะค่อย ๆ เฟื่องฟูขึ้น แต่ก็ถูกวิพากษ์ในกลุ่มนักวิชาการด้านโป๊ศึกษาที่มีต่อโป๊ศึกษาในการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ด้วยเช่นกัน โดยที่การศึกษาวิจัยเรื่องโป๊และสื่อโป๊ของความเป็นโป๊ศึกษานั้น ต้องตระหนักถึงเงื่อนไขและคำนึงถึงความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมของตัวนักวิชาการที่ศึกษาสื่อโป๊ด้วย ซึ่งงานเขียนของคาเทรียน จาคอบส์ (Katrien

Jacobs) (2014) เธอได้วางรากฐานสำคัญถึงข้อคำนึงดังกล่าวนี้ โดยเธอวิพากษ์ไปศึกษาและการวิจัยแนวสื่อบโป๊ว่าถูกครอบงำ (dominated) จากเครือข่ายวิชาการในยุโรปและอเมริกา เนื่องจากหลาย ๆ ประเทศในยุโรปและอเมริกา การผลิตสื่อบโป๊สามารถทำได้อย่างถูกกฎหมายขณะที่หลาย ๆ ประเทศในเอเชียมีอุตสาหกรรมสื่อบโป๊รูปแบบบ้าน ๆ ที่มีขนาดเล็กกว่า (local porn industries) และเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เช่น จีน ไทย อินโดนีเซีย รวมถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมการผลิต การบริโภค และเนื้อหาที่ถูกนำเสนอในสื่อบโป๊ไม่ได้เป็นลักษณะสากล ประเด็นเรื่องของความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมของสื่อบโป๊ จึงเป็นเงื่อนไขที่นักวิชาการแนวไปศึกษาต้องตระหนักในการสร้างคำอธิบายและองค์ความรู้จากการศึกษาสื่อบโป๊ไปด้วย

ความหลากหลายขององค์ความรู้จากการวิจัยสื่อบโป๊ในลักษณะไปศึกษา

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2014 ที่วารสารนานาชาติ “Porn Studies” ถือกำเนิดขึ้น โดยเป็นช่วงสำคัญที่ในทางวิชาการในระดับนานาชาติได้มีพื้นที่ทางวิชาการในการแลกเปลี่ยนและนำเสนอองค์ความรู้ของการศึกษาสื่อบโป๊มากขึ้น และได้ขยายขอบเขตไปยังพื้นที่และช่องทางอื่นในการเผยแพร่องค์ความรู้ ทำให้นักวิชาการในการศึกษาและนำเสนอองค์ความรู้ของสื่อบโป๊ในลักษณะไปศึกษาที่ก้าวข้ามกระบวนทัศน์สื่อบโป๊ในฐานะปัญหาสังคมที่หยุดนิ่ง กลับได้ข้อค้นพบที่หลากหลายและมีมิติที่ซับซ้อนของสื่อบโป๊ ทั้งเทคโนโลยี อุตสาหกรรม สภาพปัญหา อำนาจ ความหลากหลาย ความสุข รายได้ เพศวิถี และการถูกตีตราของผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการสื่อบโป๊ ทำให้ไม่สามารถกล่าวเหมารวมแบบชั่วคราวข้ามว่าสื่อบโป๊ส่งผลกระทบดีหรือไม่ดีต่อสังคมอย่างไร ตลอดจนการสร้างข้อเสนอในทางวิชาการที่มีต่อสื่อบโป๊ก็ไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเสมอไป ในส่วนนี้ผู้เขียนนำเสนอตัวอย่างให้เห็นถึงความหลากหลายขององค์ความรู้จากการวิจัยสื่อบโป๊ในลักษณะไปศึกษา โดยยกตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ในลักษณะพอสังเขปดังนี้

1. สื่อบโป๊กับผู้ทำงานและผู้ใช้/ผู้บริโภค

การศึกษาสื่อบโป๊ในลักษณะไปศึกษาช่วงแรก ๆ มักเป็นการศึกษาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาว่าสื่อบโป๊นำเสนอและสะท้อนอะไร แต่ก็ไม่มากพอที่จะทำความเข้าใจถึงชุดประสบการณ์ผู้ทำงานในวงการสื่อบโป๊ในฐานะที่พวกเขาก็เป็นแรงงานประเภทหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้นกลับไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักวิชาการด้านการศึกษาแรงงานอีกด้วย ทำให้นักวิชาการด้านสื่อบโป๊ในลักษณะไปศึกษาพยายามเข้าไปศึกษาและสำรวจเบื้องหลังของอุตสาหกรรมหนังโป๊ดังเช่นสังคมอเมริกาที่การผลิต การบริโภค และการนำเสนอสื่อบโป๊ทำได้ถูกกฎหมาย นักวิชาการด้านไปศึกษาเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยการพูดคุยกับนักแสดงหนังโป๊แล้วนำมาเผยแพร่ให้เห็นถึง “เสียง” ของผู้ทำงานกลุ่มนี้ว่านักแสดงหนังโป๊ทำงานกันอย่างไรและมุมมองที่มีต่องานและอุตสาหกรรมหนังโป๊ที่พวกเขาทำเป็นอย่างไร ซึ่งได้ข้อค้นพบที่แสดงให้เห็นมิติที่ซับซ้อนทั้งการถูกตีตรา ความไม่มั่นคงทางรายได้ และสภาพปัญหาของคนในวงการอุตสาหกรรมหนังโป๊ที่นักแสดงหนังโป๊มักเผชิญ เช่น สุขภาพจิตของนักแสดงหนังโป๊ที่เป็นผู้หญิงข้ามเพศสถานะได้รับแรงกดดันจาก “รางวัลนักแสดงหนังโป๊” ในฐานะสัญลักษณ์การรับรองถึงความเป็นมืออาชีพ สิ่งนี้นำมาสู่การแข่งขันกันของคนในวงการ ความเป็นเพื่อนแทบไม่มี เพราะต่าง

คนต่างต้องการรางวัล ทำให้การดูแลตัวเองด้วยการไปทำกิจกรรมอื่น ๆ เป็นสิ่งที่นักแสดงหนังโป๊เลือก เพราะสามารถบรรเทาความกดดันนี้ได้ รวมทั้งยังเผชิญกับความไม่มั่นคงเรื่องของการรายได้ที่อุตสาหกรรมด้านนี้ไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของนักแสดงหนังโป๊ที่เพียงพอ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายด้านการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการดูแลตัวเองในฐานะต้นทุนหลักของคนทำงานด้านนี้ เช่น ด้านการตลาดความงาม เสื้อผ้า หน้าผม ความสะดวกสบายภายในระบบทุนนิยม (หรือทุนนิยมตอนปลาย) ยังมีความขัดแย้งในตัวเองด้วยการใช้ประโยชน์จากความแตกต่างทางเชื้อชาติ (race) ที่นำมาซึ่งการสร้างรายได้ที่สูงขึ้นสำหรับนักแสดงหนังโป๊ด้วย ซึ่งมีนักแสดงหนังโป๊ไม่ต้องการระบบที่นำรังเกียจอย่างการเหยียดเชื้อชาติ แต่ในทางกลับกันโครงสร้างของการให้รายได้กลับทำให้เกิดภาวะลัทธิของนักแสดงหนังโป๊ เช่น นักแสดงหนังโป๊หญิงผิวขาวบางคนหลีกเลี่ยงจากนักแสดงหนังโป๊ชายผิวสีในตอนแรก เพื่อสร้างความคาดหวังสำหรับฉากที่จะได้ชมระหว่างนักแสดงที่มีความต่างทางเชื้อชาติ กลยุทธ์นี้ใช้เพื่อเพิ่มค่าตอบแทนที่สูงขึ้นสำหรับฉากหนังโป๊ดังกล่าว (Berg, 2021; Del Rio & Pezzutto, 2020)

เมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าประกอบกับความแพร่หลายของแพลตฟอร์มออนไลน์และการถ่ายทอดสดออนไลน์บนเว็บไซต์ต่าง ๆ นักวิชาการด้านโป๊ศึกษาก็เขยิบไปศึกษาผู้ทำงาน/ผู้ผลิตสื่อโป๊บนพื้นที่ออนไลน์ ดังเช่นงานประเภท “แคมมิง/เช็กส์แคม” (camming) หรือก็คืองานถ่ายทอดสดตัวเองในลักษณะโป๊ให้กับผู้ชมบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งเป็นงานที่เติบโตเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ด้วยการศึกษาว่าการผลิตความสุขและความสุขของคนทำงานแคมมิงเป็นอย่างไร ซึ่งพบประเด็นสำคัญที่แสดงให้ถึงจุดตัดที่ทับซ้อนและซ้อนทับในการทำนายประเด็นการวิจัย อย่างเช่นงานวิชาการเกี่ยวกับคนอ้วนในเชิงสังคมศาสตร์ที่การศึกษาคนอ้วนไม่ควรแค่มุ่งไปที่ประเด็นการวิจัยเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติที่คนอ้วนต้องเผชิญในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ควรศึกษาความสุขของคนอ้วนด้วย ดังเช่นในอุตสาหกรรมงานแคมมิงที่ให้อำนาจกระทำการ (agency) แก่ผู้ทำงานด้านนี้ทั้งการเลือกเวลาทำงานถ่ายทอดสดออนไลน์ได้และไม่คำนึงถึงสัญชาติ เชื้อชาติ เพศ รสนิยมทางเพศ ขนาดร่างกาย เมื่อเทียบกับการผลิตสื่อโป๊แบบดั้งเดิม (traditional pornography) โปรดิวเซอร์หรือผู้กำกับมักเป็นผู้ตัดสินใจว่าใครจะแสดงในหนังโป๊ของค่ายบริษัทตนเอง และมักมีส่วนในการจ้างงานที่เหยียดเชื้อชาติ เกลียดคนข้ามเพศสถานะ และเกลียดชังคนอ้วน ขณะที่งานแคมมิงได้เป็นพื้นที่ที่ผู้หญิงอ้วนสวยร่างใหญ่ (big beautiful women) ผู้หญิงอ้วนผิวดำร่างใหญ่ (big beautiful black woman) ทำทนายวาทกรรมต่อต้านความอ้วน/คนอ้วน พวกเธอพบกับความสุขกับการทำงานด้านนี้และเป็นการเสริมพลังอำนาจในการยอมรับต่อรูปร่างความอ้วนของตนเองระดับสูงด้วย ขณะเดียวกันการแสดงเว็บแคมออนไลน์ของสาวอ้วนยังสามารถช่วยเปลี่ยนวิธีคิดของผู้คน โดยเฉพาะผู้ชมที่เป็นผู้ชายสามารถเห็นคุณค่าในความเป็นรูปร่างของผู้หญิงอ้วนได้ ในทางกลับกันงานแคมมิงในกลุ่มสาวอ้วนผิวขาวกลับได้รับการยอมรับมากกว่า เมื่อเทียบกับสาวอ้วนผิวดำที่จะต้องต่อสู้กับการเหยียดเชื้อชาติ ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอสำคัญในทางวิชาการที่นักวิชาการด้านโป๊ศึกษาและนักวิชาการด้านการศึกษาคนอ้วน (fat studies) จะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงอุตสาหกรรมทางเพศและสื่อโป๊ที่เกี่ยวข้องกับคนอ้วนที่ยังไม่ถูกกล่าวถึงมากนัก

(underrepresentation) เช่น ผู้หญิงอ้วนข้ามเพศสถานะ ผู้ชายอ้วนข้ามเพศสถานะ คนอ้วนที่เป็นเคียวร์และนอนโบนารี (Jones, 2019, 2020)

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่การศึกษาสื่อโป๊ในประเด็นว่าด้วยการใช้/บริโภคสื่อโป๊ที่เป็นความพยายามต่อการทำความเข้าใจและแสดงถึง “เสียง” รวมถึงแง่มุมที่ซับซ้อนของผู้ใช้สื่อโป๊ว่ามีมุมมองต่อการใช้สื่อโป๊ของพวกเขาอย่างไร เช่น มีงานศึกษาชิ้นหนึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างวิธีที่แต่ละบุคคลใช้สื่อโป๊กับการพัฒนาความเป็นตัวตนทางเพศของพวกเขา (sexual self-development) ซึ่งพบประเด็นสำคัญถึงเหตุการณ์การใช้สื่อโป๊ เช่น ความเร้าอารมณ์และการเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ ในการช่วยตัวเองสำเร็จความใคร่ การศึกษา/ความรู้เรื่องเพศวิถี การสำรวจเรื่องเพศ (อัตลักษณ์ทางเพศของผู้ใช้สื่อโป๊จากการดูสื่อโป๊) และการเพิ่มประสิทธิภาพทางเพศในการมีเพศสัมพันธ์กับคนรักผ่านจินตนาการทางเพศที่สื่อโป๊นำเสนอแง่มุมต่าง ๆ การใช้สื่อโป๊จึงส่งผลต่อความสามารถทางเพศของแต่ละบุคคลและการพัฒนาตนเองทางเพศของผู้ใช้สื่อโป๊ด้วย (Wahl, in press) ในทางกลับกันมีงานศึกษาชิ้นหนึ่งที่เผยให้เห็นความซับซ้อนของปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีต่อการใช้สื่อโป๊ ดังประเทศที่สื่อโป๊ผิดกฎหมายเช่นอินเดีย ซึ่งพบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวเนื่องจากแรงกดดันทางศีลธรรมและอำนาจทางกฎหมายได้ส่งผลต่อการเผชิญกับความขัดแย้งของความสุขและความเสี่ยงของผู้หญิงอินเดียที่มีความต้องการต่อการใช้สื่อโป๊ เช่น การตั้งคำถามถึงความคิดศีลธรรมและความรู้สึกผิดว่าตัวเองเป็นโสเภณีจากการดูสื่อโป๊หรือไม่ และเมื่อต้องการดูสื่อโป๊ ผู้หญิงอินเดียต้องดูสื่อโป๊อย่างแอบ ๆ หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่สะดวกในการชมสื่อโป๊ ทำให้ผู้หญิงอินเดียที่ดูสื่อโป๊ต้องระวังตัวซึ่งก็เกิดคำถามว่าเธอเหมือนกำลังก่ออาชญากรรมประเภทหนึ่ง ทั้งที่อาจจะเพิลิตเพลินไปกับการชมสื่อโป๊ (Chowkhani, 2016)

2. ความหลากหลายและสรรพสิ่งของสื่อโป๊

การตระหนักถึงความหลากหลาย (diversity) ของชีวิตทางสังคมได้กลายเป็นหัวข้อสำคัญสำหรับการถกเถียง การศึกษาและนำเสนอองค์ความรู้ของสื่อโป๊มากขึ้น เพื่อที่จะอธิบาย วิพากษ์ และเผยให้เห็นถึงแง่มุมต่าง ๆ ว่าสื่อโป๊ที่ถูกผลิตขึ้นและนำเสนอความหลากหลายนั้นได้ท้าทายชุดความรู้บรรทัดฐานของคนกลุ่มใด เช่น สื่อโป๊ผู้พิการ (disability pornography) ในงานของไรอัน ธอร์นีย์ครอฟต์ (Ryan Thorneycroft) (in press) ได้รวบรวมบทสนทนาของผู้แสดงหนังโป๊ที่เป็นเกย์ผู้พิการในการมีเพศสัมพันธ์กับนักแสดงหนังโป๊เกย์ที่ไม่พิการ ซึ่งงานของเขาแสดงให้เห็นผ่านกรณีนักแสดงหนังโป๊เกย์ผู้พิการที่ตัวเขาเปลี่ยนจากความน่าสงสารและความน่าสงสารที่สังคมมองคนพิการ ให้ผู้ชมเห็นเขาในแบบที่คนพิการสามารถเพิลิตเพลินและสนุกกับการมีเพศสัมพันธ์ได้ ซึ่งผู้พิการก็มีความต้องการทางเพศเหมือนกับคนทั่วไป คนพิการสามารถมีชีวิตและความสุขทางเพศจากการแสดงและใช้สื่อโป๊ได้ เพราะในโลกของสื่อโป๊โดยส่วนใหญ่แล้วผู้คนต่างมองหาภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์แบบ แต่ไม่ใช่ทุกคนจะมีภาพลักษณ์ได้อย่างสมบูรณ์แบบในชีวิตประจำวัน ประกอบกับในวงการสื่อโป๊มักกีดกันผู้พิการ รวมทั้งการนำเสนอสื่อโป๊ก็ยังขาดหายไปของสื่อโป๊ผู้พิการด้วย

งานของธอร์นีย์ครอฟต์จึงเสนอให้มีการสำรวจและศึกษาสื่อโป๊ผู้พิการมากขึ้น เพื่อให้ชีวิตทางเพศและสื่อโป๊ของผู้พิการได้ถูกพูดถึงและฉายภาพให้สังคมได้เห็นถึงความหลากหลายของผู้คนมากขึ้น

นอกจากนี้ ด้วยความเติบโตของนวัตกรรม แพลตฟอร์ม แอปพลิเคชัน และเทคโนโลยีที่เป็นการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ไปจนถึงปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence) ที่มีอิทธิพลในชีวิตทางสังคม ล้วนส่งผลต่อวิถีปฏิบัติ อารมณ์และความรู้สึกทางเพศที่ตามมาด้วย ซึ่งสื่อโป๊ก็ได้พลวัตไปพร้อม ๆ กับลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้การศึกษาและนำเสนอองค์ความรู้สื่อโป๊แนวโป๊ศึกษาได้เข้าไปศึกษาปรากฏการณ์สื่อโป๊กับการเชื่อมต่อสรรพสิ่งของสื่อโป๊ที่ไม่ใช่จุดเน้นเพียงแค่มนุษย์เท่านั้น แต่คือการมองถึงชุดความสัมพันธ์ การปฏิสัมพันธ์ที่ต่างมีอำนาจกระทำการระหว่างมนุษย์กับที่ไม่ใช่มนุษย์ (non-human) จึงเป็นการศึกษาสื่อโป๊ในประเด็นระหว่างมนุษย์กับที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น มีงานศึกษาชิ้นหนึ่งที่ใช้กรอบทฤษฎีเครือข่าย-ผู้กระทำ (actor-network theory) ในฐานะทฤษฎีที่มีจุดวิเคราะห์ผู้กระทำที่เป็นมนุษย์และไม่ใช่มนุษย์ที่มีอิทธิพลในเครือข่ายความสัมพันธ์และการประกอบสร้างร่วมกัน โดยนำไปศึกษาการบริโภคสื่อโป๊ผ่านการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ใช้สื่อโป๊สังคมตุรกีและผนวกพร้อมกับสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์มาร่วมวิเคราะห์ ซึ่งพบว่าปัจจัยของความตื่นเต้น ความหงุดหงิด และความไร้อารมณ์ของผู้บริโภคสื่อโป๊ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ด้วย เช่น กลไกการเซ็นเซอร์ของรัฐ เว็บไซต์สตรีมมิง (streaming) วิดีโอโป๊ เทคโนโลยีวีพีเอ็น (VPN) แบบชำระและไม่ชำระเงิน โมเด็ม (modems) คอมพิวเตอร์ ไวรัสคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีหุฟฟิงที่ให้ความเป็นส่วนตัว สิ่งเหล่านี้มีส่วนทำให้เกิดภูมิทัศน์ที่ซับซ้อน แตรกแซง ส่งผลต่อการประกอบสร้างอารมณ์ในการบริโภคสื่อโป๊ (Asman, in press) ขณะที่อีกงานชิ้นหนึ่งได้มุ่งไปที่ปรากฏการณ์สื่อโป๊ที่ถูกบุคคลใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการสลับหน้าของผู้ที่ไม่ยินยอม (กลายเป็นเหยื่อ) ไปใส่ในคลิปวิดีโอโป๊ (deepfake porn) งานดังกล่าวเก็บข้อมูลโดยใช้แพลตฟอร์มทวิตเตอร์ (Twitter) (ปัจจุบันเรียกแพลตฟอร์มเอกซ์ (X) ซึ่งพบประเด็นที่น่าสนใจว่าสื่อโป๊สลับหน้าที่ถูกสร้างขึ้นโดยปัญญาประดิษฐ์ถูกนำมาใช้เพื่อปิดปาก แบล็กเมล (blackmail) ทำให้อาย ลดความน่าเชื่อถือและเรียกผลประโยชน์ของผู้ตกเป็นเหยื่อ อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะของงานศึกษาชิ้นนี้ก็เรียกร้องให้สาธารณชนและนักวิชาการสนใจในหลายมิติและรอบด้าน ทั้งผู้ตกเป็นเหยื่อ แรงจูงใจของสร้างเนื้อหาสื่อโป๊สลับหน้า บทบาทของผู้ชมที่นิยมดู และความรับผิดชอบเว็บไซต์โป๊ที่มีเนื้อหาสื่อโป๊สลับหน้า ซึ่งจะทำให้เห็นหลายมุมมองและจัดการกับการปลอมแปลงดังกล่าวนี้ได้ (Maddocks, 2020) การผลิตองค์ความรู้และข้อเสนอจากงานวิจัยสื่อโป๊ชิ้นนี้ได้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาสื่อโป๊ในลักษณะโป๊ศึกษาไม่ใช่การสร้างข้อสรุปด้วยการมุ่งปราบปรามสื่อโป๊

ช่องว่างองค์ความรู้การวิจัยสื่อโป๊กับโป๊ศึกษาในทิศทางใหม่ของการวิจัยสื่อโป๊สังคมไทย

ปัจจุบันโป๊ศึกษาเติบโตในพื้นที่ทางวิชาการมากขึ้นและองค์ความรู้จากการวิจัยสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษาก็มีการอภิปรายถกเถียงเกี่ยวกับสื่อโป๊หลากหลายประเด็น แต่การเติบโตของโป๊ศึกษามักจะอยู่ในประเทศทางฝั่งยุโรปและอเมริกา เพราะหลาย ๆ ประเทศในฝั่งยุโรปและอเมริกา การผลิต การบริโภคและการนำเสนอสื่อโป๊ทำได้อย่างถูกกฎหมาย ทำให้นักวิชาการด้านโป๊ศึกษาสามารถออกแบบการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลได้หลากหลายวิธี เช่น การเข้าไปอยู่ในสนามหรือพื้นที่ที่มีการผลิตและบริโภคสื่อโป๊ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ

วัฒนธรรมสื่อโป๊แบบร่วมสมัยที่ลุ่มลึกมากไปกว่าเพียงแค่การวิเคราะห์ตัวบทของสื่อโป๊ อย่างพื้นที่จัดแสดง มหกรรมสินค้าของอุตสาหกรรมสื่อโป๊ระดับโลก (Adult Entertainment Expo) ที่เมืองลาสเวกัส สหรัฐอเมริกา เป็นการจัดแสดงประจำปีเกี่ยวกับธุรกิจสื่อโป๊อย่างครบวงจร โดยที่ภายในงานมีนักแสดงหนังโป๊ แฟนคลับหนังโป๊ ผู้ผลิตสื่อโป๊ บริษัทผลิตหนังโป๊ ซึ่งงานดังกล่าวนี้ต่างได้รับความสนใจจากนักวิชาการด้านโป๊ ศึกษาทั่วทุกมุมโลกที่มักมีส่วนร่วมทั้งในฐานะนักวิจัยและผู้รับเชิญสัมมนาวิชาการ (Comella, 2014; Coombes, Jimenez, & Dassopoulos, 2020) หรือทางฝั่งประเทศในแถบยุโรปก็มีพื้นที่แสดงออกทางเพศ และอุตสาหกรรมสื่อโป๊ให้เห็นโดยทั่วไปที่ซึ่งถูกกฎหมาย รวมทั้งกลายเป็นพื้นที่วิจัยสำหรับนักวิชาการด้านโป๊ ศึกษาในการเข้าไปเก็บข้อมูลด้วย เช่น โรงละคร “Casa Rosso” ย่านโคมแดง (red light district) ของเมือง อัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยเป็นพื้นที่จัดแสดงเชิงโป๊เปลือย (Sanders-McDonagh, 2015) ในทาง กลับกัน พื้นที่ทางวิชาการในการศึกษาสื่อโป๊ของภูมิภาคเอเชียโดยเฉพาะเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นักวิชาการด้านโป๊ศึกษาหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคดังกล่าวนี้ ต้องประสบกับปัญหาในการทำวิจัย เกี่ยวกับสื่อโป๊จากปัจจัยเชิงโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อข้อจำกัดและความท้าทายของนักวิชาการ ด้านโป๊ศึกษาชาวเอเชียที่แทบไม่สามารถศึกษาวิจัยสื่อโป๊ให้ก้าวข้ามกระบวนทัศน์ปัญหาสังคม แล้วเผยให้เห็น มิติอื่นของสื่อโป๊ได้มากนัก เพราะหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การ ผลิตและการบริโภคสื่อโป๊เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย (ยกเว้นญี่ปุ่น) พร้อมทั้งยังพ่วงมากับชุดคุณค่าของศีลธรรมและ มาตรการของรัฐต่อการปราบปรามและเซนเซอร์สื่อโป๊ เช่น ไทย จีน เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ทำให้การเข้าถึงพื้นที่ วิจัยหรือพื้นที่ในการเก็บข้อมูลการผลิตและการบริโภคสื่อโป๊มีข้อจำกัด และยังขาดการสนับสนุนจากแหล่งทุน วิจัยระดับชาติในการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ที่ก้าวข้ามว่าเป็นปัญหาสังคมด้วย เพราะการฝังติดกับวัฒนธรรมทางเพศ แบบดั้งเดิม สังคมมีความเป็นอนุรักษนิยม รวมถึงการเผชิญกับวัฒนธรรมของการปิดกั้นการแสดงออกทางเพศ ในที่สาธารณะ ความไม่เท่าเทียมของโครงสร้างอำนาจทางเพศ ความไม่มั่นคงทางการเมืองและการขาด เสรีภาพในการแสดงออกของคนในสังคม จึงส่งผลให้การศึกษาสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษาจากนักวิชาการด้านโป๊ ศึกษาชาวเอเชียที่อยู่ในประเทศตัวเองเติบโตได้ค่อนข้างจำกัด (Jacobs, Baudinette, & Hambleton, 2020; Lee, 2021)

เมื่อเทียบกับการศึกษาสื่อโป๊ในบริบทสังคมไทย ผู้เขียนพบว่ายังมีความจำกัดทั้งไม่มีพื้นที่ทางวิชาการ ในการแบ่งปันประสบการณ์การวิจัยสื่อโป๊ของนักวิชาการมากพอ (reflexivity) ประกอบกับยังไม่มี นักวิชาการไทยที่นำเสนอตัวเองว่าเป็นนักวิชาการด้านสื่อโป๊/โป๊ศึกษาแพร่หลายมากนัก ขณะเดียวกัน องค์ความรู้จากงานศึกษาเกี่ยวกับสื่อโป๊ของสังคมไทยช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมานี้ก็ยังไม่หลากหลาย ซึ่งเป็น เพราะปัจจัยสำคัญอย่างกฎหมายของสังคมไทยที่ยังไม่อนุญาตเสรีไม่ให้มีการผลิต แจกจ่าย และบริโภคสื่อโป๊ ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลหรือเข้าถึงข้อมูลจากสื่อโป๊ในบริบทสังคมไทยเต็มไปด้วยความท้าทาย ความเสี่ยง และข้อจำกัด ซึ่งส่งผลให้ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับสื่อโป๊ในสังคมไทย ขาดข้อมูลเชิงลึกและบริบทเชิง วัฒนธรรมที่กว้างของสื่อโป๊ในสังคมไทย อย่างไรก็ตาม จากที่ผู้เขียนทบทวนงานวิจัยสื่อโป๊ในสังคมไทยใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมา นั้น สามารถแบ่งออกเป็นได้ 2 กลุ่มหลักดังนี้

1. สื่อโป๊กับความกังวลต่อเด็กและเยาวชนและเป็นปัญหาสังคม

งานวิจัยสื่อโป๊ของสังคมไทยมีเป็นจำนวนมากในกลุ่มที่ 1 นี้ ที่มักจะเป็นการศึกษาด้วยการตั้งต้นประเด็นถึงที่มาของสื่อโป๊ว่ามีผลกระทบต่อสังคมไทยในลักษณะปัญหาสังคม มีผลต่อเด็กและเยาวชนที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมจากการได้ดูสื่อโป๊โดยเฉพาะบนพื้นที่อินเทอร์เน็ต เด็กและเยาวชนจะเกิดพฤติกรรมการเล่นแบบทางเพศที่ไม่เหมาะสม หรือกล่าวได้ว่าสื่อโป๊เป็นเรื่องผิดศีลธรรมทางเพศขัดกับวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย ก่อให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่เบี่ยงเบน ทำให้การผลิตองค์ความรู้ของผู้วิจัยในการศึกษาสื่อโป๊กลุ่มนี้ล้วนมีข้อเสนอว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างภาครัฐและหน่วยงานสังคมต่าง ๆ จะต้องเข้ามาจัดการและปราบปรามสื่อโป๊อย่างจริงจัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายจะต้องรู้เท่าทันเทคโนโลยีด้วย เพื่อที่จะได้ปราบปรามสื่อโป๊ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประภาส เตโช, 2549; วชิราธร ภูมิรินทร์, 2551; วีรพงษ์ พวงเล็ก, 2554; หนึ่งหทัย ขอผลกลาง, 2556)

2. สื่อโป๊ในฐานะพื้นที่เรื่องเพศและการศึกษาในบริบทข้ามวัฒนธรรม

ในกลุ่มที่ 2 นี้ ผู้เขียนพบว่าม้งงานศึกษาสื่อโป๊ที่ผู้วิจัยชาวไทยก้าวข้ามข้อเสนอแนะจากงานวิจัยสื่อโป๊ว่าเป็นปัญหาสังคมที่ต้องปราบปราม อีกทั้งการแสวงหาความรู้ในการวิจัยสื่อโป๊ก็เป็นการใช้เครื่องมือในการวิจัยสื่อโป๊ที่พ้นไปจากแนวปฏิฐานนิยม (positivism) เช่น ในงานศึกษาของชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2551) เรื่อง “หนังสือโป๊ตลาดล่าง: ความรู้ มายาคติ และจินตนาการในเรื่องเพศ” มุ่งศึกษาและทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของ “สาร” ที่จะสื่อในหนังสือโป๊ตลาดล่าง และความรู้เรื่องเพศกับจินตนาการทางเพศที่ปรากฏออกมาในหนังสือโป๊ตลาดล่าง ซึ่งงานของชลิตาภรณ์มีวิธีการศึกษาด้วยการวิเคราะห์สารหรือองค์ประกอบของโครงเรื่องผ่านหนังสือโป๊ตลาดล่างที่รวบรวมมา และชี้ให้เห็นว่าการนำเสนอเรื่องเพศในหนังสือโป๊ตลาดล่างได้แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งในความเชื่อดั้งเดิมของความหมายเรื่องเพศกระแสหลัก ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้ชายชนชั้นล่างที่ขาดแคลนอำนาจเศรษฐกิจและสังคม แต่กลับสามารถเข้าถึงผู้หญิงที่สูงส่งกว่าผ่านจินตนาการทางเพศที่หนังสือโป๊นำเสนอออกมาได้ และเป็นภาพสะท้อนถึงจินตนาการทางเพศ เพศวิถีในการมีเพศสัมพันธ์ที่ออกไปจากข้อห้ามเรื่องเพศของสังคมไทยในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม นอกจากงานของชลิตาภรณ์ที่นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสื่อโป๊ในมิติความรู้เรื่องเพศวิถี ผู้เขียนพบงานวิจัยสื่อโป๊อีก 2 ชิ้นที่ตั้งใจทวิวิจัยและนำเสนอองค์ความรู้ที่หันมามองที่กว้างขึ้นของสื่อโป๊ในมิติพื้นที่เรื่องเพศ แต่เป็นการศึกษาสื่อโป๊ในบริบทข้ามวัฒนธรรม คือ สื่อโป๊ประเทศญี่ปุ่น เช่น งานของสุนิสา ใจชื่น (2561) เรื่อง “การวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของภาพยนตร์เอวี (AV) ในประเทศญี่ปุ่นที่ส่งผลให้เกิดความนิยมในประเทศไทย” โดยสุนิสามีวิธีการวิจัยสื่อโป๊ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาพยนตร์เอวีญี่ปุ่นประสบความสำเร็จ เพราะมีความคิดสร้างสรรค์ในการถ่ายทำ สังคมญี่ปุ่นเข้าใจเรื่องเพศสัมพันธ์ อัตลักษณ์ของนักแสดงโป๊ผู้หญิงมีความโดดเด่น รวมถึงนักแสดงโป๊ผู้หญิงมาร่วมงานต่าง ๆ ที่ไทยก็ยังสร้างความประสบความสำเร็จในสื่อโป๊ญี่ปุ่น ขณะที่งานของปิยะพงษ์ อิงไธสง (2562) เรื่อง “หนังสือโป๊

เกย์ญี่ปุ่น: การประกอบสร้างความเป็น “เคียวริ” และการอ่านความหมายของผู้ชม” ออกแบบวิธีการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือญี่ปุ่น สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมญี่ปุ่น และสัมภาษณ์ผู้ชมหนังสือญี่ปุ่นที่เป็นเคียวริชาวญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบประเด็นสำคัญที่หนังสือญี่ปุ่นประกอบสร้างความเป็นเคียวริด้วยการรื้อสร้างวัฒนธรรมและบรรทัดฐานทางสังคมของญี่ปุ่นและอำนาจความเป็นชายแบบญี่ปุ่น โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือกิจกรรมการมีเพศสัมพันธ์ บทบาทอาชีพ มุมกล้องในฐานะอำนาจการจ้องมองแบบเคียวริ

จึงจะเห็นว่าการศึกษาสื่อโป๊ในสังคมไทยทั้ง 2 กลุ่ม โดยเฉพาะในกลุ่มที่ 2 ที่เป็ความพยายามในการเผยให้เห็นมิติอื่นของสื่อโป๊จากผู้วิจัยชาวไทยที่ศึกษาสื่อโป๊ แต่ก็เป็สื่อโป๊ในบริบทต่างประเทศดังประเทศญี่ปุ่น ที่กฎหมายอนุญาตเสรีในการผลิตสื่อโป๊ จึงไม่ใช่การศึกษาสื่อโป๊สังคมวัฒนธรรมไทย (ยกเว้นงานของชลิดา ภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2551) แต่จากงานศึกษาทั้ง 3 ชิ้นสำคัญของกลุ่มที่ 2 กลับมีคุณูปการที่แสดงให้เห็นถึงพลวัตของการศึกษาสื่อโป๊ในมุมมองของผู้วิจัยชาวไทยที่เขยิบออกจากโจทย์ประเด็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาผลกระทบของสื่อโป๊ในสังคมว่าดีหรือไม่ดี หรือผูกโยงสื่อโป๊เข้ากับมิติเดียวในเรื่องปัญหาสังคม อาชญากรรมทางเพศที่ท้ายที่สุดนำไปสู่ข้อเสนอจากงานวิจัยในการปราบปราม ซึ่งการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษาจะไม่ตั้งคำถามหรือประเด็นการวิจัยด้วยจุดเริ่มต้นและข้อเสนอแนะเช่นนี้ เว้นแต่ศึกษาสื่อโป๊ด้วยประเด็นหลากหลาย มุมมองของผู้คนที่ต่อสื่อโป๊ เช่น มุมมองผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่อสื่อโป๊ในสังคมไทย เพื่อที่จะเห็นมุมมองที่กว้างขึ้น ได้ยินเสียง และให้เป็นธรรมทั้งผู้ผลิต ผู้ใช้สื่อโป๊ รวมถึงผู้ที่ไม่สนับสนุนสื่อโป๊ (เช่น งานของเคลซี เบิร์ก (Kelsy Burke) (2023) ที่เคยศึกษาประเด็นดังกล่าวนี้ในสังคมอเมริกา) จะทำอย่างไรให้ผู้คนในสังคมไทยอยู่ร่วมกับสื่อโป๊หรือมีมุมมองที่กว้างขึ้นในฐานะที่สื่อโป๊ก็เป็ส่วนหนึ่งของสังคม การวิจัยสื่อโป๊ด้วยลักษณะนี้จึงจะกล่าวได้ว่าเป็นการวิจัยสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

สื่อโป๊อยู่ในสังคมมนุษย์มาอย่างยาวนาน แต่ในทางกลับกันก็เป็ข้อถกเถียงและถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคมมายาวนานเช่นกัน ในฐานะที่สื่อโป๊เป็เรื่องทางเพศที่อารมณ์และความปรารถนาทางเพศไม่ได้อยู่ภายใต้กรอบสถาบันการแต่งงาน ประกอบกับการถูกผูกโยงว่านำไปสู่อาชญากรรมและปัญหาทางเพศต่าง ๆ ที่แม้จะยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้ สื่อโป๊จึงถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคม และที่ทรงพลังในการมองว่าสื่อโป๊เป็ปัญหาสังคมคือข้อถกเถียงในกลุ่มนักสตรีนิยมจากขบวนการเคลื่อนไหวสตรีนิยมลูกที่ 2 เป็นต้นมา ซึ่งก็ไม่สามารถหาข้อสรุปได้เช่นกัน และยังสวนทางกลับความเติบโตของอุตสาหกรรมสื่อโป๊และพลวัตของสื่อโป๊ รวมถึงความหลากหลายของสื่อโป๊ ทำให้โป๊ศึกษาค่อย ๆ ผงาดขึ้นที่เคลื่อนออกจากกระบวนทัศน์สื่อโป๊ในฐานะปัญหาสังคมไปสู่การมองและศึกษาสื่อโป๊ในฐานะปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม ถึงกระนั้นนักวิชาการที่ศึกษาสื่อโป๊ด้วยลักษณะโป๊ศึกษามักไม่มีพื้นที่ทางวิชาการมากพอโดยมีเงื่อนไขสำคัญ เช่น ศีลธรรมและวาทกรรมของผู้มีอำนาจและกลุ่มพรรคการเมือง รวมถึงในสถาบันการศึกษาและกลุ่มนักวิชาการที่เป็นักปฏิบัติกับสื่อโป๊อยู่แล้วยังคงทำให้เป็อุปสรรคสำคัญของการศึกษาสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษาที่จะเผยให้เห็นพลวัตซับซ้อนของสื่อโป๊ในสังคมร่วมสมัย

นอกจากนี้ งานศึกษาสื่อโป๊ในลักษณะแนวโป๊ศึกษาของภูมิภาคเอเชียโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทสังคมไทย ดังที่ผู้เขียนได้นำเสนอไปจะเห็นว่ายิ่งเต็มไปด้วยช่องว่างขององค์ความรู้ในการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ เพราะปัจจัยจากโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม ทั้งมิติทางศีลธรรมและกฎหมายที่ไม่อนุญาตเสรีให้มีการผลิตและบริโภคสื่อโป๊ สิ่งนี้ได้สร้างข้อจำกัดต่อประเด็นหัวข้อวิจัยและความท้าทายต่อการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่มีการผลิตและบริโภคสื่อโป๊ของสังคมไทย (แม้จะเป็นพื้นที่ที่ไม่ถูกกฎหมาย เช่น เว็บไซต์แชร์วิดีโอโป๊) ซึ่งทำให้การผลิตองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ของสังคมไทยไม่หลากหลายตามมาด้วย ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะด้วยกันเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ในสังคมไทยด้วยแนวโป๊ศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาเชิงวิพากษ์ต่อกรอบทางกฎหมาย มาตรการที่ควบคุม ปรามปรามและเซนเซอร์สื่อโป๊ รวมทั้งในมิติทางวัฒนธรรมของสื่อโป๊กับการต่อสู้ต่อรองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อโป๊ที่มีต่อกฎหมายไทยที่ไม่อนุญาตให้ผลิตและเผยแพร่สื่อโป๊ ซึ่งเป็นหัวข้อประเด็นสำคัญที่ควรมีการศึกษาด้านเหล่านี้เพิ่มเติม เพราะในปัจจุบันของสังคมไทยมีกลุ่มผู้ผลิตสื่อโป๊ด้วยตัวเองหรือที่เรียกว่าเซ็กซ์ครีเอเตอร์แสดงตัวตนให้เห็นมากขึ้น รวมทั้งในฝั่งเซ็กซ์ครีเอเตอร์และผู้บริโภคสื่อโป๊ได้มีการประท้วงและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลไทยที่เซนเซอร์สื่อโป๊ เพื่อตั้งคำถามถึงสิทธิและเสรีภาพในการผลิตและบริโภคสื่อโป๊ (Reuters, 2020)

2. ในแวดวงทางวิชาการและนักวิชาการ โดยเฉพาะนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในฐานะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการวิพากษ์และวิจัยทางสังคม ควรให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนและปกป้องเสรีภาพทางวิชาการและเสรีภาพในการแสดงออกควบคู่กันไปด้วย เพื่อให้มั่นใจว่านักวิจัย/นักวิชาการด้านโป๊ศึกษาที่มีภูมิหลังทางสาขาวิชาที่แตกต่างกัน สามารถศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสื่อโป๊ได้โดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกเซนเซอร์ทางวิชาการ แม้จะก้าวข้ามกระบวนทัศน์สื่อโป๊ในฐานะปัญหาสังคม

3. หน่วยงานผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยโดยเฉพาะทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้เงินทุนวิจัยแก่การศึกษาวิจัยสื่อโป๊ด้วยหัวข้อและแง่มุมต่าง ๆ ด้วยทิศทางใหม่อย่างแนวโป๊ศึกษาด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยสื่อโป๊ที่มีความลุ่มลึกในมิติเชิงสังคมวัฒนธรรม นำมาถกเถียง อภิปราย และฉายภาพให้เห็นถึงพลวัตสื่อโป๊ของสังคมวัฒนธรรมไทย เพื่อที่ผู้คนในสังคมได้มีข้อมูลมากขึ้นและมุมมองที่กว้างขึ้น เข้าใจมิติต่าง ๆ ของสื่อโป๊ว่ามีความซับซ้อน ไม่ได้มองสื่อโป๊ในลักษณะที่หยุดนิ่งว่าเป็นปัญหาสังคม อีกทั้งการศึกษาสื่อโป๊ด้วยแนวโป๊ศึกษายังเป็นผลดีต่อการลดการตีตรา การไม่เลือกปฏิบัติหรือประณามต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการสื่อโป๊ในสังคมไทยที่ตามมาด้วย ยิ่งไปกว่านั้นคือการกลับไปแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างสังคมอย่างศีลธรรมและกฎหมายของไทยที่มีต่อการผลิตและการบริโภคสื่อโป๊ด้วย

เอกสารอ้างอิง/References

- ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2551). *หนังสือโป๊ตลาดล่าง: ความรู้ มายาคติ และจินตนาการในเรื่องเพศ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสร้างเสริมความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). แชนแนล “น้องไข่น้ำ” พงศิดาเทรนต์ หลังตำรวจไซเบอร์ไม่ให้ประกันตัว. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/society/2199281>.
- ประภาส เตโช. (2549). *ความคิดเห็นของประชากรกรุงเทพมหานครต่อสื่อลามก และแนวทางการควบคุมการเผยแพร่*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช). สืบค้นจาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=238804.
- ปิยะพงษ์ อิงไธสง. (2562). *หนังสือโป๊: การประกอบสร้างความเป็น “เควีร์” และการอ่านความหมายของผู้ชม*. (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). สืบค้นจาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:169026.
- วชิราธร ภูมิรินทร์. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปราบปรามสื่อลามกอนาจารบนอินเทอร์เน็ต ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). สืบค้นจาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:125524.
- วีรพงษ์ พวงเล็ก. (2554). สื่อลามกบนอินเทอร์เน็ต: อันตรายที่พึงระวังและแนวทางแก้ปัญหาต่อเยาวชนไทย. *นักบริหาร*. 31(2), 223-231.
- สุนิสา ใจชื่น. (2561). *การวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของภาพยนตร์เอวี (AV) ในประเทศญี่ปุ่นที่ส่งผลให้เกิดความนิยมในประเทศไทย*. (สารนิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต). สืบค้นจาก <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Sunisa.Jai.pdf>.
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2565). *แซร์สื่อลามก ผิดหรือไม่?*. สืบค้นจาก <https://justicechannel.org/read/lawget/lawget178>.
- หนึ่งทัย ขอมผลกลาง. (2556). *โครงการวิจัยสื่อลามกบนอินเทอร์เน็ต: พัฒนาการของตลาดสื่อลามกและความถดถอยของสังคมไทย*. สืบค้นจาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:307568.
- Attwood, F. (2010). Introduction: Porn Studies from Social Problem to Cultural Practice. In Attwood, F. (Ed), *Porn.com: Making Sense of Online Pornography*. (pp. 1-13). New York: Peter Lang.
- Attwood, F., & Smith, C. (2014a). Anti/pro/critical porn studies. *Porn Studies*. 1(1-2), 7-23. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1080/23268743.2014.887364>.
- Attwood, F., & Smith, C. (2014b). Porn Studies: an introduction. *Porn Studies*. 1(1-2), 1-6. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2014.887308>.

- Attwood, F., Maina, G., & Smith, C. (2018), Conceptualizing, Researching and Writing Pornography. *Porn Studies*. 5(1), 1-5. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2018.1444008>.
- Asman, I. C. (in press). 'How am I supposed to enjoy that?' Assemblages of porn spectatorship. *Porn Studies*. 1-14. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2023.2197912>.
- Berg, H. (2021). *Porn work: Sex, Labor, and late capitalism*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Burke, K. (2023). *The Pornography Wars: The Past, Present, and Future of America's Obscene Obsession*. London: Bloomsbury Publishing.
- Burke, K., & MillerMacPhee, A. (2020), Constructing pornography addiction's harms in science, news media, and politics. *Social Forces*. 99(3), 1334-1362. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/sf/soaa035>.
- Byron, P. (2024), Porn literacy and young people's digital cultures. *Porn Studies*. 11(1), 32-39. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2023.2174173>.
- Chowkhani, K. (2016). Pleasure, bodies and risk: women's viewership of pornography in urban India. *Porn Studies*. 3(4), 443-452. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2016.1147374>.
- Comella, L. (2014). Studying porn cultures. *Porn Studies*. 1(1-2), 64-70. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2014.882611>.
- Coombes, E., Jimenez, J., & Dassopoulos, A. (2020). Forging fandom: shared culture and porn tourism at the Adult Entertainment Expo. *Porn Studies*. 7(2), 1-8. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2020.1744475>.
- Delmonico, D. L. (1997). Cybersex: High tech sex addiction. *Sexual Addiction & Compulsivity*. 4(2), 159-167. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/10720169708400139>.
- Del Rio, K., & Pezzutto, S. (2020). Professionalism, pay, and the production of pleasure in Trans porn. *TSQ: Transgender Studies Quarterly*. 7(2), 262-267. Retrieved from <https://doi.org/10.1215/23289252-8143435>.
- Dines, G. (2010). *Pornland: How Porn Has Hijacked Our Sexuality*. Boston: Beacon Press.
- Dines, G., Jensen, R., & Russo, A. (1998). *Pornography: The production and consumption of inequality*. New York: Routledge.
- Dworkin, A. (1994). *Pornography: Men possessing women*. London: The Women's Press.
- Echols, A. (2016), Retrospective: Tangled Up in Pleasure and Danger. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*. 42(1), 11-22. Retrieved from <https://doi.org/10.1086/686751>.

- Eko, L. (2016). *The regulation of sex-themed visual imagery: From clay tablets to tablet computers*. New York: Palgrave MacMillan.
- Gerhard, J. F. (2001). *Desiring revolution: Second-wave feminism and the rewriting of American Sexual thought 1920 to 1982*. New York: Columbia University Press.
- Irvine, M. J. (2018). Dirty Words, Shameful Knowledge, and Sex Research. *Porn Studies*. 5(1), 14-19. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2017.1386124>.
- Jacobs, K. (2014). Internationalizing Porn Studies. *Porn Studies*. 1(1-2), 114-119. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2014.882178>.
- Jacobs, K., Baudinette, T., & Hambleton, A. (2020). Reflections on researching pornography across Asia: Voices from the Region. *Porn Studies*. 7(3), 250–257. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2020.1776152>.
- Jones, A. (2019). The pleasures of fetishization: BBW erotic webcam performers, empowerment, and pleasure. *Fat Studies*. 8(3), 279-298. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/21604851.2019.1551697>.
- Jones, A. (2020). *Camming: Money, Power, and Pleasure in the Sex Work Industry*. New York: New York University Press.
- Lee, M. J. (2021). Webcam Modelling in Korea: Censorship, pornography, and eroticism. *Porn Studies*. 8(4), 485–498. <https://doi.org/10.1080/23268743.2021.1901602>.
- MacKinnon, C. A. (2005). Pornography as Trafficking. *Michigan Journal of International Law*. 26(4), 993-1012. Retrieved from <https://repository.law.umich.edu/mjil/vol26/iss4/1>.
- Maddocks, S. (2020). ‘A Deepfake Porn Plot Intended to Silence Me’: exploring continuities between pornographic and ‘political’ deep fakes. *Porn Studies*. 7(4), 415-423. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2020.1757499>.
- McElory, W. (1997). *XXX: A woman’s right to pornography*. New York: St. Martin's Press.
- Morgan, R. (1978). *Going Too Far: The Personal Chronicle of a Feminist*. New York: Random House.
- Muhammadong, M. (2023). Religiousity and Islamic Normativism in Pornography as a Social Phenomenon. *Aqlam: Journal of Islam and Plurality*. 8(1), 31-38. Retrieved from <https://doi.org/10.30984/ajip.v8i1.2518>.
- Nguyen, T. (2013). From slutwalks to SuicideGirls: Feminist Resistance in the third wave and Postfeminist Era. *Women’s Studies Quarterly*. 41(3/4), 157–172. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/23611512>.

- Noble, B. (2024). Notes from a (retiring) Porn Scholar – Teaching Porn Studies in Canada: a (very brief) Reflection. *Porn Studies*. 11(1), 6-11. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2023.2174172>.
- Paasonen, S., Nikunen, K., & Saarenmaa, L. (2007). Pornification and the Education of Desire. In Paasonen, S., Nikunen, & Saarenmaa, L. (Eds.), *Pornification: Sex and Sexuality in MediaCulture*. (pp. 1-20). Oxford: Berg Publishers.
- Reuters. (2020). *Thailand's online porn ban sparks backlash*. Retrieved from <https://edition.cnn.com/2020/11/03/asia/thailand-porn-ban-protest-scli-intl/index.html>.
- Sanders-McDonagh, E. (2015). Porn by any other name: Women's consumption of public sex performances in Amsterdam. *Porn Studies*. 2(4), 329–341. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2015.1100092>.
- Smith, C. (2021). Putting Porn Studies (Back) Into Porn Literacy. *Synoptique*. 9(2), 160-182, Retrieved from <https://www.synoptique.ca/issue-9-2>.
- Snyder-Hall, R. C. (2010). Third-wave feminism and the defense of “choice.”. *Perspectives on Politics*. 8(1), 255–261. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/25698532>.
- Strossen, N. (1993). A Feminist Critique of “the” Feminist Critique of Pornography. *Virginia Law Review*. 79(5), 1099-1190. Retrieved from <https://doi.org/10.2307/1073402>.
- Thorneycroft, R. (in press). ‘Facefuck Me’: exploring crip porn, *Porn Studies*. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2021.1961603>.
- Wahl, D. W. (in press). Pornographic turning points in the life course: Uses of pornography in sexual self-development. *Porn Studies*. 1-7. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/23268743.2023.2262475>.
- Watts, C., & Hilton, D. (2011). Pornography addiction: A neuroscience perspective. *Surgical Neurology International*. 2(1), 19. Retrieved from <https://doi.org/10.4103/2152-7806.76977>.
- Williams, L. (1989). *Hard core: Power, pleasure, and the “Frenzy of the visible”*. Berkeley: University of California Press.
- Williams, L. (Ed.) (2004a). *Porn Studies*. Durham: Duke University Press.
- Williams, L. (2004b). Porn Studies: Proliferating Pornographies On/Scene: An Introduction. In Williams, L. (Ed.), *Porn Studies*. (pp. 1-26). Durham: Duke University Press.

Willis, E. (2012). *Beginning to See the Light: Sex, Hope, and Rock-and-Roll*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Workpoint Today. (2564). *มีความผิดกฎหมาย แม้อายุเกิน 18 ปี นำภาพหรือคลิป ‘ลามกอนาจาร’ ของตัวเองเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์*. สืบค้นจาก <https://workpointtoday.com/3police-cyber/>.

Zillmann, D., & Bryant, J. (1988), Effects of Prolonged Consumption of Pornography on Family Values. *Journal of Family Issues*. 9(4), 518-544. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/019251388009004006>.

แพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์: นวัตกรรมเพื่อการให้บริการรับเรื่องร้องเรียน จากประชาชน

Traffy Fondue Platform: Innovation for serving complaints from the public

ชรินทร์ ลีกระจ่าง และนิภาพรรณ เจนสันติกุล

Charinrat Leekrajang and Nipapan Jensantikul

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University

E-mail : charinrat_lee@kkumail.com

Date Received : 11 January 2024 Date Revised : 5 June 2024

Date Accepted : 5 June 2024 Date Published online : 27 June 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความเป็นมาของแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์และวิเคราะห์ข้อดี ข้อจำกัดของการนำแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์ไปใช้ในการบริหารจัดการเมืองโดยนำองค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์และอธิบาย ผลการวิเคราะห์ พบว่า แพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์จัดเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่มุ่งเน้นด้านการบริการสาธารณะที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงานเพื่อลดต้นทุน มีความรวดเร็วและสามารถทำให้ทุกคนเข้าถึงบริการสาธารณะได้ ข้อดี คือ 1) เป็นแพลตฟอร์มที่จัดทำขึ้นสำหรับสื่อสารปัญหาของเมืองระหว่างประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบ 2) หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถให้ข้อมูลและอัปเดตสถานการณ์การแก้ไขปัญหาสื่อสารกลับมาให้แก่ประชาชนได้ 3) ระบบบริหารจัดการและติดตามปัญหา บริการข้อมูลทางสถิติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนงบประมาณและกำลังคน และข้อจำกัด คือ การดำเนินการแก้ไขปัญหาตามที่ได้รับแจ้งจากแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์ล่าช้า

คำสำคัญ : แพลตฟอร์ม ทราฟฟี่ฟองดูว์ นวัตกรรม เรื่องร้องเรียน

Abstract

This academic article aims to explain the history of the Traffy Fondue platform and analyze its advantages and limitations in city management by bringing in public administration knowledge to help analyze and explain. The results of the analysis found that the Traffy Fondue platform is a product and process innovation that focuses on public services with the use of technology to help management reduce costs. It is fast, and it can make public services accessible to everyone. The advantages of the Traffy Fondue platform are: 1) It is a platform created for communicating city problems between citizens and responsible agencies. 2) Responsible agencies can provide information and updates on the situation, solve problems, and communicate back to the people. 3) Problem management and tracking system: statistical data service to increase efficiency in planning budgets and manpower; the constraint is the delay in solving problems as notified by the Traffy Fondue platform.

Keywords: Platform, Traffy Fondue, Innovation, Complaints.

บทนำ

จากแนวคิดการปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนนโยบายยกระดับขีดความสามารถเพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานของรัฐบาลดิจิทัลทั้งด้านเศรษฐกิจดิจิทัลและสังคมเพื่อปฏิรูปเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล โดยประเทศสามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของมนุษย์แทบทุกด้าน ทั้งการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมดำเนินบนฐานข้อมูลในอินเทอร์เน็ตหลายประเทศในโลกจึงจำเป็นต้องให้ทุกประเทศต้องปรับตัวไปสู่ความเป็นดิจิทัล ทั้งนี้ภาครัฐในหลายประเทศเปลี่ยนแปลงจากระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ไปสู่ระบบรัฐบาลดิจิทัล จากคำอธิบายข้างต้น ผู้เขียนสรุปได้ว่ารัฐบาลดิจิทัล หมายถึงการออกแบบและปรับเปลี่ยนรูปแบบบริการของรัฐ โดยอาศัยข้อมูลดิจิทัลเพื่อสร้างบริการของรัฐในรูปแบบใหม่ผ่านเทคโนโลยีโดยมีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (Reintegration) เพื่อให้เกิดการกำกับควบคุมการบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ 2) การปรับปรุงองค์กรภาครัฐเพื่อให้เกิดการให้บริการสาธารณะที่ให้ความสำคัญต่อการนำความต้องการของพลเมืองมาเป็นศูนย์กลาง (Needs based holism) 3) การใช้ศักยภาพในการนำระบบบริหารสารสนเทศมาใช้ รวมถึงการให้ความสำคัญต่อการสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ตซึ่งจะเข้ามาแทนที่วิธีการทำงานแบบเดิม (Digitalization) (Jensantikul, Sansri & Sangkachan, 2023) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดแนวโน้มทิศทางการพัฒนาารัฐบาลดิจิทัลโลกขึ้น ที่ผ่านมามองครุภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาประเทศมาโดยตลอดและเมื่อโลกเริ่มก้าวเข้าสู่ยุคเทคโนโลยี

ดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางความคิดในทุกภาคส่วนจึงเกิดขึ้นโดยเฉพาะภาครัฐ ประเทศไทยได้เริ่มให้ความสำคัญกับการพัฒนา และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศ เพื่อการเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการของรัฐบาล โดยอาศัยข้อมูลดิจิทัลเพื่อสร้างระบบการบริการของรัฐบาลในรูปแบบใหม่ผ่านเทคโนโลยีเป็นการบูรณาการการทำงานหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการกำกับ ควบคุมการบริหารภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเกิดการให้บริการสาธารณะที่ให้ความสำคัญต่อการนำความต้องการของพลเมืองมาเป็นศูนย์กลางติดต่อประสานงานองค์กรภาครัฐ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2558 อ้างถึงในพระมหาไถยน้อย ญาณเมธี (สลาภสิงห์) และพระศิลาศักดิ์ สุขเมธ (บุญทอง), 2564)

สำหรับการจัดการเมืองที่มีความซับซ้อนและมีปัญหาที่หลากหลายและมีข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อให้เข้าถึงปัญหาสาธารณะของเมือง ใน พ.ศ. 2560 ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ หรือ เนคเทค หน่วยงานภายใต้สังกัดสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ปี 2562 ได้เปลี่ยนเป็น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือ อว.) ได้วิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อการบริหารและแก้ไขปัญหาเมืองและชุมชนชื่อว่า ทราฟฟี่ฟองดูว์ซึ่งผสมผสานเทคโนโลยีสารสนเทศขั้นสูงมาพัฒนาเป็นระบบ อาทิ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ และแชตบอท สู่แพลตฟอร์มสำหรับสื่อสารเรื่องปัญหาของเมืองระหว่างประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยประชาชนสามารถแจ้งปัญหาที่พบ เช่น ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาขยะ ปัญหาความสะอาด ปัญหาทางเท้า และสามารถติดตามสถานะการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ โดยหน่วยงานจะได้รับแจ้งรายงานปัญหาที่มีข้อมูลเพียงพอต่อการดำเนินการ เช่น ภาพถ่าย ตำแหน่งบนแผนที่ และสามารถให้ข้อมูลสถานะการแก้ไขปัญหาแก่ประชาชน โดยเป้าหมายสำคัญของแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์ คือ การบริหารจัดการเมืองและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เป้าหมายของการนำไปใช้ประโยชน์จึงมุ่งเน้นไปยังหน่วยงานที่ให้บริการประชาชน อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นิติบุคคลที่บริหารหมู่บ้าน อาคารที่พักอาศัย อาคารสำนักงานหรือหน่วยงานอื่นใดที่มีระบบรับแจ้งปัญหาอยู่แล้วสามารถนำแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์มาใช้เพิ่มช่องทางใหม่ในการรับแจ้งและจัดการปัญหาที่พบผ่านไลน์ แชตบอทแบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดภาระการทำงานของเจ้าหน้าที่ และยกระดับการมีส่วนร่วมของพลเมืองและผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเสรี ทุกพื้นที่และทุกเวลา (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, ม.ป.ป.)

ทั้งนี้ผู้เขียนพิจารณาแล้วว่าแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์จัดเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่มุ่งเน้นด้านการบริการสาธารณะที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงานเพื่อลดต้นทุน มีความรวดเร็วและสามารถทำให้ทุกคนเข้าถึงบริการสาธารณะได้ โดยพิจารณาใน 2 ด้าน คือ 1) ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี และ 2) ด้านแนวคิดในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ซึ่งเปลี่ยนจากการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการให้บริการไปสู่การให้ความสำคัญกับข้อมูลเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ คุ้มครองข้อมูลของประชาชน รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลหรือเสียงความต้องการจากผู้ใช้บริการ (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2566)

จากความเป็นมาข้างต้นเป็นที่มาของบทความวิชาการเรื่องแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์: นวัตกรรมเพื่อการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความเป็นมาของแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์และวิเคราะห์ข้อดี ข้อจำกัดของการนำแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์ไปใช้ในการบริหารจัดการเมืองโดยนำองค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์และอธิบาย โดยบทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องการนำแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์มาใช้ในการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความเป็นมาของแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์

แพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์ถูกพัฒนาโดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้นำไปประยุกต์ใช้ในงานเมืองอัจฉริยะ โดยอาศัยเทคโนโลยีเซนเซอร์และปัญญาประดิษฐ์หรือเอไอในการ “เปลี่ยนปัญหาของประชาชนให้เป็นข้อมูล” และ “เปลี่ยนข้อมูลให้เป็นความเข้าใจ” เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2565ก)

แพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์ คือ แพลตฟอร์มบริหารจัดการปัญหาเมืองเป็นเครื่องมือในการรับแจ้งปัญหาของประชาชน สามารถบริหารจัดการ และติดตามการแก้ไขปัญหาได้ทุกที่ทุกเวลา และทันต่อเหตุการณ์ โดยทราฟฟี่ฟองดูว์นั้น อาจจะเรียกแบบไทย ๆ ว่า “ทานฟี่ ฟองดูว์” ซึ่งคำว่า “ฟองดูว์” (Fondue) เป็นคำพ้องมาจาก คำว่า “ฟอง+ดู” คือ การฟองด้วยภาพ มีการส่งภาพมาให้และมีการชี้ชวนกันไปดู และเมื่อเห็นภาพก็จะรู้ถึงปัญหา ซึ่งจะดูสถานที่ไหนนั้น ได้มีการระบุตำแหน่งบนแผนที่ มีการส่งพิกัดแจ้งมาพร้อมกับการแจ้งปัญหา แล้วปัญหาก็จะถูกส่งตรงไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อให้เจ้าหน้าที่รับเรื่องร้องเรียน และดำเนินการแก้ไขให้ตรงจุดและรวดเร็ว (ศุภรา พันธุ์ติยะ และปวีณา ครุฑธำพันธ์, 2565)

จุดเริ่มต้นของทราฟฟี่ฟองดูว์นั้น เริ่มมาจากเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2561 ทีมวิจัยของ ดร.วสันต์ ภัทรอริคม ได้รับทุนสนับสนุนจากเนคเทค เพื่อทำการศึกษาเมืองอัจฉริยะเกี่ยวกับการบริหารจัดการการจัดเก็บขยะในจังหวัดภูเก็ต ด้วยการจัดทำข้อมูล เช่น สถานที่ เวลา สถิติการจัดเก็บ รวมไปถึงเส้นทางเดินรถและการใช้น้ำมันในการจัดเก็บขยะของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เทศบาลจังหวัดภูเก็ตสามารถวางแผนการทำงานล่วงหน้า และประชาชนรับรู้ช่วงเวลาที่จะไปทิ้งขยะ จึงได้พัฒนาเป็นระบบจัดการการเก็บขยะอัจฉริยะขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาขยะ จากนั้นจึงได้มีการพัฒนาทราฟฟี่ฟองดูว์ขึ้นมา ซึ่งเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ของทราฟฟี่ฟองดูว์ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาจราจร ซึ่งทีมนักวิจัยเล็งเห็นว่าสามารถที่จะพัฒนาระบบและต่อยอดไปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ภายใต้อชื่อ ทราฟฟี่ฟองดูว์ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันได้ (กุลธิดา สิริธิตาชัย, 2565) จึงได้พัฒนามาเป็นทราฟฟี่ฟองดูว์เพื่อบริหารจัดการปัญหาเมือง โดยทีมวิจัยได้ตระหนักถึงความลำบากของประชาชนในการแจ้งความต้องการหรือปัญหาไปยังหน่วยงานผู้ดูแลพื้นที่ต่าง ๆ และเข้าใจถึงอุปสรรคในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการสำรวจปัญหาเมือง แพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์จึงถูกใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการรับแจ้งปัญหา พร้อมทั้งส่งตรงถึง “หน่วยงานผู้รับผิดชอบ” ช่วยให้เจ้าหน้าที่แก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ตรงตามความ

ต้องการของประชาชน และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้ประเทศไทยพร้อมที่จะก้าวสู่การเป็นเมืองอัจฉริยะ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2565ข)

ในปัจจุบัน ทีมนักวิจัยเนคเทค สวทช. ได้เปิดให้ใช้งาน แพลตฟอร์มทราฟฟี่ ใน 2 ระบบ ได้แก่ ระบบแรก คือ ระบบจัดการการเก็บขยะอัจฉริยะที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบริหารจัดการการเก็บขยะ ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญของคนเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบดังกล่าวมีการใช้งานทั้งเซนเซอร์และระบบติดตามตำแหน่งด้วยดาวเทียม โดยใช้ติดตามรถขยะ มีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์จุดเก็บขยะ เส้นทางรถเก็บขยะและแสดงผลบนระบบแดชบอร์ด พร้อมทั้งทำนายและจัดเส้นทางรถเก็บขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายของการจัดเก็บขยะในพื้นที่ต่าง ๆ ส่วนอีกหนึ่งระบบ คือ ทราฟฟี่ฟองดูว์ เป็นแพลตฟอร์มที่จัดทำขึ้นสำหรับสื่อสารปัญหาของเมืองระหว่างประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ประชาชนสามารถแจ้งปัญหาที่พบไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อให้แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วผ่านทางแอปพลิเคชันบนมือถือ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความสะอาด ปัญหาทางเท้า ไฟส่องสว่าง หรือถนนชำรุด โดยเป็นการแจ้งปัญหาในรูปแบบที่มีข้อมูลเพียงพอให้หน่วยงานสามารถดำเนินการได้ทันที เช่น มีภาพถ่าย และตำแหน่งบนแผนที่ ขณะเดียวกันหน่วยงานที่รับผิดชอบก็สามารถให้ข้อมูลและอัปเดตสถานการณ์การแก้ไขปัญหาสื่อสารกลับมาให้แก่ประชาชนได้ นอกจากนี้ในส่วนของผู้ใช้งานที่ยังมีระบบบริหารจัดการและติดตามปัญหา บริการข้อมูลทางสถิติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนงบประมาณและกำลังคน ซึ่งหน่วยงานของรัฐและเอกชนสามารถตั้งกลุ่มรับแจ้งและบริหารจัดการปัญหาของตนเองได้อีกด้วย (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2564)

ที่ผ่านมาเนคเทค สวทช. ร่วมมือกับสมาคมสันนิบาตเทศบาล และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นนำแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์ ไปใช้งานในพื้นที่ต่าง ๆ อีกทั้งยังร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยนำทราฟฟี่ฟองดูว์ไปใช้กับการรับแจ้งการเผาหรือการเกิดไฟป่าใน 50 จังหวัดอีกด้วย นอกจากนี้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 ซึ่งพบการระบาดในเกือบทุกพื้นที่ ทีมนักวิจัยเนคเทค สวทช. ได้ประยุกต์ใช้ทราฟฟี่ฟองดูว์ในแพลตฟอร์มไลน์แชทบอท เพื่อให้ประชาชนใช้ในการรายงานข้อมูลบุคคลเดินทางจากพื้นที่เสี่ยงการระบาดโควิด-19 และพื้นที่กรุงเทพมหานครเดินทางกลับภูมิลำเนาได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากกระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานผู้ใช้ข้อมูลดังกล่าวต้องการทราบว่า คนที่มีความเสี่ยงจากโรคโควิด-19 เดินทางกลับมายังภูมิลำเนาอาศัยอยู่ที่ใดของประเทศบ้าง เพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ในการคัดกรองคนที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงให้มีส่วนรับผิดชอบสังคมและมีการปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2564)

แพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์ เกิดขึ้นจากการผสมผสานการทำงานของ 2 เทคโนโลยีหลัก คือ เทคโนโลยีเพื่อการจัดเก็บรายละเอียดข้อมูลตำแหน่งของสถานที่ รวมถึงรูปภาพของสถานที่ (Geographical Information System: GIS) ร่วมกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ออกมาเป็นข้อมูลที่พร้อมใช้งาน จุดเริ่มต้นของการพัฒนาแพลตฟอร์มนี้ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล อาคารสำนักงาน หน่วยงานด้านงานบริการสาธารณะ ตลอดจนภาคเอกชน เช่น

โครงการบ้านจัดสรร มีช่องทางใหม่ในการรับแจ้งและจัดการปัญหาที่พบผ่านไลน์แชตบอทแบบอัตโนมัติ ช่วยอำนวยความสะดวกในการรับแจ้งปัญหาพร้อมทั้งส่งตรงถึงหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ช่วยให้เจ้าหน้าที่แก้ปัญหาได้รวดเร็ว ปัญหาไม่ลุกลาม ตรงตามความต้องการของประชาชน ที่สำคัญสามารถตรวจสอบได้ ปัจจุบันมีผู้ใช้บริการกว่า 1,500 หน่วยงาน แบ่งเป็น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 96 หน่วยงาน เทศบาล 357 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 350 แห่ง อาคาร 232 แห่ง นิคม 12 แห่ง และหน่วยงานอื่น ๆ อีก 456 แห่ง

ความแตกต่างที่ทำให้ทราฟฟี่ฟองดูว์พิเศษกว่าการรับแจ้งปัญหาด้วยช่องทางอื่น อย่างการแจ้งผ่านทางโทรศัพท์ ไลน์กลุ่ม หรือเว็บไซต์ เพราะทราฟฟี่ฟองดูว์ มีเจ้าหน้าที่คอยรับเรื่อง และมีช่องทางรับแจ้งที่หลากหลาย ทั้งโทรศัพท์ เว็บไซต์ ไลน์ และแชตบอทที่สามารถส่งต่อเรื่องถึงหน่วยงานได้โดยตรงในทันที และยังสามารถติดตามการแก้ไขได้แบบทันที พร้อมทั้งแจ้งสถิติการแจ้งปัญหาต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ (Smart City Thailand, ม.ป.ป.)

ผลการนำแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์มาใช้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า จุดเริ่มต้นของแพลตฟอร์มมาจากการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่จังหวัดภูเก็ต เมื่อปี พ.ศ. 2558 จากการเรียกร้องเรื่องการบริหารจัดการปัญหาขยะโดยประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขอย่างดี เมื่อปัญหาขยะสามารถแก้ไขได้ ปัญหาอื่น ๆ ก็สามารถแก้ไขได้ เช่นเดียวกัน ทั้งนี้จุดประสงค์ของทราฟฟี่ฟองดูว์ คือ การใช้แพลตฟอร์มลดช่องว่างระหว่างผู้ประสบปัญหา กับหน่วยงาน เพื่อลดระยะเวลา ค่าใช้จ่าย ช่วยให้เจ้าหน้าที่เห็นข้อมูลที่ต้องชัดเจนในขณะนั้น และพร้อมที่จะไปแก้ไขทันที อีกทั้งยังช่วยให้ผู้บริหารมีข้อมูลภาพรวมของปัญหา เพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาบริหารจัดการเมืองให้ดีขึ้น หลังจากนั้นแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์เริ่มมีการนำมาใช้และมีการพัฒนาระบบมาอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบที่ต้องการจับคู่คนที่เห็นปัญหากับคนที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา

ปัจจุบันมีการใช้งานทราฟฟี่ฟองดูว์ในหลายเมือง ทั้งจังหวัดภูเก็ต จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดนครราชสีมา และอื่น ๆ เทศบาลทั่วประเทศ 357 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 350 แห่ง หน่วยงานด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 96 หน่วยงาน นิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศ 12 แห่ง รวมทั้งส่วนของกรุงเทพมหานคร 50 เขต จากสถิติการใช้งาน พบว่า ปัญหาที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุด คือ ปัญหาถนนและทางเท้า รongลงมา คือ น้ำท่วม และอื่น ๆ เช่น ปัญหาขยะ สุนัขจรจัด รวมทั้งหมดกว่า 140,000 เรื่อง มีการบริหารจัดการ คือ จำแนกให้เขตและสำนักต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานภายนอกมาร่วมกันรับเรื่องโดยใช้ทราฟฟี่ฟองดูว์ และประสานหน่วยงานภายนอกมาช่วยเหลือ โดยกระจายอำนาจให้อำนาจการเขตกระจายงบประมาณให้มากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเขตที่อยู่ใกล้ประชาชนเข้าถึงการแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น

โดยในส่วนของจังหวัดนครราชสีมาพยายามที่จะพัฒนา แก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากการใช้แอปพลิเคชันทราฟฟี่ฟองดูว์ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยความร่วมมือกับทุกหน่วยงานในการเป็นแอดมินดูแลปัญหา ประกอบไปด้วย ส่วนราชการ

ภูมิภาค 35 หน่วย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล 334 แห่ง ปัจจุบันมีหน่วยงานแอดมินในจังหวัดมากกว่า 400 หน่วย แม้จะมีปัญหาและอุปสรรคจำนวนมาก แต่จังหวัดนครราชสีมา ก็ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา โดยมีความตั้งใจนำความรู้ไปใช้ ปัจจุบันยังคงมีปัญหาเชิงระบบส่วนราชการ และปัญหาส่วนจังหวัดในการแบ่งเขตพื้นที่ รวมถึงการแจ้งเตือนให้แก่สถานตำรวจ สถิติการใช้งานหนึ่งเดือน ได้รับแจ้งปัญหาประมาณ 1,900 เรื่อง โดยมีสถานะรอรับเรื่อง กำลังดำเนินการ ส่งต่อ และเสร็จสิ้น โดยสัดส่วนของเรื่องที่เสร็จสิ้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จังหวัดนครราชสีมา มีระบบให้หัวหน้าหน่วยเข้ามาอบรม ในฐานะหน่วยงานราชการจังหวัด สำหรับมอบหมายและกำกับดูแลพื้นที่นครราชสีมา 32 อำเภอ รองผู้ว่าราชการจังหวัด 4 ท่าน กำกับดูแลคนละ 8 อำเภอ เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการเร่งรัดติดตาม โดยให้เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลปัญหาให้มากขึ้น (ปาลิตา โคนเคน, 2565) และเมื่อศึกษาในงานวิจัยต่างสะท้อนปัญหาที่แตกต่างกันของการนำแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองด์มาใช้ อาทิ ในงานวิจัยของนรินทร์ บุญยโยธิน (2566) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การนำทราฟฟิฟองด์มาใช้ในการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนของสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ได้ระบุสภาพปัญหาของการนำแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองด์มาใช้ คือ 1) ปัญหาด้านความเสถียรของระบบ ที่มีจะล่มหรือค้างอยู่บ่อยครั้ง 2) ปัญหาด้านความพร้อมของเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับทักษะความรู้และการฝึกอบรม 3) ปัญหาด้านความเข้าใจของประชาชนในกระบวนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ว่าต้องเป็นไปตามระเบียบ ขั้นตอน และกฎหมาย 4) ปัญหาด้านการขาดการคัดกรองข้อมูลประกอบเรื่องร้องเรียน ขาดการคัดกรองผู้ร้องโดยระบบส่วนกลาง 5) ปัญหาความไม่ชัดเจนของแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาจากหน่วยงาน และ 6) ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ในขณะที่งานวิจัยของวรารัตน์ เจนวรพจน์ (2566) ทำการศึกษาเรื่อง การนำนโยบายทราฟฟิฟองด์ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา สำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ระบุว่า การนำนโยบายทราฟฟิฟองด์ไปปฏิบัติของสำนักงานเขตมีนบุรี มีขั้นตอน และกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการนำแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองด์มาช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการ ช่วยให้เข้าถึงปัญหาเรื่อง ร้องเรียนของประชาชนนั้นมีความสะดวก รวดเร็ว ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารเกิดประสิทธิภาพ ประหยัดเวลา รวมถึงการประหยัดต้นทุนในการดำเนินงานด้วย สำหรับการนำไปใช้ในมหาวิทยาลัย พบว่า มีงานวิจัยของกัญญา เปรมปรีดี (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การแก้ไขปัญหาและข้อร้องเรียนด้วยการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันทราฟฟิฟองด์ กรณีศึกษา สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยระบุปัญหาของการนำไปใช้ คือ ปัญหาด้านเครือข่ายและการสื่อสาร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านบริการวิชาการ ปัญหาการตรวจสอบและส่งต่อปัญหาและข้อร้องเรียนไปยัง ส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาเรื่องการไม่มีการประเมินผลหลังการดำเนินงาน และไม่ได้แจ้งผลการดำเนินงานแก่ผู้แจ้งปัญหาทุกครั้ง ไม่มีการจัดบันทึกข้อมูลและจัดเก็บสถิติ และไม่มีการจัดทำสรุปผลการดำเนินงาน

จากงานวิจัยข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงภาพของปัญหาโดยรวมที่เกิดขึ้นจากการนำแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองด์มาใช้ มีทั้งส่วนของเจ้าหน้าที่ขาดทักษะและความรู้ความเข้าใจในการใช้งานและปัญหาการส่งต่อข้อมูล และข้อร้องเรียนไปยังส่วนงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองด์ถือเป็นนวัตกรรมที่มุ่งใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างมีแบบแผนและเป็นระบบจนสามารถพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลโดยสมบูรณ์โดยลักษณะของบริการภาครัฐหรือบริการสาธารณะจะอยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่ขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้บริการ ซึ่งหมายถึง การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพ พื้นที่ และภาษา ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้รัฐบาลสามารถหลอมรวมการทำงานของภาครัฐเสมือนเป็นองค์กรเดียวสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลในอนาคต ซึ่งจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารบ้านเมือง และเสนอความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของภาครัฐได้อย่างสมบูรณ์ สรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการนำแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์ไปใช้

ผู้แต่ง/ปี	ชื่อเรื่อง	ปัญหาและอุปสรรคในการนำแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์ไปใช้				
		ด้านความเสถียรของระบบ/เครือข่าย	ด้านความพร้อมของเจ้าหน้าที่	ด้านความเข้าใจของประชาชนในกระบวนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่	ด้านการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก	ด้านโครงสร้างและความพร้อมของหน่วยงาน
กัญญา เรมปรีดี (2563)	การแก้ไขปัญหาและข้อร้องเรียนด้วยการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันทราฟฟิฟองดูว์กรณีศึกษาสำนักคอมพิวเตอร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม	✓	✓			
วิชญ์วัชร สุขสุข (2565)	การใช้แพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบริการสาธารณะของกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาสำนักงานเขตพระนคร					✓
นรินทร์ บุญยโยธิน (2566)	การนำทราฟฟิฟองดูว์มาใช้ในการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนของสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร	✓	✓	✓	✓	✓
วรรัตน์	การนำนโยบาย		✓	✓	✓	

เจนวรพจน์ ทรายพิฟองดูว์ไปปฏิบัติ:
(2566) กรณีศึกษา สำนักงานเขต
มีนบุรี กรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนและยกระดับภาครัฐไทยสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลจำเป็นต้องดำเนินการในหลายส่วน ประกอบด้วย

1. การปรับเปลี่ยนการทำงานภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาลเน้นการเชื่อมโยงข้อมูล และการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเข้าด้วยกัน โดยบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงานจนเสมือนเป็นองค์กรเดียว ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรดิจิทัลร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งจะลดความซ้ำซ้อนในการลงทุนในทรัพยากร นอกจากนี้การพัฒนาระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานรุ่นใหม่เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการทุกอย่างของรัฐให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลอย่างเป็นระบบ รวมถึงการนำเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มาใช้แทนกระดาษ เพื่อลดขั้นตอน และเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนการให้บริการประชาชนและการบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐ โดยระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนราชการต้องรองรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้โดยสมบูรณ์รวมทั้งต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเพิ่มขึ้นของข้อมูลจำนวนมหาศาลในระบบ ในด้านการจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดการความปลอดภัยเบอร์

2. การสนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของรัฐเพื่อนำไปสู่การเป็นดิจิทัล โดยการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและประชาชนเปิดเผย จัดเก็บ แลกเปลี่ยน และบูรณาการข้อมูล ตามมาตรฐานการเปิดเผยข้อมูล เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาฐานข้อมูล รวมถึงชุดข้อมูลด้านต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากทุกหน่วยงานภาครัฐโดยไม่ยึดติดความเป็นเจ้าของ และเปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมบริการและสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ทะเบียนข้อมูลประชาชนที่เก็บรวบรวมข้อมูลบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย สำหรับการวางแผนพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ข้อมูลสุขภาพที่จะพัฒนาสู่บริการสุขภาพดีถ้วนหน้า ทะเบียนข้อมูลเกษตร เป็นต้น การเชื่อมโยงการบริหารจัดการ การพัฒนาและการให้บริการของภาครัฐจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจที่เกิดจากการหลอมรวมทางสังคมรวมทั้งเกิดการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ นำไปสู่ความโปร่งใส และลดปัญหาการทุจริต

3. การพัฒนาแพลตฟอร์มบริการพื้นฐานภาครัฐ เพื่อรองรับการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือบริการรูปแบบใหม่ที่เป็นบริการพื้นฐานของทุกหน่วยงานภาครัฐ โดยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแพลตฟอร์มบริการพื้นฐาน ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการและการให้บริการที่เป็นบริการพื้นฐานของทุกหน่วยงานภาครัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับทุกหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เช่น บริการใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ บริการยืนยันตัวตน บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ บริการโลจิสติกส์ ให้สะดวก รวดเร็ว และมีความปลอดภัยในการใช้งานและให้บริการ

4. การจัดให้มีบริการอัจฉริยะที่อำนวยความสะดวกต่อประชาชนตามความต้องการของประชาชน ผู้รับบริการ บริการอัจฉริยะเป็นการแปรสภาพการบริการภาครัฐจากรูปแบบเดิมไปสู่รูปแบบการบริการที่ประชาชนผู้รับบริการสามารถเลือกใช้บริการสาธารณะผ่านระบบดิจิทัลตามความต้องการของแต่ละบุคคลได้ด้วยตนเอง รวมทั้งการพัฒนาไปสู่การบริการสาธารณะในลักษณะอัตโนมัติตามหลักการออกแบบที่เป็นสากล และเข้ากับสถานการณ์โดยประชาชนผู้รับบริการไม่ต้องร้องขอหรือยื่นเรื่องต่อรัฐ เช่น เมื่อมีเด็กเกิดใหม่ ประชาชนไม่ต้องแจ้งเกิดต่อภาครัฐ แต่ระบบจะเชื่อมโยงกับข้อมูลการแจ้งเกิดโดยโรงพยาบาล และบันทึกข้อมูลลงฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร รวมทั้งส่งหลักฐานให้ผู้ปกครองของเด็กเกิดใหม่เอง เป็นต้น (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของเครื่องมือดิจิทัล คือ การเปลี่ยนแปลงในพลวัตของพื้นที่/ชุมชนที่ครั้งหนึ่งเคยมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อมาอินเทอร์เน็ตช่วยให้สามารถสร้างเครือข่ายระดับโลกและสร้างชุมชนใหม่ได้และมีมิตรภาพที่อาจไม่ต้องการปฏิสัมพันธ์ทางกาย ชุมชนดิจิทัลเหล่านี้อาจเป็นพื้นที่ออนไลน์ที่มีจุดประสงค์ทั่วไปสำหรับการแบ่งปัน “ชีวิต” ในทุกส่วน ความหลากหลาย (ไม่ว่าจะธรรมชาติหรือโดดเด่น) หรือพื้นที่ออนไลน์ที่ได้รับการปรับแต่งให้เน้นไปที่ความสนใจเฉพาะกลุ่ม (Benjamin, 2019)

ข้อดีของแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์

จากการศึกษาความเป็นมาของแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์ข้างต้น ผู้เขียนวิเคราะห์ข้อดี ข้อจำกัดของแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์ ไว้ดังนี้

1. เป็นแพลตฟอร์มที่จัดทำขึ้นสำหรับสื่อสารปัญหาของเมืองระหว่างประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบประชาชนสามารถแจ้งปัญหาที่พบไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อให้แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วผ่านทางแอปพลิเคชันบนมือถือ สอดคล้องกับการพัฒนาเพื่อการเป็นเมืองอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างระบบและการสื่อสารและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งการพัฒนาเมืองอัจฉริยะจะส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการเมืองโดยภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดเสถียรภาพในการจัดระบบประมาณและการให้บริการสาธารณะ รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและร่วมกับรัฐในการให้บริการสาธารณะ (นิภาพรณ เจนสันติกุล, 2563)

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถให้ข้อมูลและอัปเดตสถานการณ์การแก้ไขปัญหาสื่อสารกลับมาให้แก่ประชาชนได้ซึ่งสอดคล้องกับการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐ การเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะเป็นกลไกที่ทำให้เกิดการตรวจสอบความถูกต้องของการดำเนินงาน โดยประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย ซึ่งถือเป็นการส่งเสริมความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการเสียภาษี การจัดซื้อจัดจ้างต่าง ๆ การดำเนินโครงการ อันจะส่งผลให้หน่วยงานรัฐและประชาชนมีความเชื่อมโยงที่ดีต่อกัน ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นว่าการดำเนินงานของภาครัฐมีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งกลไกเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดในการ

สร้างเสถียรภาพในการทำงานของภาครัฐ ดังนั้นการเปิดข้อมูลต่อสาธารณะจะทำให้ประชาชนไว้วางใจการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ (Kosorukov, 2017) ดังนั้นการนำข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ มาเผยแพร่ในรูปแบบไฟล์ดิจิทัลเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา ทุกเมื่อตามที่ประชาชนต้องการ ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นวัฒนธรรมขององค์กรภาครัฐ (อุเทน บัวแสง และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ, 2565) อย่างไรก็ตามแพลตฟอร์มทราฟฟิคฟองดูว์ควรมีการออกแบบระบบโดยให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัว คือ การออกแบบระบบโดยให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูล ระบบต้องถูกออกแบบเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลถูกประมวลผลด้วยการปกป้องความเป็นส่วนตัวสูงสุด การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีฐานการประมวลผลที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลควรดำเนินการเท่าที่จำเป็น โดยมีการจัดเก็บข้อมูลที่น้อยที่สุดและถูกเก็บไว้ในเวลาอันสั้น นอกจากนี้ยังต้องมีการจำกัดการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล โดยการออกแบบระบบควรคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3. ระบบบริหารจัดการและติดตามปัญหา และบริการข้อมูลทางสถิติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนงบประมาณและกำลังคน สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570 สร้างแพลตฟอร์มการจัดบริการแบบบูรณาการและบริการดิจิทัลภาครัฐ จัดให้มีแพลตฟอร์มบริการดิจิทัลภาครัฐที่ตรงความต้องการของผู้ใช้ และมีคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว ในด้านสำคัญทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้ตลอดเวลา โดยเปิดให้หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมพัฒนา จัดบริการที่มีความมั่นคงปลอดภัย มีการรักษาความเป็นส่วนตัวและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.), 2566) ทั้งนี้การพัฒนาแพลตฟอร์มของภาครัฐส่งเสริมการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูล รวมถึงบูรณาการการทำงานและการให้บริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลอย่างเป็นเอกภาพ โดยการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มกลางตามหลักเกณฑ์ แนวทางหรือมาตรฐานที่กำหนด เพื่อสร้างการทำงานและการให้บริการดิจิทัลข้ามหน่วยงานแบบไร้รอยต่อ ก่อให้เกิดการบริหารจัดการภาครัฐแบบบูรณาการและบริการดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว ทุกที่ ทุกเวลา ภายใต้การรักษาความมั่นคงและปลอดภัยที่เป็นมาตรฐานสากล

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงการบริการสาธารณะด้วยระบบดิจิทัลเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและเกิดการไหลเวียนแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถือเป็นกระบวนการบริการสาธารณะที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ทำให้การบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดความโปร่งใสในการทำงาน (Kusnandar, 2018) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์จากเดิมที่เน้นประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประหยัดมาสู่กระบวนการทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความเป็นพลเมือง การกระจายอำนาจ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อส่งเสริมการให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพและมีธรรมาภิบาลในการทำงาน

ข้อจำกัดของแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์

การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ได้รับแจ้งจากแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์ล่าช้า ทั้งนี้เป็นเพราะปัญหาที่ประชาชนแจ้งเรื่องร้องเรียนเป็นปัญหาที่มีความเชื่อมโยงกับหลายหน่วยงาน และการทับซ้อนเชิงพื้นที่ ซึ่งการแจ้งเรื่องแก้ไขยังคงต้องดำเนินการตามระบบราชการทำให้การจัดการปัญหาบางข้อร้องเรียนดำเนินการได้ล่าช้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการนำไปปฏิบัติ โดย Edward (1980) ได้ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ 1) การสื่อสาร ได้แก่ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับฝ่ายต่าง ๆ การสื่อข้อความมีความถูกต้องชัดเจนและตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) ทรัพยากร ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ ขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ อำนาจในการบังคับ ข้อมูล เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 3) ทักษะคตินักปฏิบัติ ได้แก่ การยอมรับต่อนโยบายของนักปฏิบัติหรือผู้ไปปฏิบัติ และ 4) โครงสร้างขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ขนาด ความซับซ้อนของโครงสร้าง มาตรฐาน และขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า ปัจจัย 4 ประการมีผลต่อการนำแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์ไปปฏิบัติ ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของนรินทร์ บุญยโยธิน (2566) เรื่องการนำทราฟฟิฟองดูว์มาใช้ในการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชน ของสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ที่พบว่ามีปัญหาที่เกิดจากหน่วยงาน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ 1) เกิดจากหน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ผู้ให้สัมภาษณ์ประสบปัญหาจากการที่ปิดเรื่องเสร็จสิ้นแล้วแต่ทีมงานส่วนกลางกลับเปิดเรื่องขึ้นมาใหม่ ประสบปัญหาจากการที่หน่วยงานนำระบบเข้ามาใช้แต่ไม่มีคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และ 2) เกิดจากหน่วยงานภายนอก เช่น กรมทางหลวงชนบท สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นปัญหาที่อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบและการควบคุมของกรุงเทพมหานคร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติทำได้เพียงประสานขอความร่วมมือและความอนุเคราะห์เข้าดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้เพียงเท่านั้น ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างขององค์กรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ขอบข่ายอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ และการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายกับฝ่ายต่าง ๆ การสื่อข้อความมีความถูกต้องชัดเจนและตรงกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง หากสามารถดำเนินการให้ทุกส่วนเข้าใจและลดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานในการทำงานได้ การนำแพลตฟอร์มทราฟฟิฟองดูว์มาใช้เป็นนวัตกรรมที่สื่อสารเรื่องปัญหาของเมือง ระหว่างประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบจะเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่มุ่งเน้นด้านการบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับ Chen (2021) ที่ระบุว่า อุปสรรคสำคัญในการพัฒนาสู่การเป็นภาครัฐดิจิทัล คือ โครงสร้างขององค์กรสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนงานแบบดิจิทัล และผู้นำดิจิทัล โดยหน่วยงานภาครัฐต้องมีการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

แพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์เป็นนวัตกรรมที่สื่อสารเรื่องปัญหาของเมือง ระหว่างประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบและจัดเป็นนวัตกรรมผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการที่มุ่งเน้นด้านการบริการสาธารณะที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงานเพื่อลดต้นทุน รวดเร็วและสามารถทำให้ทุกคนเข้าถึงบริการสาธารณะ มีข้อดี คือ 1) เป็นแพลตฟอร์มที่จัดทำขึ้นสำหรับสื่อสารปัญหาของเมืองระหว่างประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ประชาชนสามารถแจ้งปัญหาที่พบไปให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อให้แก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วผ่านทางแอปพลิเคชันบนมือ 2) หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถให้ข้อมูลและอัปเดตสถานการณ์การแก้ไขปัญหาสื่อสารกลับมาให้แก่ประชาชนได้ และ 3) ระบบบริหารจัดการและติดตามปัญหา บริการข้อมูลทางสถิติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนงบประมาณและกำลังคน สอดคล้องกับแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570 ส่วนข้อจำกัด คือ การดำเนินการแก้ไขปัญหาตามที่ได้รับแจ้งจากแพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์ล่าช้า ทั้งนี้เป็นเพราะปัญหาที่ประชาชนแจ้งเรื่องร้องเรียนเป็นปัญหาที่มีความเชื่อมโยงกับหลายหน่วยงาน และการทับซ้อนเชิงพื้นที่ซึ่งการแจ้งเรื่องแก้ไขยังคงต้องดำเนินการตามระบบราชการ อย่างไรก็ตามเพื่อให้การให้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์จะถูกนำไปใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ซึ่งปัจจุบันมีการขยายผลไปในหลายจังหวัดเพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการใช้งานให้มีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อรองรับการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือบริการรูปแบบใหม่ที่เป็นบริการพื้นฐานของทุกหน่วยงานภาครัฐ โดยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาแพลตฟอร์มบริการพื้นฐาน ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกรรมและการให้บริการที่เป็นบริการพื้นฐานของทุกหน่วยงานภาครัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับทุกหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนและเป็นการปรับเปลี่ยนการทำงานภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาลเน้นการเชื่อมโยงข้อมูลและการทำงานของหน่วยงานภาครัฐเข้าด้วยกัน โดยบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงานจนเสมือนเป็นองค์กรเดียว

เอกสารอ้างอิง/References

- กัญญา เปรมปรีดี. (2563). รายงานการวิจัยเรื่องการแก้ไขปัญหาและข้อร้องเรียนด้วยการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชัน Traffy Fondue กรณีศึกษา สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- กุลธิดา สิทธิธัญ. (2565). วสันต์ ภัทรอริคม ผู้พัฒนา Traffy Fondue ที่เชื่อว่าปัญหาแก้ไขได้ด้วยความร่วมมือของคนเมือง. สืบค้นจาก <https://adaymagazine.com/traffy-fondue/>.
- นรินทร์ บุญยโยธิน. (2566). การนำ Traffy Fondue มาใช้ในการให้บริการรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนของสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร. (การค้นคว้าอิสระโครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2563). เมืองอัจฉริยะ: ความหมายและข้อควรพิจารณาสำหรับการพัฒนาเมือง. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*. 7(1), 3-20.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2566). นวัตกรรมการจัดการภาครัฐกับกระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์: การทบทวนองค์ความรู้และประเพณีของนวัตกรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน*. 4(1), 63-77.
- ปาไลตา โคนเคน. (2565). *ล่องพีเจอรี่ใหม่ ! Traffy Fondue 2023* ง่าย สะดวกกว่าเดิม เพิ่มเติมประสิทธิภาพการใช้งาน. สืบค้นจาก <https://www.nectec.or.th/news/news-article/traffy-fondue-2023.html>.
- พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี (สลังสิงห์) และพระศิลาศักดิ์ สุ่มโร (บุญทอง). (2564). การปรับตัวองค์กรภาครัฐสู่ยุคความเป็นรัฐบาลดิจิทัล. *วารสารวิชาการธรรมทศวรรษ*. 21(3), 289-299.
- วรารัตน์ เจนวรพจน์. (2566). *การนำนโยบายทราฟฟี่ฟองดูว์ไปปฏิบัติ: กรณีศึกษา สำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร*. (การศึกษานิเทศศาสตร์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- วิชญ์วัชร สุกสุข. (2565). *การใช้แพลตฟอร์มทราฟฟี่ฟองดูว์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบริการสาธารณะของกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาสำนักงานเขตพระนคร*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ศุภรา พันธุ์ติยะ และปวีณา ครุฑธาพันธ์. (2565). *ทราฟฟี่ฟองดูว์ (Traffy Fondue) แก้ไขปัญหาเมือง*. สืบค้นจาก <https://www.nectec.or.th/news/news-article/traffy-article-2022.html>.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *การจัดการปัญหาเมืองและชุมชนด้วยแพลตฟอร์ม Traffy Fondue*. สืบค้นจาก <https://www.nectec.or.th/news/news-pr-news/traffy-fondue-2021.html>.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.). (2566). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566- 2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.).
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). (2564). *3 ทศวรรษ สวทช. กับการขับเคลื่อนประเทศด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: ความมั่นคงของประเทศ การรับมือโรคระบาดและภัยพิบัติ*. ปทุมธานี: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). (2565ก). *3 หน่วยงานรัฐ เสริมแกร่งท้องถิ่น ใช้ Traffy Fondue 'ไลน์สร้างสุข' บริการประชาชน "เจอ แจ่ม จบ สะดวก รวดเร็ว ประทับใจ"*. สืบค้นจาก https://www.nstda.or.th/home/news_post/mou-traffy-fondue/.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.). (2565ข). *Traffy Fondue นวัตกรรม Smart City จบปัญหาเมืองในแพลตฟอร์มเดียว*. สืบค้นจาก https://www.nstda.or.th/home/news_post/traffy-fondue-smart-city/.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *ภาครัฐไทยกับการก้าวเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

- อุเทน บัวแสง และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ. (2565). กรอบการประเมินการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย. *Journal of Modern Learning Development*. 7(5), 63-79.
- Benjamin, W. (2019). *The impact of digital government on citizen well-being*. France: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Chen, B. (2021). Research on the Construction of Digital Government in Digital Economy. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 166, 351-356.
- Edwards, G. C. (1980). *Implementing Public Policy*. Washington, D.C.: Congressional Quarterly Press.
- Jensantikul, N., Sansri, R. & Sangkachan, T. (2023). *Digital Government: Concepts to apply Technology and Innovation for Public Service*. Proceeding of 18th International Conference on Humanities and Social Sciences (IC-HUSO) 2023, 27th-28th November 2023, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand. 233-240.
- Kosorukov, A. A. (2017). Digital Government Model: Theory and Practice of Modern Public Administration. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 20(3), 1-10.
- Kusnandar, I. (2018). New Public Service in a Democratic Government. *Advances in Economics, Business and Management Research*. 93, 110-112.
- Smart City Thailand. (ม.ป.ป.). *Traffy Fondue นวัตกรรม Smart City จบปัญหาเมืองในแพลตฟอร์มเดียว*. สืบค้นจาก <http://smartcitythailand.com/traffy-fondue-smart-city-innovation-platform/>.

ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียน
ของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

The Relationship Between Attitude Towards Teaching Profession
and Happiness in Studying of Undergraduate Students
in Faculty of Education, Naresuan University

นิสากร ใจเฟื้อ ศิวาพร ใจหล้า ชลธิชา บ่อคำ นันทิมา นาคพงศ์ อัสวรักษ์

Nisakorn Jaipue, Siwaporn Jailha, Chonticha Bokum, and Nanthima Nakaphong
Asvaraksha

สาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Department of Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Naresuan
University

E-mail : siwapornj65@nu.ac.th

Date Received : 21 July 2023 Date Revised : 23 May 2024

Date Accepted : 23 May 2024 Date Published online : 27 June 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี 2) เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ และ 3) เปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่าง คือนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 - 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2565 รวม 321 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โพรดักโมเมนต์ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของตุ๊ก

ผลการศึกษา ดังนี้ 1) เจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนของนิสิต มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) เจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างกันคือ นิสิตชั้นปีที่ 1 กับนิสิตชั้นปีที่ 4 และ 3) ความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

โดยคู่ที่แตกต่างกัน คือ นิสิตชั้นปีที่ 1 กับนิสิตชั้นปีที่ 4 ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับประกอบการพัฒนาหรือจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดีและเพิ่มความสุขในการเรียนให้กับนิสิตทุกชั้นปี

คำสำคัญ : เจตคติต่อวิชาชีพครู ความสุขในการเรียน ความสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

The objectives of this study were 1) to investigate the relationship between attitude towards the teaching profession and happiness in learning among undergraduate students, 2) to compare the attitude towards teaching profession among undergraduate students and 3) to compare the happiness in learning among undergraduate students. The sample consisted of 1st – 4th year undergraduate students at the faculty of education, Naresuan University of academic year 2022, totaling 321 students. The data were gathered by questionnaires and analyzed using Percentage, Mean, Standard Deviation, Pearson product moment correlation coefficient, One-way ANOVA, Post-Hoc Test, (Tukey's Test).

The findings indicated as follows: 1) Attitude towards teacher profession and happiness in studying of the sample were positive correlation at a high level with a statistical significance level of 05. 2) There were differences in mean scores of attitudes towards teacher profession between first year and fourth-year students with a statistical significance level of .05 and 3) There were differences in mean scores of happiness in learning between first-year students and fourth-year with a statistical significance level of .05. The results of this study can be used as information for developing or organizing activities to promote good attitudes towards the teaching profession and increase happiness in learning for students of all years.

Keywords: Attitude towards the teaching profession, Happiness in learning, Correlation, Naresuan University

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาสังคมให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การศึกษาจึงเป็นส่วนที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้สอดคล้องและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนความมั่นคงของชาติ ในฐานะที่การศึกษาเป็นกระบวนการผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ ครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการจัด

การศึกษาของชาติ เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น กระบวนการผลิตครู ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับและพัฒนาบทบาทหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูและมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพไว้ว่าผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูนั้นต้องมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าหรือมีคุณสมบัติอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพไว้ 3 ด้าน ดังนี้ 1. มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ 2. มาตรฐานการปฏิบัติงาน 3. มาตรฐานการปฏิบัติตน ตามที่ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562) ได้กำหนดมาตรฐานความรู้ประกอบด้วยคุณสมบัติต่อไปนี้คือ 1) ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) จิตวิทยาสำหรับครู 5) การวัดและประเมินผลการศึกษา 6) การบริหารจัดการในห้องเรียน 7) การวิจัยทางการศึกษา 8) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา 9) ความเป็นครู เมื่อพิจารณาพบว่าในข้อ 9) ความเป็นครู มีการบรรจุสาระความรู้ในเรื่องการสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูไว้ด้วย

ราชบัณฑิตยสถาน (2556 และ 2555) ได้ให้ความหมายของ เจตคติ ว่าหมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโน้มเอียงไปทางบวกหรือลบ เช่น ความรัก ความเกลียด และองค์ประกอบทางด้านความรู้ เจตคติที่เกิดขึ้นมักส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น การปลูกฝังให้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูจะก่อให้เกิดความเอนเอียงในทางบวกต่ออาชีพครูว่าเป็นอาชีพที่สำคัญต่อสังคม เป็นอาชีพในระดับวิชาชีพ เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถและวุฒิภาวะทุก ๆ ด้านเป็นอย่างมาก (สุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์ และคณะ, 2554) นิสิตครูระดับปริญญาตรีอยู่ในช่วงอายุ 18 - 22 ปี (ชั้นปีที่ 1 - 4) เป็นช่วงวัยที่กำลังมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ใหญ่อย่างเต็มตัว แต่สภาพจิตใจและอารมณ์ยังไม่มั่นคง อาจก่อให้เกิดความสับสนในตนเอง เกิดความขัดแย้งในจิตใจ และนำไปสู่ปัญหาทางสุขภาพจิตต่าง ๆ ได้ง่าย เช่น ความเครียดและภาวะซึมเศร้า (Townsend, 2011 อ้างอิงใน ธนพล บรรดาศักดิ์, 2560, น. 2) ปัทมา ทองสม (2554) ได้กล่าวถึง ความสุขในการเรียนไว้ว่าเป็นความรู้สึกซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน หมายถึง ความรู้สึกที่ผู้เรียนรับรู้ว่าเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสถาบัน ได้รับเกียรติและได้รับการยอมรับ ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากสถาบันที่ตนกำลังศึกษาอยู่เป็นประสบการณ์ ที่ลึกซึ้งของบุคคลต่อบริบทที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกหลายด้านรวมถึงความปลอดภัย การได้รับการยอมรับ การได้เป็นพวกพ้อง และยังรวมถึงความรู้สึกผูกพัน และการมีค่านิยมทั้งด้านวิชาชีพและค่านิยมส่วนตัวที่กลมกลืนสอดคล้องกับกลุ่ม เช่นเดียวกับ ธนพล บรรดาศักดิ์ (2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสุขในการเรียนไว้ว่า ความสุขในการเรียน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเรียนของนักศึกษา เพราะเป็นทั้งปัจจัยที่ส่งเสริมในการเรียนรู้ และเป็นผลที่เกิดจากการที่นักศึกษาได้เรียนรู้ เมื่อพิจารณาลักษณะของนักศึกษาที่มีความสุขในการเรียนรู้ จำแนกตามองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้และสรุปได้ว่า นักศึกษาที่สนใจใฝ่เรียนรู้ในวิชาที่เรียนมีเจตคติต่อวิชาชีพที่ดี มีความพึงพอใจต่อการเรียน มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและไม่มีความวิตกกังวลต่อการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจะส่งผลให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

ด้วยเหตุผลข้างต้นเจตคติต่อวิชาชีพครูจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่จะประกอบอาชีพครู ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพครู ความสุขในการเรียน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นสารสนเทศที่สำคัญให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนานิสิตนักศึกษา ในระดับอุดมศึกษาต่อไป

บททวนวรรณกรรม

เจตคติต่อวิชาชีพครู

จากการทบทวนเอกสารของผู้วิจัย ได้มีนักวิชาการนิยามความหมายของเจตคติต่อวิชาชีพครูไว้ ดังนี้ สมเกียรติ ทานอก (2552) กล่าวว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู หมายถึง อารมณ์ ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อวิชาชีพครูที่อาจเป็นไปในทางที่ดี (positive) ชัดแย้ง (negative) หรือเป็นกลาง (neutral) ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบเจตคติต่อวิชาชีพครู สอดคล้องกับ ชาญชัย สิทธิโชติ (2560) ได้กล่าวถึงเจตคติต่อวิชาชีพครูว่าหมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกที่มีต่อวิชาชีพครู ซึ่งแฝงความรู้สึก ทศนคติ และพฤติกรรม อยู่ในแต่ละบุคคลและพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมใด ๆ ต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครูที่มาเราในแง่ที่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ยอมรับ หรือไม่ยอมรับ ฟังพอใจ หรือไม่ฟังพอใจ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงปรากฏการณ์ทางความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมเข้าด้วยกัน เช่นเดียวกับ พิศุทธิภา เมธิกุล (2561) ได้กล่าวว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู หมายถึง การประเมินค่าเกี่ยวกับวิชาชีพครูในทำนองที่เป็นประโยชน์หรือโทษ ทำให้มีความรู้สึกโน้มเอียงไปทางชอบหรือพอใจมากถึงน้อยต่อวิชาชีพครู รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู นอกจากนี้ ชญารัตน์ บุญพูนศิริ (2561, น. 12) ที่ได้ศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพครู โดยศึกษาภายใต้ขอบเขตของเนื้อหาตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานของการปฏิบัติตนที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม และได้สรุปความหมายของเจตคติต่อวิชาชีพครูไว้ว่า เป็นความรู้สึกนึกคิดในจิตใจซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในของบุคคลที่จะแสดงออกมาให้เห็นทางพฤติกรรมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งซึ่งเกิดจากความรู้อยู่ และความรู้สึก กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติต่อวิชาชีพไว้ 3 ด้าน คือ ปัญญาหรือการรู้คิด อารมณ์หรือความรู้สึก และพฤติกรรม

จากความหมายของเจตคติต่อวิชาชีพครู สามารถสรุปได้ว่า เจตคติต่อวิชาชีพครู หมายถึง ความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านการกระทำและพฤติกรรมในทางบวกหรือทางลบที่มีผลต่อการประกอบวิชาชีพครูทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ซึ่งมีผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และความเชื่อที่มีต่อวิชาชีพครู สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้มาตรวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูของ ชญารัตน์ บุญพูนศิริ (2561) โดยมีองค์ประกอบของเจตคติทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ปัญญา

หรือการรู้คิด อารมณ์หรือความรู้สึก และพฤติกรรม ซึ่งผู้วิจัยนิยามศัพท์ไว้ดังนี้ 1) ด้านปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive) หมายถึง ความเชื่อหรือไม่เชื่อที่เกิดจากกระบวนการทางความคิดของนิสิตวิชาชีพครูตาม จรรยาบรรณของวิชาชีพครู 2) ด้านอารมณ์หรือความรู้สึก (Affective) หมายถึง ความรู้สึกทางอารมณ์ของ นิสิตวิชาชีพครูซึ่งอาจจะชอบหรือไม่ชอบ (Liking/ Disliking) เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยตามจรรยาบรรณของ วิชาชีพ และ 3) ด้านพฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง แนวโน้มหรือความพร้อมของการแสดงออกทาง พฤติกรรมที่นิสิตวิชาชีพครูจะปฏิบัติตนตามแบบแผนของจรรยาบรรณวิชาชีพครู

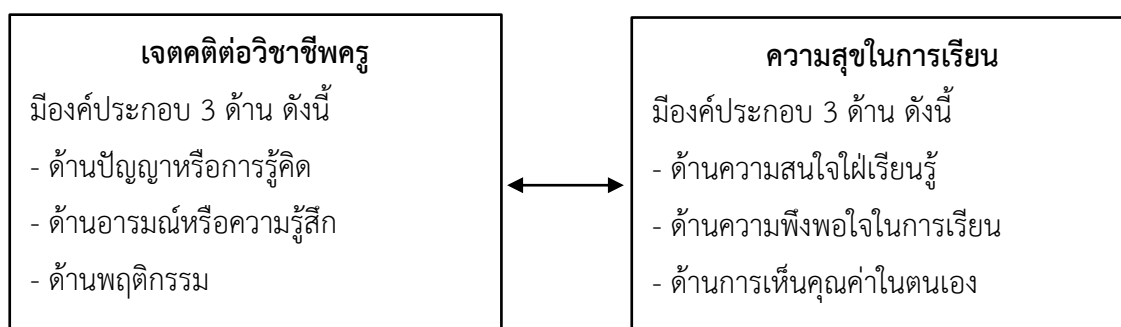
ความสุขในการเรียน

ความสุขในการเรียน เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่มีความพร้อมที่จะตั้งใจรับความรู้ ปฏิบัติและรับผิดชอบงานต่าง ๆ ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ เต็มที่ และเต็มศักยภาพ นำไปสู่การ เรียนรู้ที่ทำให้เกิดจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ สนุกสนานต่อกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถบริหารเวลา จัดการตนเอง ลำดับความสำคัญของภาระงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถ เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้ ขนิษฐา บุญมาวงษา (2561, น. 18) กล่าวว่า ความสุขในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียนที่แสดงออกถึง ความพึงพอใจ ความตั้งใจ สนใจ และความกระตือรือร้น ขณะที่มีการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากการเรียน การสอนที่มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่เครียด ไม่เบื่อหน่าย สามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก และมีกำลังใจในการแสวงหาความรู้ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อวิชาเรียน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้สอน ต่อเพื่อน และ ต่อบุคคลแวดล้อม เห็นคุณค่าของการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เช่นเดียวกับ ปานทิพย์ พอดิ (2564) ที่กล่าวว่า การเรียนอย่างมีความสุขก็คือการเรียนที่มีความพอใจ การที่ผู้เรียนสามารถเรียนวิชาใดอย่างมีความสุขได้นั้น แสดงว่าผู้เรียนมีความพอใจในวิชานั้น ผู้เรียนที่มี ความพอใจในวิชาใดจะต้องมีความรู้สึกรักหรือชอบวิชานั้น หนังสือตำราเรียนไม่สามารถทำให้ผู้เรียนรักหรือเกลียดได้แต่ผู้ที่มิบทบาทสำคัญ คือ ผู้สอน หากผู้สอนสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเห็นว่าบทเรียนนั้นง่าย และมีคุณค่าผู้เรียนจะรักและชอบวิชานั้น ในทางตรงข้าม ถ้าครูผู้สอนไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาได้ เมื่อผู้เรียนเห็นว่า การเรียนรู้เป็นเรื่องยากและไม่มีคุณค่า ผู้เรียนก็จะไม่ชอบวิชานั้น สอดคล้องกับ พิณพนธ์ คงวิจิตต์ (2556) ที่กล่าวถึงความสุขในการเรียนว่าหมายถึง ความรู้สึกดีที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ลงมือปฏิบัติและนำเสนอผลการเรียนรู้ตามความสนใจของตนเอง โดยได้รับการส่งเสริม จากผู้สอนด้วยความเอาใจใส่จนสามารถนำความรู้ ทักษะ และคุณค่าที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ กมล โพธิเย็น (2559) กล่าวถึง การเรียนรู้อย่างมีความสุขว่าเป็นสภาวะการณ์ที่สำคัญอันจะช่วยให้ผู้เรียน สามารถก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางในการเรียนรู้ได้โดยง่ายและยังสามารถมองเห็นคุณค่าจากสิ่งที่เรียนรู้ว่า ตนเองจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะหากผู้เรียนมีความพึงพอใจหรือเกิดความสุขใจต่อสิ่งที่ตน กำลังจะเรียนรู้แล้ว พฤติกรรมการตอบสนองและผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้นตามมาโดยไม่ยากนัก ซึ่งพบว่า องค์ประกอบของความสุขในการเรียนของผู้เรียนสะท้อนออกมาให้เห็นว่า ผู้เรียนเกิดความสุขหรือ

มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ใน 3 ด้าน คือ ความสนใจใฝ่เรียนรู้ ความพึงพอใจในการเรียน และการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากความหมายของความสุขในการเรียนที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้นิยามไว้นั้น สรุปได้ว่า ความสุขในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกที่ดี เพลิดเพลินต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งส่งผลถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ มุ่งมั่น ตั้งใจ กระตือรือร้น มีกำลังใจในการแสวงหาความรู้ สนใจใฝ่คว้า อยากที่จะรู้ เกิดความสนุกสนานกับการเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไป สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ กมล โพธิเย็น (2559) เกี่ยวกับองค์ประกอบของความสุขในการเรียน 3 ด้าน ได้แก่ ความสนใจใฝ่เรียนรู้ ความพึงพอใจในการเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งผู้วิจัยนิยามศัพท์ไว้ดังนี้ 1) ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมของนิสิตที่สะท้อนให้เห็นว่านิสิตเกิดความสุขในการเรียนรู้ หรือมีความพึงพอใจที่ได้เรียนรู้ แสดงถึงความปรารถนา ความอยากรู้อยากเห็น ความกระตือรือร้น ความสนใจ ความพอใจ การเอาใจใส่ในการเรียนรู้ของนิสิต และความพร้อมที่จะแสวงหาความรู้หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ 2) ด้านความพึงพอใจในการเรียน หมายถึง พฤติกรรมของนิสิตที่สะท้อนให้เห็นว่านิสิตเกิดความสุขในการเรียนรู้หรือมีความพึงพอใจในการเรียนรู้อันจะกลายเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือภาพลักษณ์ที่เหมาะสม 3) ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมของนิสิตที่สะท้อนให้เห็นว่านิสิตมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง เข้าใจตนเองและชีวิตตามความเป็นจริงอย่างสมเหตุสมผลไม่บิดเบือน รับรู้ถึงข้อดี ยอมรับข้อจำกัดและความผิดพลาดของตนเอง รวมถึงสภาพการณ์ของสิ่งแวดล้อมสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น ๆ ได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพครูและความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 1,592 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2565 ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 321 คน ซึ่งได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1976 อ้างอิงใน กัลยา วาณิชยปัญญา, 2546, น. 26) และดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วย เพศ และชั้นปีที่กำลังศึกษา ซึ่งแบบสอบถามในส่วนนี้ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive) ด้านอารมณ์หรือความรู้สึก (Affective) และด้านพฤติกรรม (Behavioral) รวมจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 69 ข้อ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) ได้แก่ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ ปรับปรุง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความสุขในการเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ ด้านความพึงพอใจในการเรียน และด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง รวมจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 37 ข้อ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) ได้แก่ ดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ ปรับปรุง

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตัวแปรเจตคติต่อวิชาชีพครูและตัวแปรความสุขในการเรียน
2. สร้างแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนที่มีข้อความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ได้กำหนดไว้
3. นำแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) และนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC โดยกำหนดเกณฑ์ ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปจึงนำข้อความไปใช้ได้ ซึ่งข้อความมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00
4. นำแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำผลการตอบแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครู มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .985 และแบบสอบถามความสุขในการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .967
5. จัดพิมพ์แบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนฉบับจริงพร้อมนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียน จำนวน 321 ฉบับ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนมา จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยการหาความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์เจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียน โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียน โดยใช้สถิติทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันโปรดักโมเมนต์ (Pearson product moment correlation coefficient: r_{xy})
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนของนิสิตชั้นปีต่าง ๆ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการทดสอบของตุ๊กกี (Tukey's Test)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัยรวมทั้งแปลความหมายตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศและชั้นปี

ชั้นปี	เพศชาย	เพศหญิง	รวมจำนวน (คน)	ร้อยละ
1	39	33	72	22.4
2	33	40	73	22.7
3	28	58	86	26.8
4	49	41	90	28.0
รวม	149	172	321	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 321 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.6 และเพศชาย ร้อยละ 46.4 ส่วนใหญ่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 28.0 รองลงมาคือ นิสิตชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 26.8 นิสิตชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 22.7 และนิสิตชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 22.4 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 เจตคติต่อวิชาชีพครูและความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของเจตคติต่อวิชาชีพครูและความสุขในการเรียนของนิสิตปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ตัวแปร	องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
เจตคติต่อ วิชาชีพครู	ด้านปัญญาหรือการรู้คิด	4.54	.43	ดีมาก
	ด้านอารมณ์หรือความรู้สึก	4.56	.45	ดีมาก
	ด้านพฤติกรรม	4.59	.44	ดีมาก
	รวม	4.56	.42	ดีมาก
ความสุข ในการเรียน	ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้	4.25	.55	ดี
	ด้านความพึงพอใจในการเรียน	4.32	.54	ดี
	ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง	4.42	.48	ดี
	รวม	4.33	.48	ดี

จากตารางที่ 2 พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = .42) ประกอบด้วย ด้านพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = .44) รองลงมาคือ ด้าน

อารมณ์หรือความรู้สึก ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = .45) และด้านปัญหาหรือการรู้คิด ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = .43) ตามลำดับ และพบว่าความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.48) ประกอบด้วย ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = .48) รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจในการเรียน ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = .54) และด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = .55) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตัวแปร	ด้านความสนใจ ใฝ่เรียนรู้ (Y1)	ด้านความ พึงพอใจใน การเรียน (Y2)	ด้านการเห็น คุณค่าในตนเอง (Y3)	ความสุข ในการเรียน (Y)
องค์ประกอบด้านปัญญา (X1)	.49**	.43**	.42**	-
องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (X2)	.50**	.48**	.52**	-
องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (X3)	.58**	.54**	.51**	-
เจตคติต่อวิชาชีพครู (X)	-	-	-	.72**

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .42 ถึง .70 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลางถึงสูงในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกคู่

เมื่อพิจารณารายคู่ระหว่างองค์ประกอบย่อยของเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียน พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ เจตคติต่อวิชาชีพครู ด้านพฤติกรรม กับความสุขในการเรียน ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .58 รองลงมาคือ เจตคติต่อวิชาชีพครู ด้านพฤติกรรมกับความสุขในการเรียน ด้านความพึงพอใจในการเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .54 และเจตคติต่อวิชาชีพครู ด้านอารมณ์หรือความรู้สึกกับความสุขในการเรียน ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .52 ตามลำดับ ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์กันระดับสูงในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพครูและความสุขในการเรียนของนิสิตชั้นปีต่าง ๆ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเจตคติต่อวิชาชีพครูและความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ชั้นปี	N	เจตคติต่อวิชาชีพครู			ความสุขในการเรียน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	72	4.67	0.35	ดีมาก	4.43	0.47	ดี
2	73	4.57	0.42	ดีมาก	4.37	0.50	ดี
3	86	4.57	0.44	ดีมาก	4.38	0.48	ดี
4	90	4.45	0.45	ดี	4.19	0.46	ดี
Total	321	4.56	0.42	ดีมาก	4.33	0.48	ดี

จากตารางที่ 4 พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.42) โดยนิสิตชั้นปีที่ 1 มีเจตคติต่อวิชาชีพครูสูงสุดในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.35) และนิสิตชั้นปีที่ 4 มีเจตคติต่อวิชาชีพครูระดับต่ำสุดในระดับดี ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.45) และความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.48) และทุกด้านอยู่ในระดับดี โดยนิสิตชั้นปีที่ 1 มีความสุขในการเรียนสูงสุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.47) และนิสิตชั้นปีที่ 4 มีระดับความสุขต่ำสุด ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.46)

ตารางที่ 5 แสดงผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพครูและความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตัวแปร	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Difference
เจตคติต่อวิชาชีพครู						
Between Groups	1.89	3	.63	3.59*	.014	ชั้นปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.67$)
Within Groups	55.64	317	.17			กับชั้นปีที่ 4
Total	57.53	320				($\bar{X} = 4.45$)
ความสุขในการเรียน						
Between Groups	2.83	3	.94	4.14*	.007	ชั้นปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.33$)
Within Groups	72.15	317	.23			กับชั้นปีที่ 4
Total	74.98	320				($\bar{X} = 4.19$)

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างกันคือ นิสิตชั้นปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.35) กับนิสิตชั้นปีที่ 4 ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.45) และผลการเปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างกันคือ นิสิตชั้นปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.47) กับนิสิตชั้นปีที่ 4 ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.46)

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูและความสุขในการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพครูและความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีต่าง ๆ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างกันคือ นิสิตชั้นปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.35) กับนิสิตชั้นปีที่ 4 ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.45) และความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างกันคือ นิสิตชั้นปีที่ 1 ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.47) กับนิสิตชั้นปีที่ 4 ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.46)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูและความสุขในการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากเจตคติต่อวิชาชีพครูเป็นความรู้สึกและแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของนิสิตที่แสดงออกมาทางด้านการคิด อารมณ์ความรู้สึก และการแสดงพฤติกรรมในทางบวกหรือทางลบซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเลือกเข้าศึกษาในคณะที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพครูของนิสิตในอนาคต และหากนิสิตมีเจตคติต่อวิชาชีพครูทางบวกก็จะทำให้นิสิตมีความตั้งใจที่จะเป็นครู นิสิตจะมีความมุ่งมั่นในการศึกษาพยายามทำให้ตนเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี เพื่อความก้าวหน้าในชีวิต มีความสุขในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ จริยา โสสีดา และ สุรเดช ประยูรศักดิ์ (2563) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความสุขในการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสุขในการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมี

ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความสุขในการเรียนของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ญัฐศรียา จักรสมศักดิ์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตนเอง ด้านครอบครัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสังคม กับความสุขของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านตนเอง ด้านครอบครัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสังคมมีสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความสุขของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การเปรียบเทียบเจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างกันคือ นิสิตชั้นปีที่ 1 กับนิสิตชั้นปีที่ 4 เนื่องมาจากเจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับแตกต่างกัน นิสิตชั้นปีที่ 1 เพิ่งเข้าเรียนสู่สถาบันการศึกษาวิชาชีพครูและเริ่มเรียนได้เพียง 1 ปี ยังไม่ได้ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมถึงยังไม่คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระบบการจัดการเรียนการสอน สถานที่ กลุ่มเพื่อน และในลักษณะธรรมชาติของนิสิตชั้นปีที่ 1 ก็จะมีลักษณะการมองโลกในแง่ดี เรียบง่าย อ่อนโยน เชื่อฟัง มักสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบด้าน ดังนั้น นิสิตจะมองทุกสถานการณ์ส่วนใหญ่ในเชิงบวก สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 4 เป็นนิสิตปีสุดท้ายซึ่งได้เรียนวิชาที่เกี่ยวกับวิชาชีพครูมากขึ้นและได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแล้วอาจพบเจอกับอุปสรรคต่าง ๆ ที่ต้องใช้สติปัญญาแก้ไขสถานการณ์ที่พบเจอให้ผ่านพ้นไปด้วยดี ทำให้เข้าใจธรรมชาติของวิชาชีพครูมากขึ้นว่าต้องมีทั้งสถานการณ์เชิงบวกและเชิงลบ ดังนั้น เมื่อนิสิตแต่ละชั้นปีได้รับการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ต่างกัน จึงส่งผลให้นิสิตชั้นปีที่ 1 และนิสิตชั้นปีที่ 4 มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยาณี ณ นคร และ อรุณ น้อยอุดม (2563) ได้ทำการศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลในยุคศตวรรษที่ 21: มุมมองของนักศึกษาพยาบาลโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี พบว่า มุมมองของนักศึกษาที่มีต่อเจตคติวิชาชีพพยาบาลในยุคศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับดี นักศึกษามีเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่ามีนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 มีเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลที่แตกต่างกับนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์ และคณะ (2554) ได้ทำการศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน พบว่า นิสิตมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับดี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ตามเพศ สาขาที่ศึกษา ชั้นปี และคะแนนเฉลี่ยสะสมที่แตกต่างกันของนิสิต

การเปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีต่าง ๆ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างกันคือ นิสิตชั้นปีที่ 1 กับนิสิตชั้นปีที่ 4 เนื่องมาจากนิสิตชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่ได้เลือกเข้ามาศึกษาต่อในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรด้วยความสนใจ ฟังพอใจ เป็นความรู้สึกแรกเริ่มที่ส่งเสริมให้นิสิตเกิดความตื่นตัวในการเข้าร่วมหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นประสบการณ์ที่แปลกใหม่ สนุกสนาน รู้สึกชอบทำให้เกิดความรู้สึกทางบวกกับหลายสิ่งรอบตัวในรั้วมหาวิทยาลัย เมื่อนิสิตเกิดความรู้สึกทางบวก หรือเกิดความพึงพอใจแล้วนั้นย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ของนิสิต ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี เพลิดเพลินต่อการเรียนรู้ ส่งผลถึง

พฤติกรรมการเรียนรู้ ทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ มุ่งมั่น ตั้งใจ กระตือรือร้น มีกำลังใจในการแสวงหาความรู้ เกิดความสนุกสนานกับการเรียนรู้ และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการมีสัมพันธภาพที่ดีกับ ผู้สอนและเพื่อน ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์รอบตัวได้ดี ส่งผลให้นิสิตชั้น ปีที่ 1 มีระดับความสุขในการเรียนสูงสุดอยู่ในระดับดี ส่วนนิสิตชั้นปีที่ 4 เนื่องด้วยภาระงาน หน้าที่ และการ ปรับตัวกับสังคมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะออกไปเจอกับ ประสบการณ์จริง ด้วยบทบาทที่ต้องปรับจากนิสิตที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยไปเป็นนิสิตที่โรงเรียนเพื่อฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ การเป็นนิสิตครูทำหน้าที่สอนศิษย์ อาจส่งผลให้นิสิตเกิดความกดดัน คาดหวัง กังวล หรือ มีหลายสิ่งที่ต้องรับมือ ต้องปรับตัว เพื่อเตรียมก้าวเข้าสู่สังคมการทำงานจริง เหตุผลดังกล่าวจึงมีส่วนทำให้นิสิต ชั้นปีที่ 4 มีระดับความสุขต่ำสุด และด้วยบริบท ภาระ หน้าที่ ความรับผิดชอบโดยรวมของชั้นปีที่ 4 ที่มี มากกว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 จึงส่งผลให้ผลการเปรียบเทียบความสุขในการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 กับนิสิตชั้นปีที่ 4 แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ภมรพรรณ ยุระยาตร์, ฐาปนี สีเฉลียว และกฤตยชญ์ ไชยคำภา (2565) ได้ทำการศึกษา สุขภาวะทางจิตของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตมีสุขภาวะทางจิตโดย รวมอยู่ในระดับมาก และนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มี เพศ ชั้นปี คณะ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ต่างกัน มีสุขภาวะทางจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษา ของ พรพรรณ ศรีโสภา ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์ และกิ่งดาว การะเกด (2556) ได้ศึกษาการเรียนรู้อย่างมี ความสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนิสิตพยาบาล พบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้อย่างมีความสุขอยู่ใน ระดับสูง คะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนิสิตชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูกับความสุขในการเรียนมีความสัมพันธ์กันสูง ดังนั้น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตมีความรักและ ศรัทธาในวิชาชีพครู เกิดจิตวิญญาณความเป็นครูมากขึ้นนอกเหนือจากกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ประสบการณ์ที่ทำให้ นิสิตเกิด ความภาคภูมิใจ สามารถเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของวิชาชีพครู เพื่อให้นิสิตได้รู้จักตัวตนมากขึ้นและสามารถทบทวน ตนเองว่า ชอบในอาชีพครูหรือไม่ และมีความสุขในการเรียนหรือไม่ หากไม่ชอบหรือรู้ตัวเร็วขึ้นจะเป็น ประโยชน์ในการตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนสายอาชีพต่อไป

2. จากผลการศึกษา พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 และนิสิตชั้นปีที่ 4 มีเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุข ในการเรียนแตกต่างกัน โดยรวมนิสิตชั้นปีที่ 4 มีเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนอยู่ในระดับต่ำสุด

ผลการศึกษาดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับใช้ประกอบการพัฒนาหรือจัดกิจกรรมการส่งเสริมเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดีและเพิ่มความสุขในการเรียนให้กับนิสิตทุกชั้นปี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยการศึกษาเปรียบเทียบชั้นปี หากมีการศึกษาเพิ่มเติมอาจทำการเปรียบเทียบแยกเป็นสาขาวิชาซึ่งอาจจะได้ข้อค้นพบที่แตกต่างไปจากเดิม

2. การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อค้นหาคำตอบ หากในการวิจัยครั้งต่อไปต้องการความลึกซึ้งของคำตอบผู้ที่สนใจอาจจะทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเกี่ยวกับการศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพครูและมีความสุขในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

เอกสารอ้างอิง

กมล โพธิเย็น. (2559). การจัดการเรียนรู้เพื่อนำความสุขสู่ผู้เรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 13(2), 122-126. สืบค้นจาก

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/suedujournal/article/view/91833/72018>.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชนิษฐา บุญมาวงษา. (2561). *ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา). สืบค้นจาก <https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/7689>.

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (20 มีนาคม 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง. หน้า 18-20.

จริยา โสสีดา และสุรเดช ประยูรศักดิ์. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความสุขในการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการวัดประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. 1(1), 21-30. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mesr/article/view/244410/165348>.

ชญารัตน์ บุญพุกมิตร. (2561). *การพัฒนามาตรวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูตามโมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติ : การทดสอบปรับเหมาะแบบพหุมิติด้วยคอมพิวเตอร์*. (ดุขนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและเทคโนโลยีทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา). สืบค้นจาก <https://webopac.lib.buu.ac.th/Catalog/BibItem.aspx?BibID=b00255313>.

ชาญชัย สิทธิโชติ. (2560). *การพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความทุ่มเทในการจัดการเรียนรู้ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.

- (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม). สืบค้นจาก <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/299/1/56030581007.pdf>.
- ณัฐศรียา จักรสมศักดิ์, สหรัฐฯ ศรีพุทธา, วันวิสา ป้อมประสิทธิ์, ชัยยุทธ สุทธิดี, วีระศักดิ์ กุลณะวะ และ อภิศิษฐ์ เสน่ห์วงศ์. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตนเอง ด้านครอบครัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสังคม กับความสุขของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 17(1), 40-52. สืบค้นจาก <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/JOEMSU/article/view/1200/1013>.
- ธนพล บรรดาศักดิ์. (2560). ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างความแข็งแกร่งในชีวิตต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช, มหาวิทยาลัยบูรพา). สืบค้นจาก https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57920199.pdf.
- ปัทมา ทองสม. (2554). การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*. 4(1), 90. สืบค้นจาก <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JNAE/article/view/1561/1277>.
- ปานทิพย์ พอดี. (2564). รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุข (FART). *วารสารวิชาการสังคมมนุษย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. 11(1), 78-90. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humannstru62/issue/download/16874/4331>.
- ปิยาณี ณ นคร และ อุ่น น้อยอุดม. (2563). การศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพพยาบาลในยุคศตวรรษที่ 21: มุมมองของนักศึกษาพยาบาลโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 21(2), 349-357. สืบค้นจาก <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/238990/166235>.
- พรพรรณ ศรีโสภา ภารภัทร เสงอุดมทรัพย์ และกิ่งดาว การะเกด. (2556). การเรียนรู้ที่มีความสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนิสิตพยาบาล. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*. 27(2), 16-29. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JPNMH/article/view/21171/18321>.
- พัฒนพงศ์ คงวิจิตร. (2556). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้รูปแบบการสอนเบรนท์เกิร์ตที่มีต่อความสุขในการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*. 9(1), 298-302. สืบค้นจาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/34797/28871>.
- พิศุทธิภา เมธิกุล. (2561). รายงานวิจัยปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. สืบค้นจาก <https://cms.dru.ac.th/jspui/handle/123456789/1473>.

- ภมรพรรณ บุระยาตร์, ธาปนี สีเนลิยว และกฤตยชญ์ ไชยคำภา. (2565). การศึกษาสุขภาวะทางจิตของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 16(2), 192-208. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU/issue/download/17074/4422>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์, มยุรี ถนอมสุข, บรรจบ ภิรมย์คำ, สมบุญ ศิลปรุ่งธรรม, อรวรรณ ทองเพิ่ม, และ อธิเกียรติ ทองเพิ่ม. (2554). ทศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. ใน เอกสารการประชุมวิชาการ ตามรอยพระยุคลบาทเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน ครั้งที่ 8. (น. 537-546). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- สมเกียรติ ทานอก. (2552). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเจตคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตโดยใช้โมเดลโค้งพัฒนาการเหลื่อมเวลาระยะยาวที่มีตัวแปรแฝง. วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา. 9(2), 16-29. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RMCS/article/view/45784>.

การปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Adjustment and Financial Literacy of First-year Students living on
Campus Housing, Faculty of Education
Chiang Mai Rajabhat University

รัตนวัชร เพ็ญรัตนหิรัญ

Rattanawat Penrattanahiran

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University

E-mail : rattanawat_pen@cmru.ac.th

Date Received : 19 June 2023 Date Revised : 23 May 2024

Date Accepted : 23 May 2024 Date Published online : 27 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 และ 2) เปรียบเทียบการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 349 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีความสามารถในการปรับตัวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านกิจกรรม ส่วนระดับความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 79.9 ของจำนวนนักศึกษา โดยพฤติกรรมทางการเงิน ร้อยละ 71.91 ของจำนวนนักศึกษา และทัศนคติทางการเงินร้อยละ 91.67 ของจำนวนนักศึกษาซึ่งอยู่ในระดับสูง ยกเว้นความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.88% ของจำนวนนักศึกษา และ 2) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิหลังด้านเพศ อายุ ผลการเรียน การพักอาศัย และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือน มีการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มีภูมิหลังด้านกลุ่มสาขาวิชา มีการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การปรับตัว ความฉลาดรู้ทางการเงิน นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์

Abstract

The objective of this research were 1) to study the adjustment and financial literacy of first-year students living on campus housing, and 2) to compare the adjustment and financial literacy of first-year students living on campus housing with different socio-demographic. The sample consisted of 349 first-year students living on campus housing from the Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University, selected using by stratified random sampling technique. The research instrument was an adjustment and financial literacy scale. Statistics employed for analyses included percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way MANOVA. The result of the study were as follows: 1) First-year students had a high level of overall adjustment with the highest levels of adjustment such as instructor, peer groups, and activities. Moreover, their level of financial literacy was high with 79.9% of students, financial behaviour in 71.91% of students and financial attitudes are high levels in 91.67% of students, However, it is noteworthy that the level of financial knowledge was only at a moderate level, with 59.88% of students 2) The first-year students' socio-demographic had a no significant difference in adjustment and financial literacy, such as gender, age, academic performance, residential status, and monthly financial support from family. However, significant differences are observed in adaptation and financial literacy among students from different field of study, with a statistical significance level of .05.

Keywords: Adjustment, Financial Literacy, First-year students living on Campus Housing, Faculty of Education.

บทนำ

การปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงิน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่และความสำเร็จของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 1 การปรับตัวให้เข้ากับการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยเป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับนักศึกษาทุกคน เนื่องจากต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมและทางวิชาการใหม่ อีกทั้งในขณะเดียวกันนักศึกษายังต้องมีความฉลาดรู้ทางการเงิน เพื่อตัดสินใจทางการเงินอย่างรอบคอบ การวางแผนการใช้จ่าย การออม และการลงทุนเกี่ยวกับเงินในอนาคต การปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงิน จึงถือว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญในการช่วยให้นักศึกษาสามารถที่จะใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในการเรียนมหาวิทยาลัย งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มักจะประสบความ

ยุ่งยากเกี่ยวกับการปรับตัวทำให้เกิดผลกระทบหลายประการ เช่น ความรู้สึกโดดเดี่ยว ความคิดถึงบ้าน ความเหงา ความวิตกกังวล ความเครียด ความกลัวจากความล้มเหลว และกลัวการไม่ได้ยอมรับจากเพื่อน เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาพจิตในเชิงลบนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าและการล้มเหลวทางการเรียนของนักศึกษา (Anbesaw, Beyene & Kefale, 2022; Sevinç & Gizir, 2014) ส่วนความฉลาดรู้ทางการเงินยังพบว่า นักศึกษาส่วนมากร้อยละ 69 ประสบปัญหาทักษะการจัดการทางการเงินขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ส่งผลทำให้เกิดความเครียดเพิ่มขึ้น มีผลการเรียนลดลง และการออกกลางคัน (NEFE, 2014) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Elliott & Healy (2001) ที่พบว่า ความกังวลเรื่องการเงินเป็นสาเหตุที่มีนัยสำคัญของความเครียดสำหรับ นักศึกษามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 มีความเสี่ยงเป็นพิเศษต่อความเครียดทางการเงินและการขาดความฉลาดรู้ทางการเงิน (Robb & Woodyard, 2011) ทั้งนี้อาจมาจากการแข่งขันใน ความต้องการ ประสบการณ์ที่มีขีดจำกัดในการบริหารจัดการเกี่ยวกับเงินของตนเอง จึงส่งผลทำให้เป็นหนี้ ที่เพิ่มขึ้น ผลการเรียนลดลง และความเป็นอยู่ที่ดีโดยรวมลดลง (Danes & Hira, 1987) จากข้อมูลในส่วนนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญ ความจำเป็น และสภาพปัญหาของการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงิน นับว่าเป็นตัวทำนายที่สำคัญของ ความสำเร็จทางวิชาการและความเป็นอยู่ที่ดีโดยรวมของการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย (Rani & Siwach, 2023) ทั้งนี้ยังมีงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษามหาวิทยาลัยมี ความสัมพันธ์กัน โดยนักศึกษาที่สามารถปรับตัวเข้ากับชีวิตในมหาวิทยาลัยได้ จะมีความฉลาดรู้ทางการเงินใน ระดับที่สูง (Kamel & Sahid, 2021) ในทำนองเดียวกันนักศึกษาที่มีความฉลาดรู้ทางการเงินในระดับสูง มีแนวโน้มประสบความสำเร็จในการปรับตัวเข้ากับชีวิตในมหาวิทยาลัย (Lee & Kim, 2021) ฉะนั้นการปรับตัว และความฉลาดรู้ทางการเงินนั้นมีความสัมพันธ์กันและมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยอย่างมาก

จากประเด็นข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยทางคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีแนวทางรูปแบบพัฒนาและผลิตคุรุลักษณะเฉพาะซึ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคน จะต้องพักอาศัยอยู่ประจำหอพักภายในมหาวิทยาลัย การปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินจึงเป็นเรื่อง สำคัญสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาและเปรียบเทียบการปรับตัว และความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 โดยคาดหวังว่าผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำให้ ทราบข้อมูลหลายประการว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่อยู่หอพักในมหาวิทยาลัย มีการปรับตัวและความฉลาดรู้ ทางการเงินอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด ด้านใดที่จำเป็นที่จะต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนอย่างเร่งด่วน นักศึกษาที่มีเพศ อายุ กลุ่มสาขาวิชา ผลการเรียน การพักอาศัย และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือน ที่แตกต่างกัน จะมีการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินหรือไม่อย่างไร แล้วลักษณะประเภทเช่นไรที่ควรให้ การสนับสนุนและให้การช่วยเหลือเป็นพิเศษ ดังนั้นข้อมูลเหล่านี้จะสะท้อนถึงสภาพปัญหาที่เป็นอยู่และ ประเด็นที่สำคัญ โดยคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การจัดลำดับ ความสำคัญของการจัดหาแหล่งทรัพยากรในการสนับสนุนทั้งด้านการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงิน สำหรับนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 รวมทั้งวางแผนแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนนักศึกษาให้มี

ความสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ และรู้จักวางแผนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับเงินได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนและการเงินในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีภูมิหลังแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ กลุ่มสาขาวิชา ผลการเรียน การพักอาศัย และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือน

ขอบเขตของการศึกษา

- 1) การปรับตัว (Adjustment) ได้แก่ 1.1) ด้านการเรียนรู้ (Learning) 1.2) ด้านผู้สอน (Instructor) 1.3) ด้านกลุ่มเพื่อน (Peer group) 1.4) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) และ 1.5) ด้านกิจกรรม (Activities) (นิรมล สุวรรณโคตร, 2553; Pascarella & Terenzini, 2005; Schroeder & Prentice, 1998; Tinto, 1987)
- 2) ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy) ได้แก่ 2.1) ความรู้ทางการเงิน (Financial knowledge) 2.2) พฤติกรรมทางการเงิน (Financial behaviour) และ 2.3) ทศคติทางการเงิน (Financial attitudes) (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559; Atkinson & Messy, 2012; OECD, 2016)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,024 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างในเก็บข้อมูลครั้งนี้ โดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าไว้ 5% คือ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนประชากรโดยจำแนกตามเพศ อายุ กลุ่มสาขาวิชา และผลเรียน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเกินกว่าที่ได้กำหนดและได้รับการตอบรับกลับมา จำนวน 349 คน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) กลุ่มสาขาวิชา 4) ผลการเรียน 5) การพักอาศัย 6) จำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบวัดการปรับตัว จำนวน 41 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการเรียนรู้ (Learning) จำนวน 13 ข้อ 2) ด้านผู้สอน (Instructor) จำนวน 6 ข้อ 3) ด้านกลุ่มเพื่อน (Peer group) จำนวน 7 ข้อ 4) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) จำนวน 7 ข้อ และ 5) ด้านกิจกรรม (Activities) จำนวน 8 ข้อ เป็นแบบวัดแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 3.26-4.00 หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.25 หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.76-2.50 หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.75 หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงิน จำนวน 24 ข้อ ได้แก่ 1) ความรู้ทางการเงิน (Financial knowledge) จำนวน 8 ข้อ 2) พฤติกรรมทางการเงิน (Financial behaviour) จำนวน 8 ข้อ และ 3) ทศคติทางการเงิน (Financial attitudes) จำนวน 8 ข้อ โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมายระดับความฉลาดรู้ทางการเงิน เทียบเคียงกับการแปลความหมายจากผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2559 โดยธนาคารแห่งประเทศไทยมีเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมาย ดังนี้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2559; Atkinson & Messy, 2012; OECD, 2016)

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมายระดับความฉลาดรู้ทางการเงิน

เกณฑ์คะแนนเต็ม	คะแนนต่ำ จำนวน (ร้อยละ)	คะแนนปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	คะแนนสูง จำนวน (ร้อยละ)
ความรู้ทางการเงิน (8 คะแนน)	≤ 2	3-5	≥ 6
พฤติกรรมการทางการเงิน (25 คะแนน)	≤ 8	9-16	≥ 17
ทัศนคติทางการเงิน (40 คะแนน)	≤ 13	14-26	≥ 27
ความฉลาดรู้ทางการเงิน (73 คะแนน)	≤ 24	25-48	≥ 49

วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษางานวิจัย บทความวิชาการ หนังสือ และตำราที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการปรับตัวของนิรมล สุวรรณโคตร (2553), Pascarella & Terenzini, (2005), Schroeder & Prentice (1998) และ Tinto (1987) และ

แนวคิดความฉลาดรู้ทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย (2559), Atkinson & Messy (2012) และ OECD (2016) มาเป็นฐานในการสร้างแบบวัดการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินสำหรับนักศึกษาหอพัก ชั้นปีที่ 1

2. นำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยและแนวคิดข้างต้น มาสังเคราะห์เขียนเป็นนิยามศัพท์เฉพาะและใช้ประกอบการแนวคิดและหลักการในการกำหนดโครงสร้างและออกแบบข้อคำถามในการสร้างแบบวัดการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงิน โดยผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามตามนิยามศัพท์ครบตามประเด็นโครงสร้างของแนวคิดการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงิน

3. นำแบบวัดการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินมอบให้กับผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา จำนวน 3 คน ทำการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา (IOC) ความเหมาะสมของการใช้ภาษาในแบบวัดการวัดตรงกับนิยามศัพท์และตรงตามสภาพที่เป็นจริง เพื่อให้ได้แบบวัดที่มีความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา

4. ดำเนินการคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.66-1.00 โดยแบบวัดการปรับตัว จำนวน 56 ข้อ และแบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงิน จำนวน 24 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบวัดการปรับตัวและแบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงิน แล้วตัดข้อคำถามของแบบวัดการปรับตัวที่ไม่ผ่านเกณฑ์เหลือเพียง จำนวน 41 ข้อ โดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.86 ส่วนแบบวัดความฉลาดรู้ทางการเงินผ่านเกณฑ์ทุกข้อ จำนวน 24 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.91

5. นำแบบวัดการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินที่ผ่านการหาคุณภาพ มาจัดทำเป็นแบบวัดฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปสู่การเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอความอนุเคราะห์ให้อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 ในรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู และทำการแจ้งและชี้แจงรายละเอียดให้อาจารย์ผู้สอนทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

2. จัดส่งลิงก์ Google form ให้กับอาจารย์ผู้สอน เพื่อดำเนินการส่งแบบฟอร์มออนไลน์ในการสำรวจการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 360 คน

3. เมื่อครบระยะเวลา 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้รับข้อมูลการตอบกลับจากนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 โดยมีนักศึกษาตอบกลับจำนวน 357 คน และทำการตรวจสอบและคัดเลือกข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ในการเข้าสู่การวิเคราะห์ได้เพียงจำนวน 349 คน ที่สามารถนำมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยต่อไป

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 จำนวน 349 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 67.60 มีอายุ 18 ปี จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 ส่วนใหญ่เรียนอยู่ในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 14 มีผลการเรียน (เกรดเฉลี่ย) ระหว่าง 3.51-4.00 จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 44.40 ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 62.80 และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือนส่วนมากอยู่ในระหว่าง 3,001-4,000 บาท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 23.20

1.1 ผลการวิเคราะห์การปรับตัวของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1

ตารางที่ 2 ความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1

การปรับตัว	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการเรียนรู้ (Learning)	2.97	0.29	มาก
2. ด้านผู้สอน (Instructor)	3.55	0.39	มากที่สุด
3. ด้านกลุ่มเพื่อน (Peer group)	3.49	0.35	มากที่สุด
4. ด้านสภาพแวดล้อม (Environment)	2.89	0.47	มาก
5. ด้านกิจกรรม (Activities)	3.31	0.36	มากที่สุด
รวม	3.16	0.32	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีความสามารถในการปรับตัวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.16$, S.D.=0.32) โดยนักศึกษามีการปรับตัวมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 3.55$, S.D.= 0.39) ด้านกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 3.49$, S.D.= 0.35) และด้านกิจกรรม ($\bar{X} = 3.31$, S.D.= 0.36) ส่วนด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.97$, S.D.= 0.29) และด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 2.89$, S.D.= 0.47) อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการเรียนรู้ (Learning) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีความสามารถในการปรับตัวด้านการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.97$, S.D.= 0.29) โดยนักศึกษามีการปรับตัวด้านการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือ การเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ การทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันเวลา และเตรียมอุปกรณ์การเรียนอย่างครบถ้วน ส่วนการปรับตัวด้านการเรียนที่ควรพัฒนาเพิ่มขึ้นคือ การกลับมาทบทวนเนื้อหาที่เรียนหลังจากการเรียนในแต่ละวัน และการมีความรู้สึว่าการเรียนเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ

2) ด้านผู้สอน (Instructor) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีความสามารถในการปรับตัวด้านผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.55$, S.D.= 0.39) โดยนักศึกษามีการปรับตัวด้านผู้สอนได้เป็นอย่างดีที่สุด คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงในการเรียน การสื่อสารกับอาจารย์ด้วยถ้อยคำสุภาพและ

ถูกกาลเทศะ และการขออนุญาตอาจารย์ออกนอกห้องเรียน ส่วนการปรับตัวด้านผู้สอนที่ควรพัฒนาเพิ่มขึ้น คือ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับเป็นนักศึกษาครู และการไหว้และกล่าวทักทายอาจารย์

3) ด้านกลุ่มเพื่อน (Peer group) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีความสามารถในการปรับตัวด้านกลุ่มเพื่อนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.49$, S.D.= 0.35) โดยนักศึกษามีการปรับตัวด้านกลุ่มเพื่อนมากที่สุด คือ การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำงาน การมีความรู้สึกที่ดีที่ได้รู้จักเพื่อนใหม่ และการให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ ส่วนการปรับตัวด้านกลุ่มเพื่อนที่ควรพัฒนาเพิ่มขึ้น คือ การทักทายและยิ้มให้กับเพื่อน และการใช้คำพูดสุภาพกับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ

4) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีความสามารถในการปรับตัวด้านสภาพแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.89$, S.D.= 0.47) โดยนักศึกษามีการปรับตัวด้านสภาพแวดล้อมที่ดีที่สุด คือ การวางแผนในการเดินทางล่วงหน้าเสมอ การรู้สึกดีที่ได้อยู่ร่วมกับเพื่อน และการมีสมาธิเรียน แม้ห้องเรียนจะไม่มีแอร์ ส่วนการปรับตัวด้านสภาพแวดล้อมที่ควรพัฒนาเพิ่มขึ้นคือ ความรู้สึกอึดอัดที่สภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และรู้สึกเบื่อหน่ายกับการรอคอยการใช้ห้องน้ำในตึกเรียน

5) ด้านกิจกรรม (Activities) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีความสามารถในการปรับตัวด้านกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.31$, S.D.= 0.36) โดยนักศึกษามีการปรับตัวด้านกิจกรรมได้ดีที่สุด คือ การเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง มีความเต็มใจให้ความร่วมมือทำกิจกรรมต่างๆ ของคณะและมหาวิทยาลัย และการเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนการปรับตัวด้านกิจกรรมที่ควรพัฒนาเพิ่มขึ้น คือ การเป็นผู้ตามและผู้นำที่ดีในการร่วมกิจกรรม และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมของคณะและมหาวิทยาลัย

1.2 ผลการวิเคราะห์ความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1

ตารางที่ 3 คะแนนระดับความฉลาดรู้ทางการเงิน

คะแนนเต็ม	คะแนนระดับต่ำ ของจำนวนนักศึกษา (ร้อยละ)	คะแนนระดับปานกลาง ของจำนวนนักศึกษา (ร้อยละ)	คะแนนระดับสูง ของจำนวนนักศึกษา (ร้อยละ)
ความรู้ทางการเงิน (8 คะแนน)	37 (10.60)	209 (59.88)	103 (29.51)
พฤติกรรมทางการเงิน (25 คะแนน)	15 (4.29)	83 (23.78)	251 (71.91)
ทัศนคติทางการเงิน (40 คะแนน)	2 (0.57)	27 (7.73)	320 (91.67)
ความฉลาดรู้ทางการเงิน (73 คะแนน)	0	70 (20.10)	279 (79.90)

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีระดับคะแนนความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับสูงจำนวน 279 คน (79.90%) โดยนักศึกษามีระดับคะแนนพฤติกรรมทางการเงิน (Financial behaviour) จำนวน 251 คน (71.91%) และระดับคะแนนทัศนคติทางการเงิน (Financial attitudes) จำนวน

320 คน (91.67%) อยู่ในระดับสูง ยกเว้นระดับคะแนนความรู้ทางการเงิน (Financial knowledge) จำนวน 209 คน (59.88%) อยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อจำแนกรายละเอียดเป็นด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านความรู้ทางการเงิน (Financial knowledge) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีคะแนนระดับความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักศึกษามีความสามารถตอบคำถามถูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การเลือกลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงขึ้น มีโอกาสที่จะขาดทุนสูงเช่นกัน จำนวน 305 คน (87.40%) 2) เงินเพื่อ คือ ภาวะที่ระดับราคาสินค้าและบริการเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำนวน 278 คน (79.70%) และ 3) ถ้านักศึกษา ยืมเงินเพื่อน จำนวน 100 บาท ในวันนี้ และเพื่อนให้นักศึกษานำเงินมาคืน จำนวน 120 บาท ในอีก 1 ปี ข้างหน้า นักศึกษาคิดว่าจะต้องได้จ่ายดอกเบี้ยให้แก่เพื่อนร้อยละเท่าไร จำนวน 233 คน (66.80%) ส่วนข้อคำถามที่นักศึกษาตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การลงทุนแบบที่สามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีเงิน บุคคลธรรมดาได้ จำนวน 269 คน (77.10%) 2) นักศึกษาคิดว่าเมื่อครบ 5 ปี นักศึกษาจะมีเงินในบัญชีรวม ดอกเบี้ยเป็นจำนวนเท่าไร จำนวน 250 (71.60%) และ 3) การซื้อหุ้นของบริษัทเดียวมักจะให้ผลตอบแทนที่ปลอดภัยกว่ากองทุนรวมหุ้น จำนวน 210 (60.20%)

2) พฤติกรรมทางการเงิน (Financial behaviour) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีคะแนนระดับพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับสูง จำนวน 251 คน (71.91%) โดยนักศึกษามีพฤติกรรมทางการเงินมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น (96.80%) 2) มีวิธีการเก็บออมเงินไว้เป็นเงินสด (49%) และ 3) วางแผน จัดการรายรับ-รายจ่าย (34.70%) นอกจากนี้มีระดับพฤติกรรมทางการเงินเป็นประจำเกี่ยวกับ ก่อนที่จะซื้อ สิ่งของจะมีการคิดก่อนให้ดี (39.30%) และมีการชำระบิล เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าหอ ค่าโทรศัพท์ ตรงเวลา (37%) โดยมีพฤติกรรมทางการเงินบ่อยครั้งเกี่ยวกับ ดูแลเรื่องเงินของตัวเองอย่างใกล้ชิด (34.70%) และ ตั้งเป้าหมายเรื่องเงินไว้และพยายามจะไปให้ถึงเป้าหมาย (37%)

3) ทศนคติทางการเงิน (Financial attitudes) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีคะแนนระดับทัศนคติทางการเงินอยู่ในระดับสูง จำนวน 320 คน (91.67%) โดยนักศึกษามีระดับทัศนคติทางการเงินเห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การบริหารเงินเป็นเรื่องที่ทุกคนควรจะทำไม่ว่าจะรวยหรือจน (66.20%) 2) ก่อนจะทำสัญญาทางการเงิน ควรมีการอ่านเนื้อหารายละเอียดอย่างถี่ถ้วน (64.20%) และ 3) ก่อนตัดสินใจ ซื้อของครั้งใหญ่ จะต้องแน่ใจว่าเงินออมมีเพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน (57.60%) นอกจากนี้ นักศึกษายังมีระดับทัศนคติทางการเงินค่อนข้างเห็นด้วยเกี่ยวกับประเด็นความสุขจากการใช้เงินตอนนี้ดีกว่า ไม่จำเป็นต้องเก็บออมเพื่อวันข้างหน้า (31.80%)

2. ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเปรียบเทียบการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ อายุ กลุ่มสาขาวิชา ผลการเรียน การพักอาศัย และจำนวนเงิน

ที่ได้รับจากครอบครัว โดยจะนำเสนอตารางการทดสอบ t-test (Independent samples t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียว (One-way MANOVA) รวมทั้งการอธิบายผลได้ตารางดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษา จำแนกตามเพศ

ตัวแปร	ชาย		หญิง		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การปรับตัว (Adjustment)	3.14	0.34	3.17	0.30	-.74	.45
ความฉลาดรู้ทางการเงิน (Financial literacy)	55.69	8.66	57.05	7.53	-1.43	.15

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีการปรับตัวที่ไม่แตกต่างกัน ($t = -.74, p = .45$) หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักศึกษาเพศชาย ($\bar{X} = 3.14$ S.D. = 0.34) และนักศึกษาเพศหญิง ($\bar{X} = 3.17$ S.D. = 0.30) มีคะแนนเฉลี่ยการปรับตัวอยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษาเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยด้านการปรับตัวมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เดียวกันความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาไม่แตกต่างกัน ($t = -1.43, p = .15$) โดยนักศึกษาเพศชาย ($\bar{X} = 55.69$ S.D. = 8.66) และนักศึกษาเพศหญิง ($\bar{X} = 57.05$ S.D. = 7.53) มีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดรู้ทางการเงินอยู่ในระดับสูง โดยนักศึกษาเพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยด้านความฉลาดรู้ทางการเงินสูงกว่าเพศชาย ดังนั้นการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาระหว่างเพศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษา จำแนกอายุ กลุ่มสาขาวิชา ผลการเรียน การพักอาศัย และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	Wilk's Λ	F	Hypothesis df	Error df	Sig.	η^2
อายุ	0.98	1.36	4	690	0.24	0.00
กลุ่มสาขาวิชา	0.95	2.53	6	688	0.01*	0.02
ผลการเรียน	0.98	0.98	4	690	0.41	0.00
การพักอาศัย	0.98	1.55	4	690	0.18	0.00
จำนวนเงินที่ได้รับจาก ครอบครัวต่อเดือน	0.97	2.15	4	690	0.07	0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 ผลของการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนพหุคูณของตัวแปรภูมิหลังของนักศึกษากับการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงิน พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิหลังในด้านเพศ อายุ ผลการเรียน

การพักอาศัย และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน มีการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 2.53, p < .05, \text{Wilk's } \Lambda = 0.95, \eta^2 = .02$) เมื่อเปรียบเทียบ Post Hoc ด้วย Tukey พบว่า นักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย สาขาศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรีศึกษา และนาฏศิลป์ศึกษา มีความฉลาดรู้ทางการเงินมากกว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่า นักศึกษาที่มีภูมิหลังในด้านเพศ อายุ ผลการเรียนรู้ การพักอาศัย และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือน มีการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มีภูมิหลังด้านกลุ่มสาขาวิชา มีการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1.1 การปรับตัวของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1

1) การปรับตัวของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 ด้านการเรียนรู้ (Learning) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น การเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ และการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันเวลา ส่วนการมีความรู้สึว่าการเรียนเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ และการกลับมาทบทวนเนื้อหาที่เรียนหลังจากการเรียนในแต่ละวันอยู่ในระดับน้อย โดยข้อมูลในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการเรียนอย่างไม่ย่อท้อ มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง แม้ว่าจะเป็นช่วงสถานการณ์โควิดก็ตาม จากงานวิจัยของ ณัฐปคัลภ์ แซ่เอี้ย (2562) พบว่า พฤติกรรมการตั้งใจเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด-19 ด้านการปฏิบัติตนในเวลาเรียนอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) นักศึกษามีอุปกรณ์สำหรับจดบันทึกพร้อมในการเรียนออนไลน์ในแต่ละรายวิชา 2) นักศึกษาใช้เอกสารประกอบการเรียนออนไลน์ในแต่ละรายวิชาในการเรียนรู้ และ 3) จดบันทึกสิ่งที่อาจารย์ทุกครั้งลงในอุปกรณ์การเรียน เช่น สมุด โปรแกรมในคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชันในสมาร์ตโฟน หรือแท็บเล็ต เป็นต้น โดยพฤติกรรมข้างต้นสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมการเรียนในเชิงบวก สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจสูงและมีการรับรู้ความสามารถตนเองที่แข็งแกร่งมีแนวโน้มที่จะมีผลการเรียนที่ดี (Bandura, 1997; Pintrich & Schunk, 2002) และผู้เรียนที่มีนิสัยตั้งใจเรียนที่ดี เช่น มีการบริหารจัดการเวลา การจดบันทึก และการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น มีแนวโน้มที่จะมีผลการเรียนที่ดีขึ้นด้วย (Credé & Kuncel, 2008)

2) การปรับตัวของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 ด้านผู้สอน (Instructor) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อตกลงในการเรียน และการสื่อสารกับอาจารย์ด้วยถ้อยคำสุภาพและ

ถูกกาลเทศะ ฉะนั้นการปรับตัวระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนนับว่ามีความสำคัญอย่างมากมีผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยของตัวผู้เรียน เช่น แรงจูงใจและความสนใจในการเรียน การกล้าแสดงออก ความสามารถในการจัดการการเรียนรู้ของตนเอง พื้นฐานความรู้และประสบการณ์เดิม สภาพร่างกาย อารมณ์ และสุขภาพจิต มีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา (Dochy, Segers & Buehl, 1999; Richardson, Abraham & Bond, 2012; Schiefele et al., 2012) รวมไปถึงการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ส่งผลในเชิงบวกต่อแรงจูงใจในการเรียน พฤติกรรมการมีส่วนร่วม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (Roorda Jak, Zee, Oort & Koomen, 2017) นอกจากนี้ผู้เรียนจะสามารถปรับตัวเข้ากับผู้สอนได้มากขึ้นเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ เช่น สไตล์การเรียนรู้ และความชอบของผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เรียนมักจะปรับพฤติกรรมและกลยุทธ์ในการเรียนรู้ให้เข้ากับสไตล์การสอนของครู (Ridwan, Sutresna & Haryeti, 2019)

3) การปรับตัวของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 ด้านกลุ่มเพื่อน (Peer group) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำงาน และมีความรู้สึกที่ดีที่รู้จักเพื่อนใหม่ โดยธรรมชาติของแต่ละช่วงวัย เพื่อนถือว่ามีสำคัญอย่างมากในการที่ช่วยเหลือหรือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการเรียนและการทำงาน จากงานวิจัยของ Wang & Eccles (2013) พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อนที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก จะมีผลดีต่อความมุ่งมั่นผูกพันทางวิชาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น ทั้งนี้กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านอารมณ์และสังคม ผู้เรียนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อน จะมีความรู้สึกโดดเดี่ยวน้อยกว่า มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า และมีความสามารถทางสังคมมากกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อน (Wentzel & Asher 1995) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นักศึกษาส่วนมากไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวด้านกลุ่มเพื่อน โดยมีความรู้สึกที่ดีที่รู้จักเพื่อนใหม่และมีกัลยาณมิตรในการเรียนและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย

4) การปรับตัวของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การวางแผนในการเดินทางล่วงหน้าเสมอ และความรู้สึกที่ดีที่อยู่หอพักร่วมกับเพื่อน ทั้งนี้มีความรู้สึกอึดอัดที่สภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ และรู้สึกเบื่อหน่ายกับการรอคอยการใช้ห้องน้ำในตึกเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิดและความรู้สึกของนักศึกษาที่มีความต้องการให้ทางคณะและมหาวิทยาลัยเข้ามาดูแลและให้ความช่วยเหลือในสิ่งเหล่านี้ แม้ว่าสิ่งเหล่านี้ยังคงเป็นสภาพปัญหาโดยที่นักศึกษามีความต้องการอยากให้มีการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้น ในขณะเดียวกันนักศึกษายังสามารถที่จะปรับตัวได้เป็นอย่างดี มีความมุ่งมั่นและมีความอดทนต่อความยุ่งยากลำบากของการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย การปรับตัวของนักศึกษาแต่ละคนมีความแตกต่างกันและได้รับอิทธิพลมาจากหลายปัจจัย เช่น คุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม ความแตกต่างทางวิชาการและวัฒนธรรม และอุปสรรคทางภาษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับกลไกการเผชิญปัญหาและการรับรู้ความสามารถของตนเอง นับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการปรับตัว นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงจะมีแนวโน้มสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยได้ดีกว่านักศึกษาที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับต่ำ (Ahmad, Anwar & Khan, 2017) ฉะนั้นการทำความเข้าใจปัจจัยเหล่านี้และการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม

จะสามารถช่วยสนับสนุนความสำเร็จของนักศึกษาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี

5) การปรับตัวของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 ด้านกิจกรรม (Activities) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง และมีความเต็มใจให้ความร่วมมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะและมหาวิทยาลัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษารู้สึกดีกับกิจกรรมและให้ความใส่ใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เพื่อมุ่งมั่นในการพยายามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จากงานวิจัยของ Johnson, Johnson, & Smith (2014) พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อมหาวิทยาลัยได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น กีฬา ชมรม และงานอาสาสมัครต่าง ๆ โดยนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้จะมีแนวโน้มที่จะพัฒนาความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือเป็นส่วนหนึ่ง และเกิดความผูกพันกับมหาวิทยาลัยของตน ซึ่งความรู้สึกนี้จะส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการและความผาสุกในชีวิต นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสามารถเพิ่มการพัฒนาตนเอง ความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะความเป็นผู้นำ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของนักศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลลัพธ์ในทางด้านอาชีพ เป็นต้น (Astin & Sax, 1998; Pascarella & Terenzini, 2005) ฉะนั้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกิจกรรมนอกหลักสูตรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย และมีแนวโน้มต่อระดับความพึงพอใจในทางวิชาการและสังคมที่สูงขึ้น รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับเพื่อนและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย (Kuh, 2005)

1.2 ความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1

1) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีคะแนนระดับความรู้ทางการเงิน (Financial knowledge) อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความรู้ทางการเงินมากที่สุดใน 3 ประเด็นแรก ได้แก่ 1.1) การเลือกลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูง 1.2) ความรู้เกี่ยวกับเงินเฟ้อ และ 1.3) การคำนวณจ่ายดอกเบี้ย จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่านักศึกษามีระดับคะแนนความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องด้วยนักศึกษาขาดประสบการณ์และความรู้ด้านการเงิน จึงมองข้ามผลกระทบของเงินเฟ้อและความสำคัญของการคำนวณดอกเบี้ยอย่างถูกต้อง รวมไปถึงการได้รับการส่งเสริมและการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ทางการเงินค่อนข้างน้อย ซึ่งมีความใกล้เคียงกับงานวิจัยที่พบว่า ความรู้ทางการเงินของนักศึกษามหาวิทยาลัยโดยทั่วไปอยู่ในระดับต่ำ มีนักศึกษาเพียง 24% ในสหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่สามารถตอบคำถามความรู้ทางการเงินขั้นพื้นฐานได้อย่างถูกต้อง (Lusardi & Mitchell, 2014) เช่นเดียวกับการศึกษาของ National Endowment for Financial Education (NEFE) พบว่า มีนักศึกษาเพียง 8% ที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคะแนนเครดิต การออมเพื่อการเกษียณอายุ และความเสี่ยงในการลงทุนได้อย่างถูกต้อง (NEFE, 2014) ฉะนั้นการขาดความรู้ทางการเงินของนักศึกษาจะส่งผลเสียต่อสุขภาวะทางการเงินในอนาคต มีแนวโน้มที่จะตกเป็นเหยื่อกลโกงทางการเงิน และการกู้ยืมเงินที่ถูกคุกคามจากผู้อื่น โดยนักศึกษาที่ไม่เข้าใจวิธีการจัดการเงินจะเป็นปัญหากับหนี้สิน มีเครดิตต่ำ และไม่สามารถเก็บเงินไว้ใช้ในยามเกษียณได้ (Cude et al., 2006; Remund, 2010)

2) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีคะแนนระดับพฤติกรรมทางการเงิน (Financial behaviour) อยู่ในระดับสูง โดยมีพฤติกรรมทางการเงินมากที่สุดใน 3 ประเด็นแรก ได้แก่ 2.1) ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น 2.2) มีวิธีการเก็บออมเงินไว้เป็นเงินสด และ 2.3) วางแผนจัดการรายรับ-รายจ่าย พฤติกรรมทางการเงินของนักศึกษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีการบริหารจัดการเกี่ยวกับทางการเงินเป็นอย่างดี รู้จักลดค่าใช้จ่าย และมีวิธีการออมเงิน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวตรงกันข้ามกับงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยมักจะมีพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่ดี ใช้จ่ายเกินตัว การซื้อของด้วยอารมณ์ และล้มเหลวในการออมเงิน (Chen & Volpe, 1998) โดยนักศึกษามีแนวโน้มที่จะใช้บัตรเครดิตและกู้เงินมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ ซึ่งนำไปสู่การเป็นหนี้ในระดับที่มากขึ้น (Chen & Volpe, 1998; Shim, Barber, Card, Xiao & Serido, 2010) ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่ดีคือ แรงกดดันจากเพื่อนและบรรทัดฐานทางสังคม โดยนักศึกษามักจะรู้สึกกดดันที่ต้องตามให้ทันเพื่อนในด้านการใช้จ่ายและการบริโภค และการมีความฉลาดรู้ทางการเงินในระดับต่ำ นักศึกษาจำนวนมากมักขาดความรู้พื้นฐานทางการเงิน เช่น วิธีการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่าย การออม และการลงทุน (Robb & Woodyard, 2011) ดังนั้นการขาดความรู้ทางการเงินจะนำไปสู่การตัดสินใจทางการเงินที่ไม่ดี เช่น กู้เงินที่มีดอกเบี้ยสูง หรือไม่สามารถเก็บเงินไว้ใช้ในยามฉุกเฉินได้ ยิ่งไปกว่านั้นบรรทัดฐานทางสังคมที่มีความเชื่อว่าหนี้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต จึงทำให้เกิดพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่ดีในหมู่นักศึกษา (Shim et al., 2010)

3) นักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 มีคะแนนระดับทัศนคติทางการเงิน (Financial attitudes) อยู่ในระดับสูง โดยมีระดับทัศนคติทางการเงินเห็นด้วยอย่างยิ่งมากที่สุด ใน 3 ประเด็นแรก ได้แก่ 3.1) การบริหารเงินเป็นเรื่องที่ทุกคนควรจะทำไม่ว่าจะรวยหรือจน 3.2) ก่อนจะทำสัญญาทางการเงิน ควรมีการอ่านเนื้อหารายละเอียดอย่างถี่ถ้วน และ 3.3) ก่อนตัดสินใจซื้อของครั้งใหญ่ จะต้องแน่ใจว่าเงินออมมีเพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ซึ่งทัศนคติทางการเงินของนักศึกษาข้างต้นอยู่ในระดับสูง บ่งบอกถึงแนวโน้มการเกิดพฤติกรรมทางการเงินในเชิงบวก หากนักศึกษามีทัศนคติทางการเงินที่ดี ย่อมที่จะมีพฤติกรรมทางการเงินที่ดีเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yahaya, Zainol, Osman, Abidin & Ismail (2019) พบว่า นักศึกษาที่มีพฤติกรรมความรับผิดชอบทางการเงิน เช่น การจัดสรรค่าใช้จ่าย การออม และการลงทุน จะมีแนวโน้มที่มีทัศนคติที่ดีต่อเงิน โดยเฉพาะนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบทางการเงิน จะมีทัศนคติทางการเงินในเชิงบวก ทัศนคติทางการเงินจึงมีผลต่อพฤติกรรมทางการเงินอย่างมาก ในทางตรงกันข้ามนักศึกษามีทัศนคติทางการเงินเชิงลบ จะมีแนวโน้มพฤติกรรมทางการเงินที่ขาดความรับผิดชอบ เช่น การใช้จ่ายเกินตัว การกู้ยืม และการไม่ชำระค่าใช้จ่ายตามกำหนดเวลา (Lusardi & Mitchell, 2011b)

2. ผลเปรียบเทียบการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน

1) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปรับตัวของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิหลังในด้านเพศ อายุ ผลการเรียน การพักอาศัย และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีการ

ปรับตัวที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของระวีพันธ์ รื่นพรต อธิพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน และงามละมัย ผิวเหลือง (2553) พบว่า ชั้นปีการศึกษา รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลำดับการเกิด ลักษณะการพักอาศัย ภูมิสำเนา และสถานภาพการอยู่ร่วมกันของบิดามารดาไม่สามารถทำนายการปรับตัวโดยรวมของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นอยู่ทางสังคม เพื่อนและการสนับสนุนทางสังคม ความเครียด ความสามารถในการรับมือกับความเครียด สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความยืดหยุ่นทางจิตใจ และสภาพความเป็นอยู่ทางจิตวิทยา (Alharbi, Al-Qahtani & Al-Bargi, 2019) ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยและตัวแปรอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากเพศ อายุ ผลการเรียน การพักอาศัย และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือน เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยค่อนข้างมาก จากงานวิจัยพบว่า การมีเพื่อนร่วมห้อง การฝึกสติ การรู้สึกรับได้รับการสนับสนุนจากคนในสังคมและครอบครัว และความมั่นใจในตัวเอง จะเป็นตัวสนับสนุนและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ได้เป็นอย่างดี (Hayek, Tahan, & El Zein, 2019; Owen, Drinane & Stelzer, 2017; Umaña-Taylor, Updegraff, Jahromi & Zeiders, 2014) ทั้งนี้ผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจว่า นักศึกษาที่มีภูมิหลังด้านกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน มีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย สาขา ศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรีศึกษา และนาฏศิลป์ศึกษา มีการปรับตัวมากกว่ากลุ่มสาระอื่น เนื่องจากนักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาขาวิชาที่ได้รับการฝึกฝนอย่างเข้มงวดและเรียนรู้ในการทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ มีความอดทน รับแรงกดดันได้ดี มีความมุ่งมั่น มั่นใจในตนเอง และกล้าแสดงออก ซึ่งลักษณะเหล่านี้ทำให้นักศึกษาสามารถปรับตัวได้ดีและมีภูมิคุ้มกันการใช้ชีวิตค่อนข้างดี สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า การมีบุคลิกภาพแบบเปิดเผย (Extrovert) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวทางสังคมและการเรียนของนักศึกษาปี 1 (Roberti, Harrington & Storch, 2006) โดยบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเปิดเผย จะเป็นคนมีพลังกระตือรือร้น กล้าแสดงออก ชอบพบปะสังสรรค์ และมีอารมณ์เชิงบวก (Clark & Schroth, 2010) ทั้งนี้ความยืดหยุ่นทางจิตใจ (Resilience) เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปี 1 และช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ในมหาวิทยาลัยได้อย่างเรียบง่าย (Firouzkouhi, Zahed-Babelan & Jafari, 2018)

2) ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาหอพักชั้นปีที่ 1 พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิหลังในด้านเพศ อายุ ผลการเรียน การพักอาศัย และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความฉลาดรู้ทางการเงินที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ภูมิหลังของนักศึกษาในด้านเหล่านี้ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการเงิน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Peng & Srivastava (2009) พบว่า เพศและจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวไม่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางการเงิน แต่มีบางงานวิจัยระบุว่า เพศชายมีทักษะและความฉลาดรู้ทางการเงินมากกว่าเพศหญิง (Lusardi & Mitchell, 2011a; Mandell & Klein, 2009) โดยความรู้ทางการเงินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอายุ คนหนุ่มสาวจะมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางการเงินน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับคนที่มีอายุมากกว่า (Lusardi & Mitchell, 2007)

ส่วนผลการเรียนที่พบจากงานวิจัยนี้ ชัดแย้งกับงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า เกรดเฉลี่ยหรือผลการเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดรู้ทางการเงิน นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสูงจะมีแนวโน้มมีความฉลาดรู้ทางการเงินในระดับที่สูง (Koonce & Yelverton, 2019) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความฉลาดรู้ทางการเงินที่ดี อาจจะไม่ได้อันเนื่องมาจาก เพศ อายุ ผลการเรียน การพักอาศัย และจำนวนเงินที่ได้รับจากครอบครัวต่อเดือน แต่ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา (Education) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดรู้ทางการเงิน บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้และทักษะทางการเงินมากกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาน้อย รวมไปถึงการได้รับอบรมทางการเงินจะมีความรู้และทักษะทางการเงินมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้รับการอบรม (Lusardi & Mitchell, 2007; Mandell & Klein, 2009) นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า นักศึกษาที่มีภูมิหลังด้านกลุ่มสาขาวิชา มีความฉลาดรู้ทางการเงินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะนักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้แก่ สาขาศิลปะ สาขานาฏศิลป์ สาขาดนตรี และสาขาพลศึกษา มีความฉลาดรู้ทางการเงินมากกว่ากลุ่มสาขาอื่นๆ เนื่องจากกลุ่มสาขาวิชาเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ในระหว่างเรียนได้ค่อนข้างมากกว่าสาขาอื่น ๆ รับประทานอาหาร ออกงานกิจกรรมและการแสดงต่างๆ จึงมีโอกาสมีรายได้และสามารถบริหารจัดการวางแผนทางการเงินได้ค่อนข้างดีกว่ากลุ่มสาขาอื่น ๆ ซึ่งตรงกันข้ามกับงานวิจัยของ Mandell (2008) ที่ศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจมีคะแนนความรู้ด้านการเงินสูงกว่าสาขาอื่น นอกจากนี้ Chen & Volpe (1998) ศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยในสหรัฐฯ พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีระดับความฉลาดรู้ทางการเงินเทียบเท่ากับนักศึกษาในสาขาการเงินและธุรกิจ ฉะนั้นความฉลาดทางการเงินจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาทุกคน เนื่องจากความฉลาดทางการเงินจะช่วยให้นักศึกษาบรรลุเป้าหมายทางการเงิน ป้องกันปัญหาหนี้สิน ตัดสินใจทางการเงินได้อย่างชาญฉลาด และสร้างความมั่งคั่งทางการเงินในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 คณะครูศาสตร์และมหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาและจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทางกายภาพ (Environment) ให้มากขึ้น เพื่อช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาของนักศึกษา โดยมีการปรับปรุงห้องเรียนให้มีอากาศถ่ายเทสะดวก แสงสว่างเพียงพอ รวมถึงการจัดหาห้องน้ำให้เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าพึงพอใจมากขึ้น

1.2 คณะครูศาสตร์และมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนความรู้ทางการเงิน (Financial knowledge) ให้แก่นักศึกษามากขึ้น เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพียงร้อยละ 59.88 ซึ่งถือว่าค่อนข้างต่ำ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน การหักลดหย่อนภาษี การคำนวณดอกเบี้ย และการเปรียบเทียบการลงทุนในหุ้นและกองทุนรวม

1.3 ภูมิหลังด้านกลุ่มสาขาวิชาของนักศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงิน ดังนั้นคณะครุศาสตร์และหลักสูตรควรออกแบบกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างด้านสาขาวิชาของนักศึกษา เพื่อส่งเสริมการปรับตัวและพัฒนาความรู้ทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิหลังด้านสาขาวิชาของนักศึกษาจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจ ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะการปรับตัวและความฉลาดรู้ทางการเงินของนักศึกษาในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความต้องการในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยให้นักศึกษาได้เสนอแนวทางและแสดงความคิดเห็นต่อการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้และการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวคิด ทศนคติ และวิธีการที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี และพลศึกษา ใช้ในการปรับตัวและบริหารจัดการด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาเป็นแนวทางสำหรับการออกแบบกิจกรรมหรือสร้างแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อส่งเสริมการปรับตัวและพัฒนาความฉลาดรู้ทางการเงินให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในปีการศึกษาถัดไป

2.3 ควรมีการออกแบบหลักสูตรระยะสั้นหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ออกแบบมาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางการเงิน (Financial knowledge) เช่น การวางแผนการเงินส่วนบุคคล การบริหารรายรับ-รายจ่าย ความรู้พื้นฐานด้านการลงทุน การหักลดหย่อนภาษี เป็นต้น เพื่อให้ให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีการวางแผนทางการเงิน รู้จักบริหารจัดการทางการเงิน และการลงทุนเพื่อออมไว้ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง/References

- ณัฐปัทม์ แซ่เอี้ย. (2562). พฤติกรรมการตั้งใจเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด-19 ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์. (การวิจัยรายบุคคล, ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2559). รายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2556. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- นิรมล สุวรรณโคตร. (2553). การปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนเรศวร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ระวิพันธ์ รื่นพรต, ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน และงามละมัย ผิวเหลือง. (2553). ปัจจัยทำนายการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการพยาบาล. 16(3), 390-405.

- Ahmad, M., Anwar, M. N., & Khan, S. (2017). Social adjustments and self-efficacy of university students. *PUTAJ—Humanities and social sciences*. 24(2), 21-32.
- Alharbi, K. S., Al-Qahtani, A. M., & Al-Bargi, M. A. (2019). Factors influencing adjustment of college students: A systematic review. *Journal of psychology and behavioral science*. 7(1), 23-31.
- Anbesaw, T., Beyene, A., & Kefale, J. (2022). Adjustment problem and associated factors among first-year undergraduates at Wollo University, Ethiopia. *Frontiers in Education*. 7, 946417.
- Astin, A. W., & Sax, L. J. (1998). How undergraduates are affected by service participation. *Service participation*. 39(3), 251.
- Atkinson, A., & Messy, F. (2012). *Measuring financial literacy: results of the ECD/International network on financial education (INFE) pilot study*. OECD working papers on finance, insurance and private pensions, No. 15, OECD Publishing.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W.H. Freeman and Company, New York.
- Chen, H., & Volpe, R. P. (1998). An analysis of personal financial literacy among college students. *Financial services review*. 7(2), 107-128.
- Clark, M. H., & Schroth, C. A. (2010). Examining relationships between academic motivation and personality among college students. *Learning and individual differences*. 20(1), 19-24.
- Credé, M., & Kuncel, N. R. (2008). Study habits, skills, and attitudes: The third pillar supporting collegiate academic performance. *Perspectives on psychological science*. 3(6), 425-453.
- Cude, B., Lawrence, F., Lyons, A., Metzger, K., LeJeune, E., Marks, L., & Machtmes, K. (2006). College students and financial literacy: What they know and what we need to learn. *Proceedings of the eastern family economics and resource management association*. 102(9), 106-109.
- Danes, S.M., & Hira, T.K. (1987). Money management knowledge of college students. *Journal of student financial Aid*. 17(1), 4-16.
- Dochy, F., Segers, M., & Buehl, M. M. (1999). The relation between assessment practices and outcomes of studies: The case of research on prior knowledge. *Review of educational research*. 69(2), 145-186.

- Elliott, K. M., & Healy, M. A. (2001). Key factors influencing student financial services satisfaction. *Journal of student financial aid*. 31(3), 4-16.
- Firouzkouhi, M., Zahed-Babelan, A., & Jafari, E. (2018). The relationship between resilience and adjustment among first-year university students. *International journal of psychological studies*. 10(2), 20-27.
- Hayek, T., Tahan, M., & El Zein, R. (2019). The effects of mindfulness training on adjustment to university life. *Journal of American college health*. 67(1), 8-15.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Smith, K. A. (2014). Cooperative learning: Improving university instruction by basing practice on validated theory. *Journal on excellence in university teaching*. 25(4), 1-26.
- Kamel, A. M., & Sahid, S. (2021). Financial literacy and financial behaviour of university students in Malaysia. *Turkish online journal of qualitative inquiry*. 12(9), 1208-1220.
- Koonce, J. D., & Yelverton, C. M. (2019). The relationship between academic performance and financial literacy among undergraduate students. *Journal of financial counseling and planning*. 30(1), 76-90.
- Kuh, G. D. (2005). Putting student engagement results to use: Lessons from the field. *Assessment update*. 17(1), 12-13.
- Lee, J. S., & Kim, J. (2021). Effects of financial literacy on adjustment to university life: Focused on the mediating effect of financial stress. *International journal of environmental research and public health*. 18(1), 255.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. (2011b). Financial literacy around the world: an overview. *Journal of pension economics and finance*. 10(4), 497-508.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2007). Baby boomer retirement security: The roles of planning, financial literacy, and housing wealth. *Journal of monetary economics*. 54(1), 205-224.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2011a). Financial literacy and retirement planning in the United States. *Journal of pension economics and finance*. 10(4), 509-525.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *American economic journal: journal of economic literature*. 52(1), 5-44.
- Mandell, L. (2008). The financial literacy of young American adults. *The jumpstart coalition for personal financial literacy*. Retrieved from

<https://www.stockmarketgame.org/assets/pdf/2008%20JumpStart%20Financial%20Literacy%20Survey.pdf>.

- Mandell, L., & Klein, L. S. (2009). The impact of financial literacy education on subsequent financial behavior. *Journal of financial counseling and planning*. 20(1), 15-24.
- National Endowment for Financial Education (NEFE). (2014). *Financial literacy among college students*. Retrieved from <https://www.nefe.org/Press-Room/News/Financial-Literacy-Among-College-Students.aspx>.
- OECD. (2016). *PISA 2015 assessment and analytical framework: science, reading, mathematics and financial literacy*. Paris: PISA.
- Owen, J. E., Drinane, J. M., & Stelzer, J. (2017). The relationship between college transition and self-efficacy in first-year college students. *Journal of college student development*. 58(5), 741-747.
- Pascarella, E. T., & Terenzini, P. T. (2005). *How college affects students: A third decade of research*. Jossey-Bass.
- Peng, T. C., & Srivastava, R. P. (2009). The effects of gender and parental income on the financial knowledge of college students. *Journal of financial counseling and planning*. 20(1), 3-14.
- Pintrich, P. R., & Schunk, D. H. (2002). *Motivation in education*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Rani, M., & Siwach, M. (2023). Financial literacy in India: a review of literature. *Economic and regional studies/studia ekonomiczne i regionalne*. 16(3), 446-458.
- Remund, D. L. (2010). Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy. *Journal of consumer affairs*. 44(2), 276-295.
- Richardson, M., Abraham, C., & Bond, R. (2012). Psychological correlates of university students' academic performance: a systematic review and meta-analysis. *Psychological bulletin*. 138(2), 353-387.
- Ridwan, H., Sutresna, I., & Haryeti, P. (2019). Teaching styles of the teachers and learning styles of the students. In *Journal of physics: Conference series*. (Vol. 1318, No.1, p. 012028). IOP Publishing.
- Robb, C. A., & Woodyard, A. S. (2011). Financial knowledge and best practice behaviors of college students. *Journal of college student development*. 52(3), 247-266.

- Roberti, J. W., Harrington, L. N., & Storch, E. A. (2006). Further psychometric support for the 10-item version of the perceived stress scale. *Journal of college counseling*. 9(2), 135-147.
- Roorda, D. L., Jak, S., Zee, M., Oort, F. J., & Koomen, H. M. (2017). Affective teacher–student relationships and students' engagement and achievement: A meta-analytic update and test of the mediating role of engagement. *School psychology review*. 46(3), 239-261.
- Schiefele, U., Schaffner, E., Möller, J., & Wigfield, A. (2012). Dimensions of reading motivation and their relation to reading behavior and competence. *Reading research quarterly*. 47(4), 427-463.
- Schroeder, C. C., & Prentice, M. (1998). Student learning and academic success: Perspectives from the research. In C. C. Schroeder (Ed.), *Student services: A handbook for the profession* (pp. 175-199). Jossey-Bass.
- Sevinç, S., & Gizir, C. A. (2014). Factors negatively affecting university adjustment from the views of first-year university students: The case of Mersin University. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler*. 14(4), 1301–1308.
- Shim S., Barber B., Card N., Xiao, & Serido J. (2010). Financial socialization of young adults: The role of family, work, and education. *Journal of youth and adolescence*. 39(12), 1457–1470.
- Tinto, V. (1987). *Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Umaña-Taylor, A. J., Updegraff, K. A., Jahromi, L. B., & Zeiders, K. H. (2014). Social support and adjustment to college: Moderating effects of gender and ethnicity. *Journal of youth and adolescence*. 43(10), 1672-1682.
- Wang, M. T., & Eccles, J. S. (2013). School context, achievement motivation, and academic engagement: A longitudinal study of school engagement using a multidimensional perspective. *Learning and instruction*. 28, 12-23.
- Wentzel, K. R., & Asher, S. R. (1995). The academic lives of neglected, rejected, popular, and controversial children. *Child development*. 66(3), 754-763.
- Yahaya, R., Zainol, Z., Osman, J. H., Abidin, Z., & Ismail, R. (2019). The effect of financial knowledge and financial attitudes on financial behavior among university students.

International Journal of academic research in business and social sciences. 9(8),
22-32.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. 3rd Edition, Harper and Row,
New York.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ ในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะการวิจัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

Outcomes of an Arrangement of a Research-Based Learning Activities with the Use of Local Learning Resources to Develop Research Skills for Secondary 4 Students

กฤตชัย ชุมแสง¹

Krittachai Chumsaeng

โรงเรียนนครขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

Nakorn Khon Kaen School, The Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen

E-mail: krittachai121@gmail.com

Date Received: 3 October 2023 Date Revised: 24 May 2024

Date Accepted: 24 May 2024 Date Published online: 27 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการวิจัยของผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และ 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น รายวิชาประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส31103 เป็นการวิจัยรูปแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้องเรียนที่ 1 โรงเรียนนครขอนแก่นที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบยกลกลุ่ม (Cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน รวมจำนวน 10 ชั่วโมง (แบบในเวลาเรียน) และใช้เวลานอกเวลาเรียนจำนวน 6 ชั่วโมง 2) แบบประเมินทักษะการวิจัยของผู้เรียน และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะการวิจัยของผู้เรียนอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทักษะการระบุปัญหาวิจัย รองลงมา ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ด้านวางแผนการเก็บ

¹ ว่าที่ร้อยเอก ครูชำนาญการพิเศษ

Acting Captain, Senior Professional Level Teachers

รวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน และด้านการรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพตามลำดับ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 คิดเป็นร้อยละ 82.50 และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.75 นอกจากนี้การเชื่อมโยงบทเรียนไปสู่ชุมชนท้องถิ่น ยังช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์นอกห้องเรียนเป็นการใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยนำทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มาออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำสำคัญ: ทักษะการวิจัย การเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research aims to: 1) study the research skills of students from an arrangement of research-based learning activities combined with the use of local learning resources, and 2) study the academic achievement of students from the arrangement of research-based learning activities with the use of local learning resources in the history course SC31103. This research is a one-group experimental study with the samples of 40 secondary 4 class 1 students from Nakhon Khon Kaen School who are studying in the first semester of the academic year 2023. These samples were obtained by using the cluster random sampling method. The tools used in the research include 1) five learning management plans totaling 10 hours (during class time) and 6 hours outside of class time, 2) a student's research skills assessment form, and 3) an academic achievement test. The findings of the research found that:

1. Students' research skills are at a good level. When considering each aspect, it was found that the skill with the highest average was research problem identification skill, followed by data collection and analytical skills, data collection planning for hypothesis tests, and data collection by using appropriate and quality tools.

2. Academic achievement of secondary 4 students who passed the 80 percent criteria accounted for 82.50 percent, and the average score was 80.75 percent. In addition, connecting lessons to the local community also helps learners gain experience outside of the classroom. It is community-based learning. This could be done by using existing cultural capital to design and organize learning that allows students to practice using research procedures as a tool for lifelong learning.

Keywords: Research skills, Research based learning, Local learning resources, Academic achievement.

บทนำ

การมุ่งยกระดับศักยภาพของประเทศไทยในหลากหลายมิติได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่จะต้องพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาตินั้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ไปพร้อมกับการพัฒนาคนไทยให้มีความพร้อมทั้ง กาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มียัธยวัถ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และมีพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะการคิดขั้นสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม มีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง โดยดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม พัฒนาบารุณทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสร้างสรรค์เพื่อรองรับสังคมยุคดิจิทัล รวมถึงการสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, น. 8) การพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติจึงได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ส่งเสริมการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่และความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, น. ข) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

การส่งอิทธิพลของการก้าวเข้าสู่สังคมหลังดิจิทัล (Post digital Society) ได้ส่งผลกระทบต่อสถานภาพการสอนสังคมศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต ที่ต้องบูรณาการเชิงสหวิทยาการเพื่อปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ การออกแบบการสอน (Teaching Design) ด้วยวิธีการของสังคมศึกษามาสร้างหลักการ มโนทัศน์ และเนื้อหาสาระในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์เพื่อใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของสาขาวิชา จัดลำดับเนื้อหาสาระ ออกแบบการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามที่สังคมต้องการ การสอนสังคมศึกษาในสถานการณ์พลิกผัน (Disruptive Education) จึงมุ่งที่การปรับเปลี่ยนวิธีคิดของผู้สอนที่ต้องเป็นผู้จัดการเรียนรู้ มิใช่ผู้สั่งสอน (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2565, น. 1) ตามบริบทสังคมในปัจจุบันที่แตกต่างจากอดีตที่การศึกษาไทยก่อนถึงศตวรรษที่ 21 ภาพรวมด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นการสอนโดนเน้นการอธิบาย บรรยายที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง และเป็นการบรรยายประกอบสื่อการสอน (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, 2560, น. 304) เปลี่ยนมาเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นที่จะต้องลดบทบาทของผู้สอน

แต่เพิ่มบทบาทของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและได้คิดในสิ่งที่ทำลงไปเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูด้วยการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน จากนั้นก็สร้างองค์ความรู้ขึ้นจากสิ่งที่ได้ลงมือทำนั้นผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การอภิปรายและการสะท้อนคิดเพื่อสร้างความหมายกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ (กมล โพธิเย็น, 2564, น. 11) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในลักษณะดังกล่าวจึงเป็นรูปแบบวิธีการที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันที่มีรากฐานมาจากการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง หรือ คอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) ที่มีความเชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ของตนเอง (Construct their own knowledge) จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว (พัชรพร ศุภกิจ, 2559, น. 11)

เมื่อมาพิจารณาสภาพการสอนประวัติศาสตร์ในปัจจุบัน พบว่า การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์มีปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการ ครูผู้สอนเน้นการสอนแบบบรรยายใช้สื่อการสอนจากหนังสือเป็นหลัก สื่อการเรียนรู้จากท้องถิ่นและปราชญ์ชุมชนไม่ได้นำมาใช้ในการสอนเท่าที่ควร ดังนั้นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมและทำงานร่วมกับคนในชุมชนอย่างเป็นระบบ (จุฑามาศ อนุกุลวรรธนะ ชรินทร์ มั่งคั่ง และแสงว แสบบุตร, 2564, น. 24) การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจึงจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์นอกห้องเรียนและนำมาสู่ประสบการณ์ในโรงเรียนของผู้เรียนในที่สุด

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ เนื่องจากเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาหรือแก้ปัญหานั้น (มณฑา ชุ่มสุคนธ์, 2564, น. 98) ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ ที่จะต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ตามกระบวนการวิจัย เพื่อเรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ให้สามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัวและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา (สิทธิพล อาจอินทร์, 2563, น. 110) วิธีการนี้จึงช่วยให้ผู้เรียนมีเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมายต่อตนเอง ถือเป็นการฝึกผู้เรียนให้รู้จักวิธีการศึกษาหาความรู้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับทิศทางในอนาคตที่ลักษณะการศึกษาไทยที่พึงประสงค์ประการหนึ่งที่สำคัญคือการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้และการเรียนรู้ได้อย่างรู้เท่าทัน กระบวนการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการวิจัยที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและเป็นระบบ การคิดวิเคราะห์ข้อมูล การค้นคว้าข้อมูล การวัดและประเมินผล การค้นหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อนำมาแก้ไขปัญหา นำมาสู่องค์ความรู้ใหม่ (พัชรภรณ์ พิลาสสมบัติ และดวงกมล จงเจริญ, 2565, น. 170) ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยของสุกัลยา ทิมรูน และเอื้อมพร หลินเจริญ (2564 น. 240) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เรื่อง ชีวิตในสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในระดับมากที่สุด ซึ่งผู้เรียนสามารถนำความรู้ดังกล่าวมาต่อยอดและถ่ายทอดเป็นองค์ความรู้แก่บุคคลทั่วไปได้อีกด้วย การพัฒนาผู้เรียนดังที่กล่าวมาข้างต้นยังถือเป็นการใช้ทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีอยู่นำมาออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่สนองต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

จากภูมิหลังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นการนำเอาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน 5 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดปัญหา 2) การวางแผนการเรียนรู้ 3) การค้นคว้าหาคำตอบ 4) การวิเคราะห์และสรุปผล และ 5) การนำเสนอและประเมิน ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการวิจัย และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องการให้คนไทยมีความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะการวิจัย โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะช่วยเตรียมความพร้อมเยาวชนไทยให้เป็กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้แนวคิดและความหมายเอาไว้ ได้แก่ กิตติศักดิ์ อร่ามเรือง (2564, น. 21) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยนำเอากระบวนการทางการวิจัยมาเป็นเครื่องมือเพื่อให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ พัฒนาทักษะกระบวนการทางการวิจัยตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2564, น. 144-145) ที่กล่าวว่าเป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัย หรือผลการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ สอดคล้องกับมณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2564, น. 175-177) ที่ได้ให้ความหมายว่าเป็นการนำกระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยมาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ หรือนำเอากระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และสอดคล้องกับจุไรรัตน์ วงศ์ไชย (2565, น. 9) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดระดับสูงเป็นการสอนและการทำวิจัยไปพร้อมกัน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เนื้อหาความรู้และกระบวนการวิจัย ทำให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้ในเนื้อหาสาระ รู้จักกระบวนการทำงาน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเป็นกระบวนการที่ฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดระดับสูง ฝึกการเก็บรวบรวมข้อมูล แสวงหาความรู้และแก้ปัญหา เป็นการใช้กระบวนการวิจัยมาสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้ในเนื้อหาสาระ รู้จักกระบวนการทำงานและเป็นการฝึกฝนทักษะการวิจัยต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน พบว่า มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดปัญหา 2) การวางแผน

การเรียนรู้ 3) การค้นคว้าหาคำตอบ 4) การวิเคราะห์และสรุปผล และ 5) การนำเสนอและประเมิน (อมรวิชัย นาคทรพ, 2546, น. 106; ไพฑูรย์ สีนารัตน์, 2547, น. 1-7; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม, 2547, น. 6; ทิศนา แคมมณี, 2548, น. 3; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553, น. 105; ลัดดา ศิลาน้อย, 2554, น. 130; ญาณิศา บุญจิตร, 2563, น. 120-121; บรรพต พิจิตรกำเนิด นันทวัน เรื่องอร่าม ฐิตยา เนตรวงษ์ ปาณิสรา ธรรมจุฬา และภัทลัญช์ อัมบุญ, 2563, น. 122; สุกัลยา ทิมรณ และเอี่ยมพร หลินเจริญ, 2564, น. 249; กิตติศักดิ์ อร่ามเรือง, 2564, น. 34; จิรนนท์ ชันซี เกริก ศักดิ์สุภาพ และสุนีย์ เหมาะประสิทธิ์, 2565, น. 220-221) โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การกำหนดปัญหา โดยผู้เรียนร่วมกันอภิปราย ผู้สอนคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนระบุปัญหาหรือตั้งคำถาม เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบ 2) การวางแผนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนออกแบบวิธีการศึกษาหาความรู้หรือออกแบบวิธีการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาคำตอบ ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมและการสื่อสาร โดยผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความคิดเห็น การสืบเสาะหาความรู้ การสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ที่มีประสบการณ์ การวิจัย 3) การค้นคว้าหาคำตอบ โดยผู้เรียนแสวงหาคำตอบจากการระบุปัญหาหรือตั้งคำถามไว้ เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การศึกษาจากตำราวิชาการ การลงพื้นที่จริง การสัมภาษณ์ และการสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอในการทดสอบสมมติฐานและได้พิจารณาว่าข้อมูลใด น่าเชื่อถือ 4) การวิเคราะห์และสรุปผล โดยผู้เรียนทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหรือการวิจัยเพื่อสรุปผลหรือตอบคำถามของปัญหา พร้อมอภิปรายผลว่าสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ หรือทฤษฎีใด และผลที่ได้จะนำไปใช้อย่างไร ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ย้อนคิดและอภิปรายถึงขั้นตอนทั้งหมดตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจ และ 5) การนำเสนอและประเมินผล โดยผู้เรียนจะได้นำเสนอผลการศึกษาทั้งนี้การนำผลงานอาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น เอกสารรูปเล่ม บทความ จัดนิทรรศการ การสัมมนาถอดบทเรียน เป็นต้น จากนั้นทำการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามกระบวนการวิจัย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม การสัมภาษณ์ และประเมินจากภาระงานที่ได้รับมอบหมาย

2. การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้มีผู้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นไว้ได้แก่ ลัดดา ศิลาน้อย (2545, น. 34) กล่าวว่า แหล่งความรู้ในท้องถิ่น หมายถึง แหล่งวิชาการ หรือแหล่งทรัพยากร แหล่งข้อมูลในท้องถิ่นแต่ละแห่งซึ่งเป็นสถานที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ ประกอบไปด้วยบุคคลในชุมชนที่มีความชำนาญเฉพาะทาง สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ สถานที่ที่สำคัญในชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ทั้งวัตถุทัศน์ หนังสือ รูปภาพ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีที่ทางชุมชนจัดขึ้นซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อก่อประโยชน์สูงสุดแก่ตัวผู้เรียนได้ดี สอดคล้องกับ วรพรรณ สังขเวช (2562, น. 24) ที่กล่าวว่าแหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ได้แก่ บุคคล สถานที่ สถาบันต่าง ๆ สิ่งของต่าง ๆ ธรรมชาติ เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ผู้เรียนเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณค่าทางการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน และสอดคล้องกับ สาวิตรี บุญยพันธ์ (2563, น. 13) ที่กล่าวว่าแหล่งเรียนรู้

หมายถึง แหล่งที่ให้ข้อมูล ข่าวสาร สารความรู้ รวมถึงประสบการณ์ที่หลากหลายที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน เกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกว้างขวาง สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน หมายถึง แหล่งวิชาการ หรือแหล่งทรัพยากรที่ใกล้กับสถานศึกษา ประกอบไปด้วยบุคคลในชุมชนที่มีความชำนาญเฉพาะทางที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ สถานที่ที่สำคัญในชุมชน รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีที่ทางชุมชนจัดขึ้นที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

3. ทักษะการวิจัย มีนักวิชาการให้ความหมายของทักษะการวิจัยไว้ ได้แก่ สถาพร ภูผาใจ (2552, น. 167) ได้ให้ความหมายว่า เป็นทักษะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ทักษะการวิจัยนี้ ได้แก่ การตั้งคำถาม การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การตั้งสมมติฐาน การออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานการวิจัย โดยประเมินจากแบบวัดทักษะพื้นฐานการวิจัยและการสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่วนรุจิราพร รามศิริ (2556, น. 29) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกันไว้ว่า เป็นระดับความสามารถของผู้เรียนในการแก้ปัญหา แสวงหาคำตอบ และคิดค้นสิ่งใหม่โดยใช้กระบวนการวิจัย ผู้เรียนต้องมีการตกผลึกทางความรู้เป็นพื้นฐานมาก่อน ซึ่งทักษะการวิจัยประกอบด้วย ทักษะการกำหนดปัญหาวิจัย ทักษะการกำหนดสมมติฐานและออกแบบการวิจัย ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ทักษะการนำเสนอผลการวิจัย และทักษะการนำ ผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับ ดวงพร เขียวพระอินทร์ (2559, น. 75) ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นระดับความสามารถในการแก้ปัญหา การระบุปัญหา การแสวงหาคำตอบ คิดค้นสิ่งใหม่โดยผ่านการทำวิจัย หรือหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สอดคล้องกับ พัทธราภรณ์ พิลาสมบัติ และดวงกมล จงเจริญ (2565, น. 170) ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นสิ่งที่สามารถช่วยให้เกิดการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน การคิดอย่างเป็นระบบ การคิดวิเคราะห์ข้อมูล การค้นคว้าข้อมูล การวัดและประเมินผล การค้นหาวิธีการต่าง ๆ ที่นำมาแก้ไขปัญหาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทักษะการวิจัยจึงมีความสำคัญยิ่ง เพราะการวิจัยเป็นกระบวนการศึกษาที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้ได้องค์ความรู้หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ซึ่งอรทัย เจริญสิทธิ์ และรัชนิราวรรณ เพ็งปรีชา (2565, น. 132) ได้กล่าวว่า ทักษะการวิจัยเป็นทักษะที่กำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบันที่สามารถส่งเสริม 1) ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม ประกอบด้วย การคิดอย่างสร้างสรรค์ การทำงานกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรม 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ประกอบด้วย การให้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้การคิดอย่างเป็นระบบ การพิจารณาและการตัดสินใจ และ 3) การสื่อสารอย่างชัดเจนและการร่วมมือกับผู้อื่น กระบวนการวิจัยเป็นส่วนสำคัญในการสร้างคุณลักษณะดังกล่าวของผู้เรียน สรุปได้ว่าทักษะการวิจัย เป็นทักษะการปฏิบัติตามกระบวนการวิจัยซึ่งวัดได้จากระดับพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงความสามารถในกระบวนการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ลำดับทักษะการวิจัยจากนักวิชาการ พบว่ามี 6 ทักษะคือ 1) ทักษะการระบุปัญหาวิจัย 2) ทักษะการกำหนดสมมติฐานและออกแบบการวิจัย 3) ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 4) ทักษะการสรุปและอภิปราย

ผลการวิจัย 5) ทักษะการนำเสนอผลการวิจัย และ 6) ทักษะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (ชนาธิป พรกุล, 2554, น. 269; พัทธี จันทร์เพ็ง, 2554, น. 26; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555, น. 13-18; รุจิราพร งามศิริ, 2556, น. 101; หัตถยา ปึงโพธิ์, 2559, น. 35,117) แต่ละลำดับทักษะการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ทักษะการระบุปัญหาวิจัย หมายถึง ระดับความสามารถของผู้เรียนในการระบุปัญหาที่สงสัยหรือต้องการคำตอบผ่านกระบวนการสังเกต ตั้งคำถาม รวบรวม และวิเคราะห์ปัญหาอย่างสมเหตุสมผล ทำให้ได้ปัญหาของการวิจัยที่แท้จริง 2) ทักษะการกำหนดสมมติฐานและออกแบบการวิจัย หมายถึง ระดับความสามารถของผู้เรียนในการคาดคะเนคำตอบล่วงหน้าอย่างมีหลักการ และสมเหตุสมผล ออกแบบการวิจัยได้เหมาะสมกับปัญหาวิจัย โดยผ่านการสืบค้น และตรวจสอบข้อเท็จจริง 3) ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง ระดับความสามารถของผู้เรียนในการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน และสามารถรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การหาคำตอบได้สอดคล้องและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย 4) ทักษะการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย หมายถึง ระดับความสามารถของผู้เรียนในการสรุปผลตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย ครอบคลุมปัญหาการวิจัย ได้คำตอบของปัญหา ได้ความรู้ใหม่ และมีการแสดงเหตุผลอย่างสมเหตุสมผลสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 5) ทักษะการนำเสนอผลการวิจัย หมายถึง ระดับความสามารถของผู้เรียนในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นผลการวิจัยตามกระบวนการ ใช้ภาษาที่สละสลวย มีสาระสำคัญครบถ้วนตามขั้นตอนการวิจัยและเลือกวิธีการนำเสนอผลการวิจัยได้อย่างสร้างสรรค์น่าสนใจ และตอบข้อซักถามได้ชัดเจน และ 6) ทักษะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หมายถึง ระดับความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชนอย่างสร้างสรรค์ด้วยการเผยแพร่ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการวิจัยของผู้เรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่ผ่านเกณฑ์ระดับดีขึ้นไป
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

วิธีการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยรูปแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว (One - Shot Case Study)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้องเรียนที่ 1 โรงเรียนนครขอนแก่นที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบยกลกลุ่ม (Cluster random sampling)

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เนื้อหาในรายวิชาประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส31103 ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในหลักสูตร ได้แก่

3.1 มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ตัวชี้วัด ม.4-6/1 ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ และตัวชี้วัด ม.4-6/2 สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ

3.2 มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย ตัวชี้วัด ม.4-6/1 วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย (อาณาจักรโบราณในดินแดนไทยและอิทธิพลที่มีต่อสังคมไทย)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ชั่วโมง (แบบในเวลาเรียน) และใช้เวลานอกเวลาเรียนจำนวน 6 ชั่วโมง ผู้วิจัยทำการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการกำหนดปัญหา 2) ขั้นการวางแผนการเรียนรู้ 3) ขั้นการค้นคว้าหาคำตอบ 4) ขั้นการวิเคราะห์และสรุปผล และ 5) ขั้นการนำเสนอและประเมินผล ซึ่งในแต่ละขั้นผู้วิจัยได้ออกแบบใบความรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดในหลักสูตร และออกแบบใบกิจกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน และแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ตำรา จากห้องสมุด ให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ

4.2 แบบประเมินทักษะการวิจัยของผู้เรียน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินจากกระบวนการกลุ่มของผู้เรียน ที่ประกอบด้วย 6 ทักษะ คือ 1) ทักษะการระบุปัญหาวิจัย 2) ทักษะการกำหนดสมมติฐานและออกแบบการวิจัย 3) ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล 4) ทักษะการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย 5) ทักษะการนำเสนอผลการวิจัย และ 6) ทักษะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ รวมจำนวน 12 ตัวชี้วัด

4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาประวัติศาสตร์ ส31103 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์และพัฒนาการของมนุษย์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ที่ครอบคลุมด้านความรู้ (K-Knowledge) ด้านทักษะกระบวนการ (P-Process) และด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม (A-Attitude) โดยทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเมื่อจบหน่วยการเรียนรู้

5. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทำการประเมิน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 5 แผน และแบบประเมินทักษะการวิจัยของผู้เรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

5.2 การหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) พบว่า แบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.32-0.76 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.26-0.84 และ 2) วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร ของ Kuder Richardson (KR20) พบว่า แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 แสดงว่าแบบทดสอบมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้และผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อให้เห็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะการวิจัยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้และ 2) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การกำหนดปัญหา ชั้นนี้ผู้เรียนได้จัดกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม จากนั้นร่วมกันระบุปัญหาหรือตั้งคำถามและอภิปรายเพื่อนำไปสู่การค้นหาคำตอบ ผลการจัดกิจกรรมในชั้นนี้ผู้เรียนได้แบ่งกลุ่มศึกษาออกเป็นยุคสมัยต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น จากนั้นนำเสนอหน้าชั้นเรียนดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 หัวข้อหรือประเด็นที่สนใจและคำถามที่นำไปสู่การค้นหาคำตอบ

กลุ่มที่	ยุคสมัย	หัวข้อ	คำถามที่นำไปสู่การค้นหาคำตอบ
1.	ก่อนประวัติศาสตร์	แหล่งโบราณคดี โนนเมือง	-ลักษณะชุมชนเป็นอย่างไร -มีสภาพความเป็นอยู่อย่างไร -มีความสัมพันธ์กับชุมชนโบราณอื่น ใกล้เคียงหรือไม่ อย่างไร
2.	ทวารวดี	ใบเสมา สมัยทวารวดี	-คติการสร้างและลักษณะการปักใบเสมา ทวารวดีอีสานเป็นอย่างไร -ลวดลายที่ปรากฏบนใบเสมาเป็นอย่างไร

กลุ่มที่	ยุคสมัย	หัวข้อ	คำถามที่นำไปสู่การค้นหาคำตอบ
3.	ขอม	อโรคยาศาลกู่แก้ว	-แหล่งที่พบใบเสมาในจังหวัดขอนแก่นมีที่ใดบ้าง -ความเป็นมาของอโรคยาศาลกู่แก้วและรูปแบบสถาปัตยกรรมเป็นอย่างไร -โบราณวัตถุที่พบมีอะไรบ้าง -ความสัมพันธ์ของโบราณสถานและชุมชนเป็นอย่างไร
4.	ล้านช้าง	การค้าและระบบเงินตราอีสาน	-ลักษณะการค้าในสมัยล้านช้างเป็นอย่างไร -ประวัติความเป็นมาของเงินตราโบราณล้านช้างเป็นอย่างไร -รูปร่างลักษณะเงินตราโบราณล้านช้างชนิดต่าง ๆ เป็นอย่างไร
5.	รัตนโกสินทร์	การสร้างบ้านแปงเมืองขอนแก่น	-ขอนแก่นมีประวัติความเป็นมาในสร้างเมืองอย่างไร -เหตุการณ์สำคัญของเมืองขอนแก่นในปี พ.ศ. 2500-ปัจจุบัน เป็นอย่างไร -สภาพเศรษฐกิจเมืองขอนแก่นในปัจจุบันเป็นอย่างไร

1.2 การวางแผนการเรียนรู้ ในขั้นนี้ผู้เรียนได้วางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่สนใจเพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาคำตอบ โดยร่วมกันระดมสมองและอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ของกลุ่ม ดังภาพที่ 1-2 ดังนี้

ภาพที่ 1-2 ผู้เรียนร่วมกันกำหนดปัญหาและวางแผนการเรียนรู้

1.3 การค้นคว้าหาคำตอบ ในขั้นผู้เรียนได้ไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่ไม่ไกลจากสถานศึกษาโดยผู้สอนได้ติดต่อประสานงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับหลักฐานขั้นต้นและข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากวิทยากรในพิพิธภัณฑ์รวมถึงข้อมูลป้ายนิเทศให้ความรู้ที่ถือเป็นหลักฐานขั้นรองที่สามารถนำมาสู่การตอบคำถามในประเด็นที่ผู้เรียนสนใจที่จะศึกษาได้ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ดำเนินการแสวงหาคำตอบหรือค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบจากการระบุปัญหาหรือตั้งคำถามไว้ตอนต้น เพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายจากการลงพื้นที่จริง การสัมภาษณ์ และการศึกษาจากตำราวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอในการตอบสมมติฐานและได้พิจารณาว่าข้อมูลใดน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์

ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น ซึ่งมีองค์ความรู้ที่ผู้เรียนสนใจในเรื่องแหล่งโบราณคดีในเมือง เรื่องราวของโบสถ์สมัยทวารวดีและเรื่องราวของโบราณวัตถุที่ค้นพบที่โบราณสถานกู่แก้ว จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นโบราณสถานในยุคสมัยขอมหรือลพบุรี ที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากสถานศึกษา ตลอดจนเรื่องราววิถีชีวิตของคนขอนแก่นในอดีต ดังภาพที่ 3-6 ดังนี้

ภาพที่ 3-4 ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่สนใจ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น

ภาพที่ 5-6 ผู้เรียนสัมภาษณ์เก็บข้อมูลตามประเด็นการวิจัย ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ขอนแก่น

จากนั้นผู้เรียนได้ศึกษาพื้นที่จริง ณ โบราณสถานกู่แก้ว เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงทางยุคสมัยของผู้คนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ดังภาพที่ 7-8 ดังนี้

ภาพที่ 7-8 ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่สนใจ ณ โบราณสถานกู่แก้ว จ.ขอนแก่น

จากนั้นผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์ธนารักษ์ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีองค์ความรู้ที่ผู้เรียนสนใจในเรื่องของเงินตราโบราณล้านช้างที่กล่าวถึงวิวัฒนาการของเงินตราในสมัยอดีตและเรื่องราวของเศรษฐกิจภาคอีสานซึ่งรวมไปถึงเรื่องราวของเมืองขอนแก่นที่ถือเป็นเมืองศูนย์กลางของภาคอีสานตั้งแต่อดีตกระทั่งถึงปัจจุบัน ดังภาพที่ 9-12 ดังนี้

ภาพที่ 9-10 ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่สนใจ ณ พิพิธภัณฑ์ธนารักษ์ จังหวัดขอนแก่น

ภาพที่ 11-12 ผู้เรียนศึกษาและสัมภาษณ์วิทยากรนำชมพิพิธภัณฑ์ธนารักษ์ จังหวัดขอนแก่น

1.4 การวิเคราะห์และสรุปผล ในขั้นนี้ผู้เรียนทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหรือการวิจัยเพื่อสรุปผลหรือตอบคำถามของปัญหา พร้อมอภิปรายผลว่าสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ หรือทฤษฎีใด และผลที่ได้จะนำไปใช้อย่างไร ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ย้อนคิดและอภิปรายถึงขั้นตอนทั้งหมดตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจ

1.5 การนำเสนอและประเมินผล ขั้นนี้ผู้เรียนได้นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของโรงเรียน จำนวน 5 เรื่อง ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาในรูปแบบบทความวิจัยของผู้เรียน

บทความวิจัย	QR code
1. แหล่งโบราณคดีโนนเมือง: ลักษณะชุมชน สภาพความเป็นอยู่และความสัมพันธ์กับชุมชนโบราณอื่นใกล้เคียง Link https://drive.google.com/file/d/1ooFdmvJLw69gGIC3Z0DdxQMIAbrrR_3J/view?usp=sharing	
2. ใบเสมาทวารวดี: ลักษณะการใช้งาน ลวดลายและแหล่งที่พบในจังหวัดขอนแก่น Link https://drive.google.com/file/d/18U_dw8wiaJ8dOvCumbz3t3Kfikl-nMvM/view?usp=sharing	
3. อโรคยศาลกู่แก้ว: สถาปัตยกรรมแห่งการรักษาโรคในสมัยขอมและการใช้ประโยชน์โบราณสถานในวัฒนธรรมล้านช้าง Link https://drive.google.com/file/d/1Ye2aCAusvEbMCzkYDbsSxU54ZgrfigF/view?usp=sharing	
4. อาณาจักรล้านช้าง: การค้าและระบบเงินตราอีสาน Link https://drive.google.com/file/d/1Or2OrM-LcWkcMc-woUObEKMcq0o9PivL/view?usp=sharing	
5. ขอนแก่น: การสร้างบ้านแปงเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์และเหตุการณ์สำคัญในยุคการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคอีสาน Link https://drive.google.com/file/d/1W0E9KeoFrXUJWuq2zlTMGbwIqcQIONx1/view?usp=sharing	

จากนั้นผู้เรียนทำการนำเสนอผลงานวิจัยด้วยวาจา (Oral Presentation) ซึ่งมีการวิพากษ์งานวิจัยโดยครูผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นครูผู้สอนทำการประเมินผลการจัดกิจกรรมตามกระบวนการวิจัย ดังภาพที่ 13-14 ดังนี้

ภาพที่ 13-14 การนำเสนอผลงานวิจัยด้วยวาจา (Oral Presentation)

2. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 ทักษะการวิจัยของผู้เรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ใช้เกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ ตามช่วงคะแนน ดังนี้

2.1.1 ช่วงคะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง มีระดับคุณภาพในระดับดีมาก

2.1.2 ช่วงคะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง มีระดับคุณภาพในระดับดี

2.1.3 ช่วงคะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง มีระดับคุณภาพในระดับพอใช้

2.1.4 ช่วงคะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง มีระดับคุณภาพในระดับควรปรับปรุง

2.1.5 ช่วงคะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง มีระดับคุณภาพในระดับไม่ผ่านเกณฑ์

ทักษะการวิจัยของผู้เรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมีผลการประเมินดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินทักษะการวิจัยของผู้เรียน

รายการประเมินทักษะการวิจัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ทักษะการระบุปัญหาวิจัย			
1. ระบุปัญหาที่สงสัยหรือต้องการคำตอบผ่านกระบวนการสังเกต ตั้งคำถาม รวบรวม และวิเคราะห์ปัญหาอย่างสมเหตุสมผลทำให้ได้ปัญหาของการวิจัยที่แท้จริง	4.25	0.74	ดี
ทักษะการกำหนดสมมติฐานและออกแบบการวิจัย			
2. คาดคะเนคำตอบล่วงหน้าอย่างมีหลักการและสมเหตุสมผล	3.35	0.70	พอใช้
3. ออกแบบการวิจัยได้เหมาะสมกับปัญหาวิจัย โดยผ่านการสืบค้น และตรวจสอบข้อเท็จจริง	3.40	0.87	พอใช้
รวม	3.38	0.79	พอใช้
ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล			
4. วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน	4.20	0.72	ดี
5. รวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ	4.18	0.78	ดี
6. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การหาคำตอบได้สอดคล้อง และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย	3.93	0.94	ดี
รวม	4.10	0.81	ดี
ทักษะการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย			
7. สรุปผลตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย ครอบคลุมปัญหาการวิจัย ได้คำตอบของปัญหา ได้ความรู้ใหม่	3.83	0.90	ดี

รายการประเมินทักษะการวิจัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
8. แสดงเหตุผลอย่างสมเหตุสมผลสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3.45	0.93	พอใช้
รวม	3.64	0.92	ดี
ทักษะการนำเสนอผลการวิจัย			
9. นำเสนอข้อมูลที่เป็นผลการวิจัยตามกระบวนการ	3.90	0.81	ดี
10. ใช้ภาษาที่สละสลวย มีสาระสำคัญครบถ้วนตามขั้นตอนการวิจัย	3.43	0.87	พอใช้
11. เลือกวิธีการนำเสนอผลการวิจัยได้อย่างสร้างสรรค์น่าสนใจและตอบข้อซักถามได้ชัดเจน	3.45	0.81	พอใช้
รวม	3.59	0.83	ดี
ทักษะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์			
12. นำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติ	3.48	0.85	พอใช้
ผลรวมทั้ง 6 ทักษะ	3.74	0.99	ดี

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะการวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.74/S.D.=0.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะการระบุปัญหาวิจัย ($\bar{X}=4.25/S.D.=0.74$) รองลงมาคือ ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ($\bar{X}=4.10/S.D.=0.81$) ทักษะการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ($\bar{X}=3.64/S.D.=0.92$) ทักษะการนำเสนอผลการวิจัย ($\bar{X}=3.59/S.D.=0.83$) ทักษะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X}=3.48/S.D.=0.85$) ทักษะการกำหนดสมมติฐานและออกแบบการวิจัย ($\bar{X}=3.38/S.D.=0.79$) ตามลำดับ

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น แสดงดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

จำนวน นักเรียน	คะแนน เต็ม	นักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์		คะแนนที่ได้		S.D.
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	$\bar{X}$	ร้อยละ	
40	40	33	82.50	32.30	80.75	3.08

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่คะแนน 32 คะแนนขึ้นไป จำนวน 33 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 40 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 และมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 32.30 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.75 ($S.D.=3.08$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ทักษะการวิจัยของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน พบว่า ทักษะการวิจัยของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.74/S.D.=0.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะการระบุปัญหาวิจัย ($\bar{X}=4.25/S.D.=0.74$) รองลงมาคือ ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ($\bar{X}=4.10/S.D.=0.81$) ทักษะการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ($\bar{X}=3.64/S.D.=0.92$) ทักษะการนำเสนอผลการวิจัย ($\bar{X}=3.59/S.D.=0.83$) ทักษะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X}=3.48/S.D.=0.85$) ทักษะการกำหนดสมมติฐานและออกแบบการวิจัย ($\bar{X}=3.38/S.D.=0.79$) ตามลำดับ ทั้งนี้แสดงถึงการใช้กระบวนการวิจัยมาจัดการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้และการนำเอาแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของหลักสูตร โดยกำหนดขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหา 2) การวางแผนการเรียนรู้ 3) การค้นคว้าหาคำตอบ 4) การวิเคราะห์และสรุปผล และ 5) การนำเสนอและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอมรวิชช์ นาครทรรพ, 2546, น. 106; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2547, น. 1-7; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเต็ม, 2547, น. 6; ทิศนา ขัมมมณี, 2548, น. 3; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553, น. 105; ลัดดา ศิลาน้อย, 2554, น. 130; ญาณิศา บุญจิตร, 2563, น. 120-121; บรรพต พิจิตรกำเนิด และคณะ, 2563, น. 122; สุกัลยา ทิมรูน และเอี่ยมพร หลินเจริญ, 2564, น. 249; กิตติศักดิ์ อร่ามเรือง, 2564, น. 34; จิรนนท์ ชันชีและคณะ, 2565, น. 220-221 ที่ได้กล่าวถึง ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดระดับสูง มีการเก็บรวบรวมข้อมูล แสวงหาความรู้ แก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับ หัตถยา ปึงโพธิ์ (2559, น. 94) ที่ได้พัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจตุรสิริวิทยา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ทักษะการวิจัยของนักเรียนอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับ ทนงศักดิ์ มิตตา และกุลทราภรณ์ สุพงษ์ (2562, น. 38) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน พบว่า มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 100.00 และคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 91.85 ซึ่งมีระดับคุณภาพสอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัย

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น พบว่า มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 82.50 และมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.75 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่ใกล้เคียงสถานศึกษา รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่น ผ่านบุคคลในชุมชนที่มีความชำนาญเฉพาะทาง ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาวิชา มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ และเป้าหมายการเรียนรู้ของหลักสูตร สอดคล้องกับพรณงาม ไกรยศศักดิ์ (2561, น. 436) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียนผ่านการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้เป็นรูปแบบวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างรอบด้าน และเป็นการเปิดโลกการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุดให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ กฤตชัย ชุมแสง และจักรกฤษณ์ กองเกิด (2566, น. 7) พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ส่งผลต่อผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีความรับผิดชอบ 2) ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม 3) ด้านการรับประสบการณ์ใหม่ และ 4) ด้านองค์ความรู้และสำนึกรักวัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับศราวภูมิ ธารพร กัลยา เทียนวงศ์ และมนัสพันธ์ น้ำสมบูรณ์ (2565, น. 180) ที่ได้ศึกษาวิจัย พบว่า ผลการเรียนรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 94.33

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในใบความรู้และใบงาน ให้เห็นถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์ ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีที่จำเป็นต่อทักษะการระบุปัญหา การกำหนดสมมติฐาน และออกแบบการวิจัย เนื่องจากผลการประเมิน การคาดคะเนคำตอบล่วงหน้าอย่างมีหลักการและสมเหตุสมผล การออกแบบการวิจัยได้เหมาะสมกับปัญหาวิจัย โดยผ่านการสืบค้นและตรวจสอบข้อเท็จจริง และการแสดงผลอย่างสมเหตุสมผลสอดคล้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้

1.2 ครูผู้สอนควรให้คำปรึกษานอกเวลาเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งภายในสถานศึกษา หรือในรูปแบบออนไลน์ เพื่อสะท้อนกลับผลงานของผู้เรียนในการนำเสนอผลการวิจัย เนื่องจากผลการประเมิน การใช้ภาษาที่สละสลวย มีสาระสำคัญครบถ้วนตามขั้นตอนการวิจัย และการเลือกวิธีการนำเสนอผลการวิจัยได้อย่างสร้างสรรค์น่าสนใจและตอบข้อซักถามได้ชัดเจนนั้น อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้

1.3 ควรมีการรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ไปเผยแพร่ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การแสดงละครในชุมชนเพื่อสื่อสารองค์ความรู้ การจัดทำป้ายนิเทศ การจัดรายการเสียงตามสาย เป็นต้น เนื่องจากผลการประเมิน การนำความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อสังคม

หรือชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการเผยแพร่ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัตินั้น อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำทักษะการคิดขั้นสูงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าและเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายความสามารถ มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดความภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นในตนเองในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เนื่องจากผลการประเมิน การระบุปัญหาที่สงสัยหรือต้องการคำตอบผ่านกระบวนการสังเกต ตั้งคำถาม รวบรวม และวิเคราะห์ปัญหาอย่างสมเหตุสมผลทำให้ได้ปัญหาของการวิจัยที่แท้จริงนั้น อยู่ในระดับคุณภาพดี และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของข้อคำถามอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขอนแก่น และพิพิธภัณฑสถานารักษ์ จังหวัดขอนแก่น ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์วิทยากรนำชมโบราณวัตถุและสื่อที่จัดแสดง ตลอดจนให้สัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลแก่นักเรียน และขอขอบคุณนายสุทธิพงษ์ มีจันดี และนางสาวอุษา โพธิ์อุดม ตำแหน่ง ครู โรงเรียนนครขอนแก่น ที่ได้สละเวลาร่วมวิพากษ์งานวิจัยนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2564). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 19(1), 11-28.
- กฤตชัย ชุมแสง และจักรกฤษณ์ กองเกิด. (2566). ถอดบทเรียนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสร้างละครเวทีส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสร้างสรรค์ เรื่อง วิถีศรัทธาศาสตร์มนตราอีสานโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน. *วารสารแก่นดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 5(1), 7-34.
- กิตติศักดิ์ อร่ามเรือง. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาศิลปะและเทคโนโลยีโดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการออกแบบลดรายจ่ายครัวเรือนยุคใหม่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- จิรนนท์ ชันชี เกริก ศักดิ์สุภาพ และสุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานที่ส่งผลต่อความตระหนักทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 14(2), 217-232.
- จุฑามาศ อนุกุลวรรณะ ชรินทร์ มั่งคั่ง และแสง แสนบุตร. (2564). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริม ความเป็นพลเมืองชุมชนต้นแบบในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*. 9(2), 23-40.

- จุไรรัตน์ วงศ์ไชย. (2565). ผลการใช้รูปแบบการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน (RBL) เพื่อยกระดับจิตินัยทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเจน (เจนจันทรานุกูล). (รายงานการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- ชนาธิป พรกุล. (2554). การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2565). ปัญหาการสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). การจัดการเรียนรู้แนวใหม่สำหรับครูมืออาชีพ. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ญาณิศา บุญจิตร. (2563). รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา. สุราษฎร์ธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ดวงพร เขียวพระอินทร์ (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาชีววิทยาและทักษะการวิจัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานร่วมกับแนวคิดการกลับด้านชั้นเรียน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ทองศักดิ์ มิตรดา และกุลทราภรณ์ สุพงษ์. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน. วารสารวิชาการครุศาสตร์สวนสุนันทา. 3(1), 38-45.
- ทิตนา แคมมณี. (2548). การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- ทิตนา แคมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 25. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรพต พิจิตรกำเนิด นันทวัน เรืองอร่าม ฐิตยา เนตรวงษ์ ปาณิสรา ธรรมจุฬา และภัควัฒ์ อัมบุญ. (2563). การจัดการเรียนรู้ด้วยการวิจัยและชุมชนเป็นฐานเพื่อความตระหนักรู้การวิจัยรับใช้สังคมในระดับอุดมศึกษา. วารสาร มทร.อีสาน. 7(1), 114-127.
- พรณงาม ไกรักษ์ศักดิ์. (2561). เปิดประเด็น: นวัตกรรมจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการนอกห้องเรียน: เปิดห้องเรียนสู่แหล่งเรียนรู้. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 46(3), 436-455.
- พัชรภรณ์ พิลาสสมบัติ และดวงกมล จงเจริญ. (2565). ทักษะการวิจัยของครุศึกษบัณฑิตเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน. วารสารนวัตกรรมและการจัดการ. 7(1), 166-178.
- พัชรพร ศุภกิจ. (2559). การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อผู้เรียนในยุคดิจิทัล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 14(1), 6-14.
- พัชร จันทรเพ็ง. (2554). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะการวิจัยของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารวิจัย มข.. 1(2), 21-44.

- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2560). เหลียวหลังแลหน้า การศึกษาไทย 4.0. *วารสารเศรษฐศาสตร์*. 45(2), 304-309.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2547). *หลักการสอนแบบเน้นการวิจัย (Research – Based Teaching) ในระดับอุดมศึกษา*.
กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑา ชุ่มสุคนธ์. (2564). *การจัดการภูมิศาสตร์ในโรงเรียน*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รุจิราพร งามศิริ. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อ
เสริมสร้างทักษะการวิจัย ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ลัดดา ศิลาน้อย. (2545). การรวบรวมแหล่งความรู้ไปสู่งานวิจัยวิชาสังคมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 26(2), 32-41.
- ลัดดา ศิลาน้อย. (2554). *นวัตกรรมด้านวิธีสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษา*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรพรรณ สังขเวช. (2562). *การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนกรุงเทพมหานครฝั่งตะวันออกเพื่อพัฒนาแผนการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*. (ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ศราวุฒิ ธารพร กัลยา เทียนวงศ์ และมนัสนันท์ นำสมบุญ. (2565). การพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ชิ้นงาน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*. 5(2), 169-182.
- สถาพร ภูผาใจ. (2552). ผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาชีววิทยาเพิ่มเติมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับ
การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 32(4), 165-169.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และทัศนีย์ บุญเติม. (2547). *การสอนแบบ Research Based Learning*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาวิตรี บุญยพันธ์. (2563). *แนวทางการบริหารการจัดการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเขตอำเภอตรอน จังหวัด
อุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล
(ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิทธิพล อาจอินทร์. (2563). *ศาสตร์และศิลป์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุกัลยา ทิมรูน และเอี่ยมพร หลินเจริญ. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ชีวิตในสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารครูพิบูล*. 8(2), 240-252.
- หัตถยา ปู่โพธิ์. (2559). *การพัฒนาทักษะการวิจัยโดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการวิจัยเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจตุรวิทย์วิทยาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- อมรวิทย์ นาครทรรพ. (2546). เรียนรู้คู่วิจัย: กรณีการสอนด้วยกระบวนการวิจัยภาคสนามวิชาการศึกษากับสังคม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *วารสารวิธีวิทยาการวิจัย*. 16(1), 101-133.
- อรทัย เจริญสิทธิ์ และรัชนิวรรณ เพ็งปรีชา. (2565). การพัฒนาทักษะวิจัยสำหรับครูอาชีวศึกษา สาขาคหกรรม. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 19(85), 131-142.

การบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

Integration of Thai language learning management for Innovative electronic storybooks to foster morality among education students

พัชรนันท์ พาป้อ

Phatthanant Phapor

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University

E-mail : phathanant.ph@cpru.ac.th

Date Received : 14 November 2023 Date Revised : 5 June 2024

Date Accepted : 5 June 2024 Date Published online : 27 June 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อสร้างหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักศึกษาวิชาชีพครู 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู และ 3) เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ชั้นปีที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 55 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวรรณกรรมนิทาน (5002910) ปีการศึกษา 2565 จำนวน 18 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินความสามารถการบูรณาการความรู้ภาษาไทยของนักศึกษา และ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นทีมในการสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรม สถิติพื้นฐานที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาไทย ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวรรณกรรมนิทาน สร้างหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์สอดแทรกคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้จำนวน 9 เรื่อง

2. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในการผลิตนวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ นักศึกษาวิชาชีพครู การส่งเสริมคุณธรรม

Abstract

The objectives of this research were 1) “to create an electronic storybooks to promote morality of teaching profession students. 2) to study the ability to integrate Thai language learning to create innovative electronic storybooks to promote the morality of students in the teaching profession, and 3) to ask opinions about the teamwork process of teaching professional students Thai Language Department, Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University. The population used in this research was teaching professional students. Thai Language Program, Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University, 3rd year, total of 55 people. The sample group used in this research being a student of the teaching profession Thai Language Program, Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University, 3rd year enrolled in the Literary Tales Course (5002910), academic year 2022, totaling 18 students using a purposive sampling method. The research tools were 1) an assessment form for the students' ability to integrate Thai language knowledge and 2) a questionnaire on students' opinions about the teamwork process in creating an electronic storybook innovation (E-Book) to promote morality. The basic statistics used in the research were frequency distribution, percentage (%), mean ($\bar{x}$) and standard deviation. The results showed:

1. Teacher professional students Thai Language Program who enrolled in the Fairy Tale Literature course created an electronic storybooks that included 8 basic virtues, totaling 8 stories.

2. Teacher professional students had the ability to integrate Thai language learning management to create innovative electronic storybooks to promote the virtues of overall, it was at the highest level.

3. The opinions of the teacher professional students about teamwork in the production of teaching innovation for electronic storybooks to promote morality as a whole were at the highest level.

Keywords: Thai language education, Electronic storybooks, Education students, Ethical development.

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 เราจำเป็นต้องเสริมสร้างทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การทำงานเป็นทีม และนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการศึกษา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องส่งเสริมและฝึกทักษะการทำงานร่วมกันให้แก่ผู้เรียน เช่น ความร่วมมือในการทำงาน ความเป็นผู้นำผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม และทักษะในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (ทิตนา แชนมณี, 2562) จากกรอบแนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Framework for 21st century learning) โดยเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อธิบายการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ประกอบด้วย 1) การใช้เทคนิคของการสร้างสรรค์ทางความคิดที่เปิดกว้าง เช่น การระดมสมอง (Brainstorming) สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่และเสริมสร้างคุณค่าทางความคิดและสติปัญญา มีความละเอียดรอบคอบต่อการคิดวิเคราะห์และประเมินแนวความคิดเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานในเชิงสร้างสรรค์ 2) การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ (Work creativity with others) มุ่งพัฒนาเน้นปฏิบัติ และสื่อสารแนวคิดใหม่ ๆ ไปสู่ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เปิดใจกว้าง และยอมรับในมุมมองหรือโลกทัศน์ใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อระบบการทำงาน เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์งาน รวมทั้งมีความรู้และเข้าใจในสภาพการณ์ ซึ่งอาจเป็น ข้อเท็จจริง หรือเป็นข้อจำกัดโดยพร้อมที่จะยอมรับความคิดหรือสภาพการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นได้ สามารถสร้างวิกฤติให้เป็นโอกาสส่งผลต่อการเรียนรู้ และเข้าใจถึงวิธีการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ต้องใช้เวลาและสามารถนำเอาข้อผิดพลาดมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง และ 3) การนำเอานวัตกรรมมาสู่การปฏิบัติ (Implement innovations) ปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดคุณประโยชน์ต่อการปรับใช้และพัฒนาจากผลแห่งนวัตกรรมที่นำมาใช้ (Partnership for 21st century skills, 2009)

การจัดการศึกษาด้านสายวิชาชีพนั้นผู้เรียนนอกจากจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการ และสามารถมีความสามารถในการปฏิบัติงานจริงด้วย ซึ่งในการศึกษาทางศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์นั้น ถือว่าเป็นการจัดการศึกษาทางสายวิชาชีพที่มุ่งเน้นผลิตบุคลากรทางวิชาชีพครูออกไปรับใช้สังคม แต่ปัญหาการขาดทักษะทางด้านการสอนของนักศึกษาเป็นปัญหามาโดยตลอด ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษาได้รับการฝึกฝนในด้านการใช้เทคนิคและวิธีสอนไม่เพียงพอ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไข (พัฒนา จันทนา, 2542) ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอน รายวิชาวรรณกรรมนิทาน เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชาเอกเลือกในการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ คำอธิบายรายวิชากำหนดให้ผู้เรียนสามารถอธิบายความหมาย ประเภท การจำแนก รูปแบบ เนื้อหา ภาษา และคุณค่าของวรรณกรรมนิทาน การจัดกิจกรรมบูรณาการวรรณกรรมนิทานกับการเรียนการสอน (สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, 2562) จึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการการนำความรู้ทักษะภาษาไทยของนักศึกษา มาใช้ในการสร้างสรรค์ สื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน ที่นอกจากจะบูรณาการทักษะต่าง ๆ ของภาษาไทยทั้ง 4 ด้าน คือ การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน มาบูรณาการเข้าด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

สร้างสรรค์ กระตุกฯ, พัทธนันท์ พาป้อ, ปิพิชญา พรหมกันธา และปุ่น ชมภูพระ (2565) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้สื่อ และนวัตกรรมส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือเล่มเล็กส่งเสริมการอ่าน ผลสรุปด้านของการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมส่งเสริมการอ่านในส่วนของข้อเสนอแนะ ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะไว้ว่า ควรเพิ่มสื่อที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนในระดับชั้นที่หลากหลาย ควรมีรูปแบบและแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นควรมีการจัดทำสื่อ นวัตกรรมส่งเสริมการอ่านในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แล้ว ยังบูรณาการกับทักษะอื่น ๆ โดยเฉพาะคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความมีน้ำใจ ความสามัคคี และความสะอาด ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในหลักสูตร อีกทั้งนักศึกษายังได้พัฒนาทักษะการสื่อสาร ได้ประสบการณ์การเรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการกลมเกลียวและส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณธรรมให้นักศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมและมีชีวิตที่เป็นสุข ตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักศึกษาวิชาชีพครู
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู
3. เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาสามารถสร้างหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยโดยนำความรู้ทักษะทางภาษาไทยบูรณาการกับการทำงานเป็นทีม โดยสอดคล้องคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

วิธีการวิจัยหรือระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งสิ้น 55 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการวรรณกรรมนิทาน (5002910) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 18 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมสำหรับ นักศึกษาวิชาชีพครู

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษา วิชาชีพครู

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) การบูรณาการการเรียนรู้ภาษาไทยทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง-การดู การพูด การอ่าน และการเขียน มาบูรณาการกับความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ เช่น ความรู้ หลักการใช้ภาษาในสร้างสื่อ หนังสือนิทาน วรรณกรรมสำหรับเด็ก เป็นต้น เพื่อสร้างสรรค์สื่อนวัตกรรม การสอน หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ วินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ และ 2) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการการทำงานเป็นทีมในการสร้างสื่อ นวัตกรรมหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบประเมินการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทาน อิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยมีลำดับการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการบูรณาการการใช้ความรู้ภาษาไทย กำหนดขอบเขต ของแบบประเมินการบูรณาการความรู้ทักษะการใช้ภาษาไทยของนักศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ และสร้างแบบประเมิน ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ภาษา ด้านลักษณะของเนื้อหา นิทาน ด้านลักษณะรูปแบบของหนังสือนิทาน ด้าน ภาพประกอบของหนังสือนิทาน และด้านการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

1.2 จากนั้นนำแบบประเมินที่สร้างให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน เพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 หากมีข้อคำถามที่มีค่าน้อยกว่า 0.50 ผู้วิจัยจะ นำมาปรับแก้ไขแล้วนำกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมพิจารณาอีกรอบ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับ

นักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 3 กลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลมาวิเคราะห์เป็นรายข้อโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (Rovinelli and Hambleton, 1978 อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชยศุภวงศ์, 2546) ได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเท่ากับ 0.45 - 0.87 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

2. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นทีมในการสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยมีลำดับการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นทีมในการสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู กำหนดขอบเขต กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น โดย แบ่งเนื้อหาประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นทีมที่ผู้วิจัยสังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการแก้ไขปัญหา และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการทำงานเป็นทีมและการนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้น มีลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert's)

2.2 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.66-1.00 หากมีข้อคำถามที่มีค่าน้อยกว่า 0.50 ผู้วิจัยจะนำมาปรับแก้ไขแล้วนำกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมพิจารณาอีกรอบ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความคิดเห็นตามที่คุณเชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เสนอแนะไปทดลองใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครู ชั้นปีที่ 3 กลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (Rovinelli and Hambleton, 1978, 34 - 37 อ้างถึงใน ผ่องศรี วาณิชยศุภวงศ์, 2546) ได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเท่ากับ 0.58 - 0.91 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

2.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยในฐานะรายวิชาวรรณกรรมนิทาน รหัสวิชา 5052910 รายวิชาในกลุ่มวิชาเอกเลือกในการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย พ.ศ. 2562 (4 ปี) ดำเนินการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาวิชาชีพครูชั้นปีที่ 3

สาขาวิชาภาษาไทยที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 รายวิชาวรรณกรรมนิทาน จำนวน 18 คน มอบหมายให้นักศึกษาทำงานสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรม

2. นักศึกษากำหนด (จับฉลาก) เรื่องของนิทานสอดแทรกคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ และแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในทีม

3. นักศึกษาส่งบทนิทานให้อาจารย์ผู้สอนตรวจ ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนวิเคราะห์เนื้อหาบทนิทาน เพื่อประเมินความถูกต้อง กำหนดประเด็นที่จะประเมิน ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

4. ผู้วิจัยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามความคิดเห็น (Google Forms) เกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นทีมในการผลิตนวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์สอดแทรกคุณธรรม ในการตอบแบบสอบถาม ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการสอบถามเก็บข้อมูลหลังจากดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของภาคเรียนนี้ไปแล้ว ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะไม่ส่งผลต่อการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมิน และแบบสอบถาม (Google Forms)
2. รวบรวมข้อมูลการประเมิน การบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู
3. รวบรวมข้อมูลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบการประเมินการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาวิชาชีพครู และวิเคราะห์ข้อมูลการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นทีม ของนักศึกษาวิชาชีพครู ประมวลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การบูรณาการความรู้ภาษาไทยกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาวิชาชีพรู

ตารางที่ 1 การบูรณาการความรู้ภาษาไทยกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ

นิทานส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ	คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ								คุณธรรม (ข้อ)
	ซื่อสัตย์	ซื่อสัตย์	ซื่อสัตย์	ซื่อสัตย์	ซื่อสัตย์	ซื่อสัตย์	ซื่อสัตย์	ซื่อสัตย์	
กระต่าย 3 ฟัน	/			/			/		3
นุมนิมน์น่ารัก					/	/		/	3
หนูนิดผู้กล้าหาญ	/	/			/				3
ราชสีห์ผู้ยิ่งใหญ่กับราชาเสือจอมใช้อำนาจ						/	/		2
สาวน้อยจอมขยัน	/		/		/				3
มาวิน มีกลิ่นเหม็น				/				/	2
หนูจืดกลับใจ	/	/	/	/					4
แม่กระต่ายแสนขยัน	/			/		/			3
ป่าที่ไม่ปรองดอง					/	/			2
คุณธรรมที่มีร่วมกัน (เรื่อง)	5	2	2	4	4	4	2	2	

จากตารางที่ 1 หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการที่นักศึกษาวิชาชีพรูสร้างขึ้น มี 9 เรื่อง ซึ่งทั้ง 9 เรื่อง มีเนื้อหาที่บูรณาการการใช้ความรู้ภาษาไทย และสอดแทรกคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ จำแนกเป็น

1. กลุ่มนิทานที่สอดแทรกคุณธรรม 8 ประการ ร่วมกัน 2 เรื่อง จำนวน 4 คุณธรรม ได้แก่

ข้อ “ประหยัด” ได้แก่เรื่อง หนูนิดผู้กล้าหาญ กับ หนูจืดกลับใจ

ข้อ “ซื่อสัตย์” ได้แก่เรื่อง สาวน้อยจอมขยัน กับ หนูจืดกลับใจ

ข้อ “สามัคคี” ได้แก่เรื่อง กระต่าย 3 ฟัน กับ ราชสีห์ผู้ยิ่งใหญ่กับราชาเสือจอมใช้อำนาจ

ข้อ “สะอาด” ได้แก่เรื่อง นุมนิมน์น่ารัก กับ มาวิน มีกลิ่นเหม็น

2. กลุ่มนิทานที่สอดแทรกคุณธรรม 8 ประการ ร่วมกัน 4 เรื่อง จำนวน 4 คุณธรรม ได้แก่

ข้อ “มีวินัย” ได้แก่เรื่อง กระต่าย 3 ฟัน มาวิน มีกลิ่นเหม็น หนูจืดกลับใจ และแม่กระต่ายแสนขยัน

ข้อ “สุภาพ” ได้แก่เรื่อง นุ่มนึมน่ารัก หนูนิตผู้กตัญญู สาวน้อยจอมขยัน และป่าที่ไม่
ปรองดอง

ข้อ “มีน้ำใจ” ได้แก่เรื่อง นุ่มนึมน่ารัก ราชสีห์ผู้ยิ่งใหญ่กับราชาเสือจอมใช้อำนาจ แม่กระต่าย
แสนขยัน และป่าที่ไม่ปรองดอง

3. กลุ่มนิทานที่สอดแทรกคุณธรรม 8 ประการ ร่วมกัน 5 เรื่อง จำนวน 1 คุณธรรม ได้แก่

ข้อ “ขยัน” ได้แก่เรื่อง กระต่าย 3 พี่น้อง

ตอนที่ 2 ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทาน
อิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

ตารางที่ 2 สรุปผลความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

การบูรณาการทักษะความรู้ ภาษาไทย	กระต่าย 3 พี่น้อง	นุ่มนึมน่ารัก	หนูนิตผู้กตัญญู	ราชสีห์ผู้ยิ่งใหญ่กับ ราชาเสือจอมไม่ใช้	สาวน้อยจอมขยัน	มาวิน มีกลิ่นเหม็น	หนูจืด กลับใจ	แม่กระต่ายแสนขยัน	ป่าที่ไม่ปรองดอง	ข ราย ข้อ
1. ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย - ด้านการใช้ภาษา										
1) ใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เข้าใจ ง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4.89	4.89	4.44	4.00	3.89	4.56	4.56	4.67	4.78	4.52
2) มีการใช้คำได้อย่างเหมาะสม กับเนื้อเรื่อง	4.89	4.89	4.33	4.11	3.89	4.56	4.44	4.78	4.78	4.19
3) ความถูกต้องของคำ และตัวสะกด	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5
4) คำถูกต้องตามความหมาย ของคำและเหมาะสมกับบริบท	4.00	4.00	4.22	4.00	3.89	4.56	4.56	4.56	4.56	4.26
5) ประโยคสั้นเข้าใจง่าย เหมาะสมกับการสื่อสารของวัย ของผู้อ่าน	4.78	4.89	4.78	4.78	4.78	4.78	4.33	4.22	4.67	4.67
6) ไม่ใช้คำศัพท์สแลง และภาษาคาราโอเกะ	4.89	4.89	4.78	4.78	4.89	4.78	4.78	4.78	4.89	4.83
7) บทสนทนาเหมาะกับวัย ของผู้อ่าน	4.00	4.00	4.89	4.44	4.00	4.89	4.22	4.56	4.67	4.41

2. ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย - ด้านการเขียนเนื้อหาของนิทาน

1) แก่นหลักหรือคติสอนใจ (Theme) มีความชัดเจนและเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	5.00	4.89	4.89	4.67	4.44	4.78	4.56	4.56	4.67	4.72
2) เรื่องราว (Story) เหมาะกับวัยของผู้อ่าน	4.78	5.00	4.44	4.67	4.00	4.78	4.33	4.67	4.67	4.59
3)เค้าโครงเรื่องเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4.89	5.00	4.67	4.78	4.44	4.89	4.44	4.67	4.78	4.73
4) ความยาวของเนื้อเรื่องเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก	4.89	4.89	4.56	4.33	3.44	4.22	4.11	4.00	4.11	4.28
5) เนื้อเรื่องง่ายต่อการทำความเข้าใจ	4.78	4.78	4.67	4.56	3.89	4.89	4.22	4.56	4.67	4.56
6) เรื่องสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก	4.89	4.89	4.22	3.78	3.44	5.00	4.56	4.11	4.11	4.33
7) สามารถถ่ายทอดเนื้อหาเพื่อส่งเสริมคุณธรรมของผู้อ่าน	4.00	4.00	4.67	4.67	4.78	4.89	4.44	4.33	4.56	4.48
8) ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยผู้่าน	4.67	4.78	4.44	4.56	4.00	4.89	4.67	4.33	4.22	4.51
9) ตัวอักษรมีความชัดเจน อ่านง่าย	4.67	4.89	4.89	4.78	4.89	5.00	4.89	4.44	4.33	4.75
10) ภาษาและภาพมีความสอดคล้องกัน	5.00	5.00	4.56	4.67	4.00	4.89	4.56	4.44	4.56	4.63

3. ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย - ด้านการจัดทำลักษณะรูปแบบของนิทาน

1) รูปเล่มภายนอกสวยงามดึงดูดความสนใจ	4.89	4.00	4.44	4.44	3.78	4.44	4.33	4.44	4.44	4.36
2) ขนาดของตัวอักษรเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของเด็ก	4.00	4.89	4.33	4.33	3.67	4.33	4.22	4.33	4.33	4.27
3) ตัวอักษรมองเห็นชัดเจนสวยงาม อ่านง่าย เป็นระเบียบสม่ำเสมอ	4.78	4.22	4.33	4.33	3.78	4.33	4.11	4.56	4.56	4.33

4) ตัวสะกด การันต์ การใช้ เครื่องหมายต่าง ๆ ถูกต้อง	4.89	4.78	4.89	4.89	4.89	4.89	4.89	5.00	5.00	4.90
5) สีของพื้นหลังและสีของ ตัวอักษรไม่เป็นอันตรายต่อ สุขภาพตาของผู้อ่าน	3.89	4.33	4.67	4.67	3.67	4.67	4.33	4.33	4.33	4.32

4. ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย - ด้านภาพประกอบของหนังสือนิทาน

1) ภาพปกสวยงามน่าสนใจ มี ความเหมาะสมกับชื่อเรื่อง	4.56	4.56	4.11	4.44	3.78	4.78	4.67	4.67	4.78	4.48
2) ความสอดคล้องของภาพและ เนื้อเรื่อง	4.89	4.89	4.00	4.33	3.56	4.67	4.56	4.67	4.78	4.48
3) ภาพประกอบช่วยขยาย ข้อความส่งเสริมให้เข้าใจเนื้อ เรื่อง	4.11	4.44	4.11	4.22	3.89	4.78	4.67	4.67	4.89	4.42
4) ภาพประกอบและข้อความแต่ ละหน้าสอดคล้องกัน	4.67	4.67	4.44	4.56	3.78	4.89	4.78	4.67	4.78	4.58
5) ภาพสวยงามเหมาะสมกับวัย ของเด็ก สวยงาม ดึงดูดให้อยาก ดูและช่วยเสริมจินตนาการ	4.56	4.67	4.44	4.56	3.67	5.00	4.78	4.44	4.56	4.52

5. ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย - ด้านการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม พื้นฐาน 8 ประการ

1) เนื้อหาของนิทานปลูกฝังให้ เด็กเห็นคุณค่าในเรื่องคุณธรรม พื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ “ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ วินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ”	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00
2) สามารถนำเอาความรู้ ที่ได้จากหนังสือไปใช้กับ ชีวิตประจำวันได้	4.67	4.89	4.67	4.44	4.67	5.00	5.00	4.89	4.78	4.78
3) เนื้อเรื่องช่วยให้เด็ก มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง คุณธรรม	4.56	4.56	4.33	4.56	4.00	4.78	4.78	4.78	4.78	4.57

4) เนื้อเรื่องมีสาระประโยชน์ เหมาะสมที่จะใช้เป็นหนังสือ ส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก	5.00	4.67	4.56	4.78	3.78	4.78	4.78	4.89	4.89	4.68
5) เนื้อเรื่องช่วยปลูกฝังให้เด็ก เกิดความรู้สึกคล้อยตามและ อยากเรียนรู้เพิ่มเติม	4.67	5.00	4.56	4.44	3.56	4.89	4.89	4.44	4.44	4.54
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) รายเรื่อง	4.66	4.70	4.54	4.52	4.10	4.77	4.58	4.58	4.64	
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยรวม	4.56									

จากตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 9 เรื่อง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย – ด้านการใช้ภาษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ความถูกต้องของคำ และตัวสะกด ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 (2) ไม่ใช้คำศัพท์สแลงและภาษาคาราโอเกะ ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 (3) ประโยคสั้น เข้าใจง่าย เหมาะสมกับการสื่อสารของวัยของผู้อ่าน ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 อยู่ในลำดับที่ 3 (4) ใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 อยู่ในลำดับที่ 4 (5) มีการใช้คำได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 อยู่ในลำดับที่ 5 (6) บทสนทนาเหมาะกับวัยของผู้อ่าน ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 อยู่ในลำดับที่ 6 และ (7) คำถูกต้องตามความหมาย คำเหมาะสมกับบริบท ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 อยู่ในลำดับที่ 7

2. ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย – ด้านการเขียนเนื้อหาของนิทาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ตัวอักษรมีความชัดเจน อ่านง่าย ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 (2) เค้าโครงเรื่องเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 (3) แก่นหลักหรือคติสอนใจ (Theme) มีความชัดเจนและเหมาะกับวัยของผู้อ่าน ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ เท่ากับ 4.72 (4) ภาษาและภาพมีความสอดคล้องกัน ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 (5) เรื่องราว (Story) เหมาะกับวัยของผู้อ่าน ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 (6) เนื้อเรื่องง่ายต่อการทำความเข้าใจ ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 (7) ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยผู้่าน ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 (8) สามารถถ่ายทอดเนื้อหา เพื่อส่งเสริมคุณธรรมของผู้อ่าน ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 (9) เรื่องสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของ

ได้ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 อยู่ในลำดับที่ 9 และ (10) ความยาวของเนื้อเรื่องเหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28

3. ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย – ด้านการจัดทำลักษณะรูปลักษณ์ของนิทาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ตัวสะกด การันต์ การใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ถูกต้อง ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 (2) รูปลักษณ์ภายนอกสวยงามดึงดูดความสนใจ ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 (3) ตัวอักษรมองเห็นชัดเจน สวยงาม อ่านง่าย เป็นระเบียบสม่ำเสมอ ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 (4) สีของพื้นหลัง และสีของตัวอักษร ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตาของผู้อ่าน มีค่าเฉลี่ยระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และ (5) ขนาดของตัวอักษรเหมาะสม กับระดับชั้นและวัยของเด็ก ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 อยู่ในลำดับที่ 5

4. ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย – ด้านภาพประกอบของหนังสือ นิทาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) ภาพประกอบ และข้อความแต่ละหน้าสอดคล้องกัน ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 (2) ภาพสวยงามเหมาะสมกับวัยของเด็ก สวยงาม ดึงดูดให้อยากดูและช่วยเสริมจินตนาการ ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 (3) ภาพปกสวยงาม น่าสนใจ มีความเหมาะสมกับชื่อเรื่อง ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 (4) ความสอดคล้องของภาพและเนื้อเรื่อง ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และ (5) ภาพประกอบช่วยขยายข้อความส่งเสริมให้เข้าใจเนื้อเรื่องระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 อยู่ในลำดับที่ 5

5. ความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย - ด้านการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ (1) เนื้อหาของนิทานปลูกฝังให้เด็กเห็นคุณค่าในเรื่องคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ “ซื่อสัตย์ ประหยัด ซื่อสัตย์ วินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ” ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 (2) สามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากหนังสือไปใช้กับชีวิตประจำวันได้ ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 (3) เนื้อเรื่องช่วยให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 (4) เนื้อเรื่องมีสาระ ประโยชน์เหมาะสมที่จะใช้เป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 และ (5) เนื้อเรื่องช่วยปลูกฝังให้เด็กเกิดความรู้สึกคล้อยตามและอยากเรียนรู้เพิ่มเติม ระดับความสามารถในการบูรณาการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 4 ด้าน ดังตารางที่ 3 – 4

ตารางที่ 3 สรุปผลการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการทำงานเป็นทีมฯ รายด้าน

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม				
1. ด้านการติดต่อสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.1	ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความจริงใจในการทำงานร่วมกัน	4.52	0.27	มากที่สุด
1.2	ร่วมประเมินผลการทำงานของทีมรับผิดชอบการปฏิบัติงานในฐานะสมาชิกทีมอย่างเต็มความสามารถ	4.44	0.24	มาก
1.3	ร่วมปรับปรุงวิธีการแก้ไขปัญหาในการทำงานของทีมเมื่อไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยวิธีเดิม	4.66	0.45	มากที่สุด
1.4	มีการกระจายบทบาทความเป็นผู้นำผู้เคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของเสียส่วนน้อย	4.31	0.19	มาก
1.5	กระตุ้นเตือนสมาชิกในทีมให้ทำงานเสร็จทันเวลาที่กำหนดไว้	4.41	0.21	มาก
2. ด้านความคิดสร้างสรรค์		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
2.1	มีการร่วมมือกันทำงานด้วยวิธีที่หลากหลายเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ	4.49	0.65	มาก
2.2	มีการร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์	4.71	0.23	มากที่สุด
2.3	มีการร่วมกันสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์	4.56	0.24	มากที่สุด
2.4	มีการร่วมมือกันสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไข ปัญหาในการทำงาน	4.49	0.25	มาก
2.5	มีการคิดค้นแก้ปัญหาที่ต่างไปจากรูปแบบเดิม ๆ	4.57	0.26	มากที่สุด
3. ด้านการแก้ไขปัญหา		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
3.1	ทีมมีความอดทนอดกลั้นเมื่อพบปัญหาในการทำงานร่วมกัน	4.38	0.21	มาก
3.2	สมาชิกทีมร่วมแก้ไขปัญหาของทีมเมื่อเกิดปัญหาขึ้น	4.88	0.40	มากที่สุด
3.3	ร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย	4.83	0.45	มากที่สุด
3.4	ให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการทำงานเป็นทีม	4.70	0.52	มากที่สุด
3.5	มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญในทีม	4.88	0.40	มากที่สุด
3.6	เสนอความคิดสร้างสรรค์ในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาการทำงานของทีม	4.77	0.53	มากที่สุด
3.7	มีการค้นพบข้อบกพร่องการทำงานเพื่อนำมาปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ	4.73	0.55	มากที่สุด
3.8	มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาคุณภาพงานอย่างต่อเนื่อง	4.72	0.60	มากที่สุด

3.9	มีการปรับกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา	4.83	0.38	มากที่สุด
3.10	เกิดการเรียนรู้ข้อผิดพลาดในการทำงานเพื่อนำไปพัฒนากระบวนการทำงานอื่น ๆ	4.93	0.27	มากที่สุด
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการทำงานเป็นทีมและการนำไปประยุกต์ใช้		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
4.1	การทำงานเป็นกลุ่ม/ทีม ทำให้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นทีม	4.63	0.50	มากที่สุด
4.2	การทำงานเป็นกลุ่ม/ทีม ทำให้เกิดความรัก และความสามัคคีในหมู่คณะ	4.65	0.60	มากที่สุด
4.3	สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ไปถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนรู้แก่เพื่อน นักศึกษาและบุคคลอื่นได้	4.88	0.40	มากที่สุด
4.4	การร่วมกิจกรรมทำให้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา/อุปสรรคที่พบได้ด้วยตนเอง	4.61	0.67	มากที่สุด
4.5	กระบวนการการทำงานเป็นกลุ่ม/ทีม ช่วยให้เรียนรู้การทำงานเป็นขั้นตอนและเป็นระบบมากขึ้น	4.58	0.57	มากที่สุด
4.6	สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต	4.56	0.56	มากที่สุด
4.7	มีความมั่นใจในตนเองต่อการเป็นครูในอนาคต	4.98	0.21	มากที่สุด

ตารางที่ 4 สรุปผลการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการทำงานเป็นทีมฯ โดยรวม

ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในการผลิต นวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรม	ความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการติดต่อสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.47	0.27	มาก
2. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.56	0.33	มากที่สุด
3. ด้านการแก้ไขปัญหา	4.77	0.43	มากที่สุด
4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการทำงานเป็นทีมและการนำไปประยุกต์ใช้	4.76	0.50	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น (โดยรวม)	4.64	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 - 4 สรุปผลการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า โดยรวมนักศึกษาวิชาชีพครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในการผลิตนวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.64 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 เมื่อเรียงลำดับรายด้านจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในการผลิตนวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรม ด้านการแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.77 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในการผลิตนวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรม ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการทำงานเป็นทีมและการนำไปประยุกต์ใช้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.76 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.50

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในการผลิตนวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.56 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.33

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในการผลิตนวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรม ด้านการติดต่อสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.47 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.27

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมนักศึกษาวิชาชีพครู” พบว่า

1. นักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาภาษาไทย ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวรรณกรรมนิทานสร้างหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้จำนวน 8 เรื่อง

2. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในการผลิตนวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู” อภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. หนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 9 เรื่อง สอดแทรกคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ทั้ง 9 เรื่อง จำแนกเป็น (1) กลุ่มนิทานที่สอดแทรกคุณธรรม 8 ประการ ร่วมกัน 2 เรื่อง จำนวน 4 คุณธรรม (2) กลุ่มนิทานที่สอดแทรกคุณธรรม 8 ประการ ร่วมกัน 4 เรื่อง จำนวน 4 คุณธรรม (3) กลุ่มนิทานที่สอดแทรกคุณธรรม 8 ประการ ร่วมกัน 5 เรื่อง จำนวน 1 คุณธรรม ทั้งนี้ การสร้างสรรค์นิทาน เป็นเรื่องของจินตนาการ ผู้เขียนจะต้องมีศิลปะในการเขียนเพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน คุณธรรม คติแง่คิดมุมมองต่าง ๆ แก่ผู้อ่าน การจัดทำหนังสือสำหรับเด็กให้มีคุณภาพนั้น ผู้จัดทำ

จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ แนวทางในการจัดทำ เพื่อจะได้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กได้เหมาะสมกับวัย ประสบการณ์ และความสนใจของเด็กต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างวัยของผู้อ่าน เนื้อหาของนิทานสำหรับเด็กมีขนาดสั้น กระชับ ได้ความหมาย เวลาสร้างควรสอดแทรกค่านิยมที่ดี หรือสร้างนิทานที่เด็กนำไปปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีได้ (พัชรนันท์ พาป้อ, 2565)

2. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถในการบูรณาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อสร้างนวัตกรรมหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการบูรณาการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่มีความหมายมีความหลากหลายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภา กุ้งษ์ศักดิ์ (2556) เรื่อง การบูรณาการความรู้ทักษะการใช้ภาษาไทย การเสริมสร้างคุณธรรมและความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ DVD นิทานสอดแทรกคุณธรรม 18 เรื่อง บูรณาการความรู้ทักษะการใช้ภาษาไทย ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม และความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตสื่อ DVD ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ ในวิชา ทย.111 การใช้ภาษาไทย พบว่า นักศึกษาสามารถบูรณาการความรู้ทักษะการใช้ภาษาไทยกับความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรมในการเขียน บทนิทานที่สอดแทรกคุณธรรม นักศึกษาสามารถเขียนแก่นหลักหรือคติสอนใจได้อย่างชัดเจน รวมทั้งบทสนทนาเหมาะกับวัยของผู้ชม นอกจากนี้ นักศึกษายังสามารถบูรณาการความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตสื่อ DVD และคุณธรรมที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการสอดคล้องกันได้อย่างดี คุณธรรมที่พบมากที่สุด ในบทนิทาน คือ เรื่องความมีน้ำใจ รองลงมาคือ ความสามัคคีและความขยัน ส่วนคุณธรรมที่พบน้อยที่สุดคือ ความประหยัดและความสะอาด

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในการผลิตนวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรม โดยรวมพบว่า นักศึกษาวิชาชีพครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมในการผลิตนวัตกรรมการสอนหนังสือนิทานอิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งในกระบวนการของการทำงานเป็นทีมนั้น เป็นการร่วมกันปฏิบัติงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยสมาชิกในทีมมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการวางแผนการปฏิบัติงานกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มอย่างชัดเจน และสมาชิกทุกคนทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสมเพื่อให้งานของกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มที่กำหนดไว้ (ทศนา แหมมณี, 2562) ดังนั้น การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพนั้น ทีมต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีบรรยากาศการทำงานที่ไม่เคร่งเครียด สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การแสดงความคิดเห็นในการทำงานบวกความเห็นพ้องต้องกัน มีการสื่อสารที่เปิดเผย สมาชิกแสดงบทบาทและการมอบหมายงานที่ชัดเจน มีภาวะผู้นำร่วม มีความสัมพันธ์กับภายนอก มีรูปแบบการทำงานที่หลากหลายและมีการประเมินผลตนเอง สิ่งเหล่านี้จะสามารถทำให้การทำงานของทีมงานประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการทำงานเป็นทีมของนักเรียน: ปัจจัยเชิงสาเหตุ ข้อเสนอแนะในการวิจัย ของหนึ่งฤทัย มะลาไวย์, อรพินท์ ชูชม และนริศรา พิงโพธิ์สภ (2565) ที่ศึกษาพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียน พบว่า พฤติกรรมการทำงาน

เป็นทีมของนักเรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนได้มีทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ 2) ความสามารถในการแก้ไขปัญหา 3) ความร่วมมือ และ 4) สัมพันธภาพในทีม การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนจะก่อให้เกิดผลประโยชน์หลายประการ เช่น ทำให้เกิดความเข้าใจและองค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ได้ช่วยสร้างแนวคิดในการจัดหมวดหมู่นิทานคุณธรรมออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามจำนวนหัวข้อ ศีลธรรม จากนั้นจึงประเมินคุณภาพการสร้างนิทาน และทัศนคติของผู้สร้างนิทานอย่างเป็นระบบเผยให้เห็นว่ากระบวนการเล่าเรื่องมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมซึ่งมีความสำคัญในยุคปัจจุบัน
2. เป็นงานวิจัยที่มีประโยชน์เป็นรูปธรรมชัดเจน และเป็นแนวทางการสร้างสื่อที่สร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้สอนควรเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับการสะกดคำและการใช้ภาษาที่ถูกต้องในการเขียนบทนิทาน โดยหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์สแลง และภาษาคาราโอเกะ
2. ผู้สอนควรยกตัวอย่าง พฤติกรรมหรือตัวอย่างบทนิทานอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ในระหว่างการทำโครงร่างหนังสือนิทาน เชื่อมต่อความรู้เกี่ยวกับการจัดหน้าการหาภาพประกอบที่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน
3. การกำหนดความหมายของพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของผู้เรียน เพราะการกำหนดนิยามที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อผลการศึกษาวิจัย การกำหนดค่านิยมที่ดียอมทำให้ผลการวิจัยในครั้งนั้นมีความน่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบูรณาการการใช้ความรู้ภาษาไทยกับเนื้อหารายวิชาอื่น ๆ
2. ควรมีการนำรูปแบบการทำงานเป็นทีมรูปแบบอื่น ๆ มาบูรณาการร่วมกับการใช้ทักษะทางภาษาไทย เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เพิ่มมากขึ้น
3. ควรศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยที่ส่งผลกับตัวแปรพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมในระดับพฤติกรรมของในระดับบุคคล และระดับทีม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ทิตินา แคมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา กุฬพงษ์ศักดิ์. (2556). การบูรณาการความรู้ทักษะการใช้ภาษาไทย การเสริมสร้างคุณธรรมและความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ DVD. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 15(1), 77-86.
- ผ่องศรี วาณิชยกุลวงศ์. (2546). *ระเบียบวิธีทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- พัฒนา จันทนา. (2542). *พฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาเอกสังคมศึกษา*. เชียงใหม่: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัทธนันท์ พาป้อ. (2565). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 5052910 วรรณกรรมนิทาน*. ชัยภูมิ: คณะครู ศาสตร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สาขาวิชาภาษาไทย คณะครูศาสตร มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. (2562). *มคอ.2 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (ปรับปรุง) พ.ศ. 2562*. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สร้างสรรค์ กระตุกซ์, พัทธนันท์ พาป้อ, ปิพิชญา พรหมกันธา และปุ่น ชมภูพระ. (2565). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้อีบุ๊ก และนวัตกรรมส่งเสริมการอ่าน. *The New Viridian Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*. 2(3), 45-60.
- หนึ่งฤทัย มะลาไวย์, อรพินท์ ชูชม และนริสรา พิงโพธิ์สภ. (2565). ศึกษาการทำงานเป็นทีมของนักเรียน: ปัจจัยเชิงสาเหตุ ข้อเสนอแนะในการวิจัย. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(3), 425-438.
- Partnership for 21st Century Skills. (2009). *21st Century Support Systems*. Retrieved from www.21stcenturyskills.org/route21/index.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University Research and Consultancy Institute
Anekprasong 1 Building, 7 Floor, 2 Prachan Road,
Phraborommaharajchawang Phranakorn, Bangkok 10200
Tel. 0-2613-3120-2, 0-2223-3757
<https://turac.tu.ac.th/>